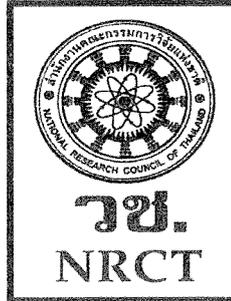

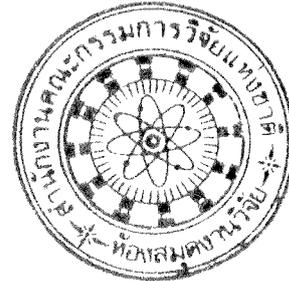
b 00247521

243163

รายงานแผนงานวิจัย

แผนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
สำหรับการพัฒนาชุมชน

**Participatory Action Research for Community Development to
Apply Sufficiency Economy Philosophy**

- โครงการย่อยที่ 1   การสังเคราะห์องค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการพัฒนา
ชุมชน
**The Synthesis of Sufficiency Economy Philosophy's Knowledge
for Community Development**
- โครงการย่อยที่ 2   การขับเคลื่อนรูปแบบการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชนเพื่อกิจกรรม
เศรษฐกิจพอเพียง
**Driving Patterns to Establish the Financial Community Group in
the Form of Sufficiency Economy**
- โครงการย่อยที่ 3   การสร้างระบบกิจกรรมและเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งตาม
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
**The Development of Sufficiency Economy Philosophy by Activity
Model and Community Network**

โดย

ศูนย์วิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

พ.ศ. 2554

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัย ศูนย์วิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ที่ได้มอบความไว้วางใจให้คณะผู้วิจัย ดำเนินการวิจัยภายใต้แผนงาน “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการพัฒนาชุมชน” ซึ่งประกอบไปด้วยโครงการย่อย 3 โครงการ คือ

โครงการย่อยที่ 1 การสังเคราะห์องค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการพัฒนาชุมชน

โครงการย่อยที่ 2 การขับเคลื่อนรูปแบบการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชนเพื่อกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง

โครงการย่อยที่ 3 การสร้างระบบกิจกรรมและเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการผู้ตรวจสอบทางวิชาการ กลุ่มผู้สูงอายุอำเภอแม่แตง ชุมชนบ้านปง 3 และศูนย์เอนกประสงค์บริการผู้สูงอายุ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ซึ่งคณะผู้วิจัยจักนำข้อมูลที่ได้นี้ไปเผยแพร่เป็นฐานข้อมูลแก่ภาคีรัฐบาล ภาคเอกชน และภาควิชาการ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานวิจัยจะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัย

กุมภาพันธ์ 2554

คณะทำงาน

แผนงาน

รศ.ดร.ศศิเพ็ญ พวงสายใจ

ผู้อำนวยการแผนงาน

โครงการย่อยที่ 1

รศ.ดร.ศศิเพ็ญ พวงสายใจ

หัวหน้าโครงการร่วม

นายสุขุม พันธุ์รงค์

หัวหน้าโครงการร่วม

โครงการย่อยที่ 2

รศ.ดร.ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์

หัวหน้าโครงการ

รศ.วัชรีย์ พฤกษิกานนท์

นักวิจัยร่วม

รศ.พรทิพย์ เชียรธีรวิทย์

นักวิจัยร่วม

โครงการย่อยที่ 3

นางพิมพ์พรพรรณ บุญยะเสนา

หัวหน้าโครงการ

ผศ.วรลักษณ์ หิมะกลัศ

นักวิจัยร่วม

อาจารย์กานสินี กันทะวงศ์วาร

นักวิจัยร่วม

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
คณะทำงาน	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 กรอบการดำเนินงานของแผนงาน	2
1.4 เป้าหมายของผลผลิต (output) และตัวชี้วัด	4
1.5 เป้าหมายของผลลัพธ์ (outcome) และตัวชี้วัด	5
1.6 ทฤษฎี สมมติฐาน และ/หรือ กรอบแนวความคิดของแผนงานวิจัย	5
1.6.1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Philosophy of Sufficiency economy)	5
1.6.2 การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management : KM)	7
1.6.3 ทฤษฎีความสุข (Happiness)	9
1.6.4 ความสมดุลในมิติต่างๆ	11
1.6.5 ความยั่งยืน	11
1.6.6 ภาวะทางเศรษฐกิจของบุคคล	12
1.6.7 กรอบแนวคิดในการวิจัยของแผนงานวิจัย	12
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	18
1.8 ระยะเวลาการดำเนินงาน สถานที่ และแผนการดำเนินงาน พร้อมทั้งขั้นตอนการดำเนินงานตลอดแผนงานวิจัย	18
บทที่ 2 บทสรุปผู้บริหาร โครงการย่อยที่ 1 การสังเคราะห์องค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการพัฒนาชุมชน	19
2.1 บทนำ	19
2.2 วัตถุประสงค์	20
2.3 วิธีดำเนินการวิจัย	20
2.4 สรุปผลการวิจัย	21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.4.1 การสังเคราะห์รูปแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	21
2.4.2 การสร้างเกณฑ์ประเมินวัดระดับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไป ประยุกต์ใช้ของประชาชน Sufficiency Index	23
2.4.3 การทดสอบการส่งเสริมการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้	44
2.5 ข้อเสนอแนะ	49
2.6 บรรณานุกรม	50
บทที่ 3 บทสรุปผู้บริหาร โครงการย่อยที่ 2 การขับเคลื่อนรูปแบบการจัดตั้งกลุ่มการเงิน ชุมชนเพื่อกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง	53
3.1 บทนำ	53
3.2 วัตถุประสงค์	54
3.3 วิธีดำเนินการวิจัย	55
3.4 สรุปผลการวิจัย	55
3.4.1 การคัดเลือกชุมชนและการศึกษาข้อมูลชุมชน	55
3.4.2 วิเคราะห์แนวทางการขับเคลื่อนการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชน	56
3.4.3 การส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชน	57
3.4.4 การติดตามและประเมินผลการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชน	61
3.5 ข้อเสนอแนะ	71
3.5.1 ทางเลือกเพื่อความอยู่รอดของกองทุนสัจจะวันละบาท	71
3.5.2 การวิเคราะห์ผลกระทบของการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชน	75
3.5.3 แนวทางการขับเคลื่อนการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชน	77
3.6 บรรณานุกรม	80
บทที่ 4 บทสรุปผู้บริหาร โครงการย่อยที่ 3 การสร้างระบบกิจกรรมและเครือข่ายเศรษฐกิจ ชุมชนที่เข้มแข็งตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	83
4.1 บทนำ	83
4.2 วัตถุประสงค์	84
4.3 วิธีดำเนินการวิจัย	84
4.4 สรุปผลการวิจัย	85

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.4.1 ศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจของชุมชน	85
4.4.2 วิเคราะห์ความเชื่อมโยงของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน	86
4.4.3 พัฒนาศักยภาพของชุมชน และการสร้างเครือข่าย	103
4.5 ข้อเสนอแนะ	106
4.5.1 การพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนบนพื้นฐานความ พอเพียง จะต้อง	106
4.5.2 ปัจจัยสู่ความยั่งยืนในการสร้างเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน	107
4.5.3 การขยายเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนบนพื้นฐานความ พอเพียง	108
4.5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป	109
4.6 บรรณานุกรม	110

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2-1	น้ำหนักของตัวคูณในแต่ละกรณีในการเรียงลำดับความสำคัญมิติหรือปัจจัยทั้ง 5 มิติ	43
ตารางที่ 2-2	การวัดระดับการใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามดัชนีชี้วัด	49
ตารางที่ 3-1	เกณฑ์การจ่ายสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการสัจจะวันละบาท	60
ตารางที่ 3-2	ผลการศึกษาความอยู่รอดของกองทุน	63
ตารางที่ 3-3	ความพึงพอใจในจำนวนเงินที่ออมกับกองทุนสวัสดิการสัจจะวันละบาท	71
ตารางที่ 3-4	งบดุลกองทุน กรณีค่าบริหารจัดการร้อยละ 10	72
ตารางที่ 3-5	งบดุลกองทุนกรณีได้รับความช่วยเหลือด้านการบริหารงานและดำเนินงาน	73
ตารางที่ 3-6	งบดุลกองทุนกรณีได้รับความช่วยเหลือด้านการบริหารงานและดำเนินงานและได้รับเงินทุนเพิ่มอีก 365 บาทต่อคนต่อปี	74
ตารางที่ 3-7	แนวทางการขับเคลื่อนการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชน	78
ตารางที่ 4-1	ปัจจัยสู่ความยั่งยืน	107

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 2-1	ทุนของชุมชนบ้านปง 3 ตามหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน	45
ภาพที่ 4-1	ทุนของชุมชนบ้านปง 3 ตามหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน	86
ภาพที่ 4-2	ทุนและความเชื่อมโยง	87
ภาพที่ 4-3	วิเคราะห์จุดเด่นของกลุ่มเยาวชนชุมชนบ้านปง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	88
ภาพที่ 4-4	วิเคราะห์จุดด้อยของกลุ่มเยาวชนชุมชนบ้านปง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	89
ภาพที่ 4-5	วิเคราะห์จุดเด่นของกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข ชุมชนบ้านปง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	90
ภาพที่ 4-6	วิเคราะห์จุดด้อยของกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข ชุมชนบ้านปง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	91
ภาพที่ 4-7	วิเคราะห์จุดเด่นของกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านปง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	92
ภาพที่ 4-8	วิเคราะห์จุดด้อยของกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านปง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	93
ภาพที่ 4-9	วิเคราะห์จุดเด่น ของกลุ่มผู้สูงอายุ ชุมชนบ้านปง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	94
ภาพที่ 4-10	วิเคราะห์ จุดด้อย ของกลุ่มผู้สูงอายุ ชุมชนบ้านปง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	95
ภาพที่ 4-11	วิเคราะห์ จุดเด่นของกลุ่มแม่บ้าน ชุมชนบ้านปง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	96
ภาพที่ 4-12	วิเคราะห์ จุดด้อย ของกลุ่มแม่บ้าน ชุมชนบ้านปง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	97
ภาพที่ 4-13	วิเคราะห์ จุดเด่น ของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อสวัสดิการชุมชน ชุมชนบ้านปง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	98
ภาพที่ 4-14	วิเคราะห์ จุดด้อย ของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อสวัสดิการชุมชน ชุมชนบ้านปง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	99

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4-15 การเชื่อมโยงของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนบ้านปง 3	102

บทที่ 1

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนพึ่งพาตนเอง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานและชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังเกิดวิกฤติปัญหาด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อน โดยยึดหลักทางสายกลางในการดำเนินชีวิต คือ อยู่อย่างพอเพียง ประมาทตนตามฐานะตามอรรถภาพทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับตัวเอง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะจัดการกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งจะทำให้ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมหรือชุมชนได้อย่างมีความสุข เกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน

การพัฒนาประเทศไทยได้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 นั้น ได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นปรัชญานำทาง เพื่อแก้ไขปัญหาจุดอ่อนในเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุลทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ สู่การมีระบบเศรษฐกิจที่ยั่งยืน สอดคล้องกับหลักการ “ความพอเพียง” ซึ่งมุ่งใช้ “ความมีเหตุผล” บนฐาน “ความรู้” และ “การพึ่งพาร่วมมือกัน” จากประชาชนและหน่วยงานทุกภาคส่วนในประเทศ ขณะเดียวกัน จำเป็นต้องสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ให้เกิดขึ้น เพื่อเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยคุกคามจากภายนอกที่อาจเกิดขึ้น ภายใต้หลักการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม เช่น การส่งเสริมการออมให้เพียงพอ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนของประเทศและลดการพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ จำต้องดำเนินควบคู่ไปกับการส่งเสริม “การแข่งขันที่เป็นธรรม” โดยการกระจายผลประโยชน์ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น จนถึงระดับประเทศอย่างทั่วถึง

จากผลการวิจัยเบื้องต้นของโครงการ “การประเมินผลเปรียบเทียบในมิติต่างๆ ของประชาชน ในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้” (ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์และคณะ ,2551) เกี่ยวกับระดับความรู้ ความเข้าใจ พบว่า อาชีพภาคเกษตรนั้นมีระดับความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจ ทั้งเรื่องความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และเงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม น้อยกว่าอาชีพอื่นๆ รองลงมาคือภาคอุตสาหกรรม และเมื่อพิจารณาการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ของประชาชน พบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์ความรู้น้อยที่สุด รองลงมาคือการใช้ในมิติด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง ในด้าน

การพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรอบรู้ ซึ่งเป็นฐานสำคัญที่จะทำให้เกิดความมีเหตุมีผลในการคิด วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

ในขณะเดียวกัน จากการศึกษาการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ จากกลุ่ม ตัวอย่างกรณีศึกษา (Good Practice) จำนวน 13 ท่าน พบประเด็นที่น่าสนใจ และเป็นประเด็นที่ สอดคล้องการแก้ไขปัญหาที่พบจากการดำเนินงาน โครงการ และมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมเป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ คือ การสร้างองค์ ความรู้ต่างๆ แก่ชุมชน มาจากประสบการณ์ที่กรณีศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และประสบผลสำเร็จ เป็นที่ยอมรับ ซึ่งเป็นรูปแบบการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ผ่านเครื่องมือต่างๆ ทั้ง ในมิติของการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน และการสร้างความเข้มแข็งทางการเงิน คือ การมีระบบการ ออมที่เหมาะสมและมีบทบาทใกล้ชิดกับชุมชน ดำเนินการ โดยชุมชน เพื่อชุมชน

ดังนั้น การศึกษา/วิจัยในครั้งนี้จึงต้องการศึกษาข้อค้นพบดังกล่าวในเชิงลึก และขับเคลื่อน การสร้างองค์ความรู้และการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี ส่วนร่วม ของชุมชน นักวิชาการ นักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ร่วม สังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็ง สมดุล และยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อหารูปแบบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งเชิงทฤษฎีและการปฏิบัติ สำหรับ ชุมชนชนบทในแต่ละพื้นที่
2. เพื่อสร้างรากฐานองค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการพัฒนาชุมชน
3. เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในอาชีพภาคเกษตร ธุรกิจชุมชน และ กลุ่มการเงินชุมชน ในชุมชนชนบท
4. เพื่อสร้างระบบกิจกรรมและเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งตามปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง

1.3 กรอบการดำเนินงานของแผนงาน

เพื่อให้การดำเนิน โครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย จึงได้ออกแบบ กรอบการดำเนินงานของแผนงาน ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างกรณีศึกษา (Good Practice)

สังเคราะห์รูปแบบ แนวคิด วิธีปฏิบัติเพื่อขับเคลื่อนนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

- รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มหรือบุคคล
- วิธีการปรับแนวคิดของกลุ่มหรือบุคคล
- วิธีปฏิบัติเพื่อขับเคลื่อนและประยุกต์ใช้
- เปรียบเทียบจุดเด่น จุดด้อย และจุดแตกต่างของแต่ละ Good Practice
- เปิดประเด็นเพื่อจุดประกายความคิด เรื่อง ขับเคลื่อนความสมดุลตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หนังสือ (Pocket Book)

จุดประกายความคิด “ขับเคลื่อนความสมดุลตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

กลุ่มเกษตรกร

กลุ่มการเงินชุมชน

กลุ่มธุรกิจชุมชน

ส่งเสริมการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มเกษตรกร ธุรกิจชุมชน และสถาบันการเงินชุมชน

- วิเคราะห์สถานการณ์ของกลุ่มเกษตรกร ธุรกิจชุมชน และสถาบันการเงินชุมชน เกี่ยวกับรูปแบบของกลุ่มในปัจจุบันที่เป็นและไม่เป็นไปตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาวะความเสี่ยง(ไม่มีภูมิคุ้มกัน) ที่อาจนำซึ่งปัญหาในอนาคต
- ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ จุดประกายความคิด “นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้”
- ร่วมสร้างแผนปฏิบัติการ “ขับเคลื่อนการสร้างสมดุลตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”
- ติดตาม ประเมินผล ให้ความรู้เพิ่มเติม เป็นที่ปรึกษา และไขข้อปัญหา

กลุ่มชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง

- หน่วยงานสนับสนุน
  - หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น
  - หน่วยงานภาครัฐ
  - องค์กรต่างๆ ในพื้นที่

ระบบกิจกรรมและเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน
ที่เข้มแข็งตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 เป้าหมายของผลผลิต (output) และตัวชี้วัด

ตารางที่ 1 แสดงผลผลิตและตัวชี้วัดของแผนงานวิจัย

ผลผลิต	ตัวชี้วัด			
	เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	เวลา	ต้นทุน
1. บทสรุปผลการศึกษาและแผ่นบันทึกข้อมูลส่งให้กลุ่มเป้าหมาย 50 ชุด	- กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับเอกสารวิชาการสำหรับถ่ายทอดความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บนพื้นฐานเดียวกัน จำนวน 50 ชุด	- ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายมีความรู้และเกิดการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมกับแต่ละอาชีพ	จัดทำเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน	200,000 บาท
2. การเผยแพร่ในเวทีวิชาการ	- นำเสนอผลการศึกษาเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บนพื้นฐานความรู้เดียวกัน	-	จัดทำเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน	-
3. บทความตีพิมพ์ในวารสารเพื่อการวิจัยขององค์กรการศึกษาต่างๆ อย่างน้อย 1 ครั้ง	- นำเสนอผลการศึกษาเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บนพื้นฐานความรู้เดียวกัน ในเวทีวิชาการ/ลงตีพิมพ์ในวารสาร อย่างน้อย 1 ครั้ง	-	จัดทำเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน	-

1.5 เป้าหมายของผลลัพธ์ (outcome) และตัวชี้วัด

ตารางที่ 2 แสดงผลลัพธ์และตัวชี้วัดของแผนงานวิจัย

ผลลัพธ์	ตัวชี้วัด			
	เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	เวลา	ต้นทุน
ผลลัพธ์เชิงยุทธศาสตร์				
1. การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมเป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ	ชุมชนเป้าหมาย กลุ่มเกษตรกร กลุ่มธุรกิจ ชุมชน กลุ่มการเงิน ชุมชน ร้อยละ 80 มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	1. การถ่ายทอดองค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียงสู่ประชาชนในเชิงรุก โดยนักวิจัยท้องถิ่น 2. การพัฒนานโยบาย “การสร้างสมรรถนะชุมชนเข้มแข็ง” ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	1 ปี	963,000 บาท
2. การสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ	ชุมชนเป้าหมาย กลุ่มเกษตรกร กลุ่มธุรกิจ ชุมชน กลุ่มการเงิน ชุมชน ร้อยละ 50 มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน	1. การสร้างความเข้มแข็งและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนให้มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง สมดุล ยั่งยืนและเป็นสุข 2. การมีภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน	1 ปี	226,000 บาท

1.6 ทฤษฎี สมมติฐาน และ/หรือ กรอบแนวความคิดของแผนงานวิจัย

1.6.1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Philosophy of Sufficiency economy)

ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประมวล ถิ่นกรองและให้ค่านิยมปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” สรุปได้ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงชีวิตอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ในการพัฒนาและบริหารตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศให้ดำเนินไปอย่างรอบคอบ รู้จัก ความพอเพียงและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันก็พัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์ สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

คณะทำงานกลุ่มงานพัฒนากรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2546) ได้ใช้วิธีการจำแนกวิเคราะห์ความหมาย (Parsing) เพื่อทำความเข้าใจความเชื่อมโยงแต่ละข้อความและประโยคที่อธิบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสามารถจำแนกข้อความออกได้เป็น 5 ส่วน คือ กรอบแนวคิด คุณลักษณะ ค่านิยม เงื่อนไข แนวทางการปฏิบัติ และผลที่คาดว่าจะได้รับ การจำแนกวิเคราะห์ดังกล่าวทำให้สรุปได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีองค์ประกอบด้านต่างๆ ที่สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนากรอบทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ได้

กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา มองโลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัต มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยมีแนวคิดทางสายกลาง เป็นหัวใจสำคัญของกรอบแนวคิด

ค่านิยม ความพอเพียง จะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เพื่อเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น

1) ความพอประมาณ (Moderation) หมายถึง ความพอดี (dynamic optimum) ที่ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป ในมิติต่างๆ ของการกระทำ 3 ตัวอย่าง เช่น กิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การผลิตและการบริโภค ที่อยู่ในระดับพอประมาณ เพื่อนำไปสู่ความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง

2) ความมีเหตุผล (Reasonableness) หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอประมาณ ในมิติต่างๆ นั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุ ปัจจัย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ (expected results) อย่างรอบคอบ

3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร (Self-immunity) เพื่อเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เนื่องจาก เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มองโลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัต การกระทำที่จะสามารถเรียกได้ว่า พอเพียง (systematic and dynamic optimum) นั้น จึงไม่ใช่แต่จะคำนึงถึงเหตุการณ์และผลในปัจจุบันเท่านั้น แต่จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ

เงื่อนไข การตัดสินใจในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ อย่างรอบด้าน ความรอบรู้ที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการนำไปใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย ด้านจิตใจที่ตระหนักในคุณธรรมและความซื่อสัตย์ สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาและในระดับปฏิบัติรอบคอบในการดำเนินชีวิต

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและการพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

1.6.2 การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management : KM)

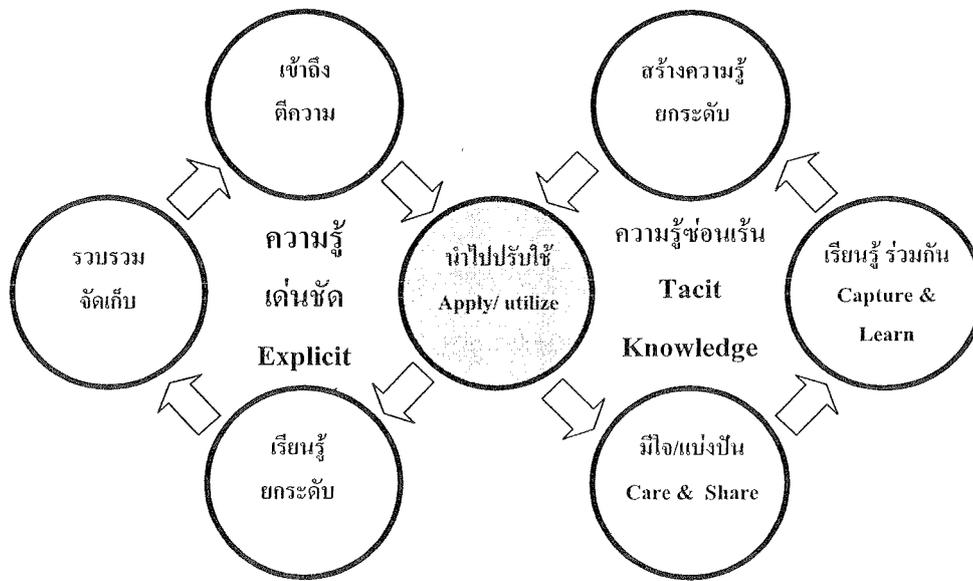
ความรู้อาจแบ่งใหญ่ๆ ได้ 2 ประเภท คือ

1. ความรู้เด่นชัด (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่อยู่ในรูปแบบที่เป็นเอกสาร หรือวิชาการ อยู่ในตำรา คู่มือปฏิบัติงาน

2. ความรู้ซ่อนเร้น (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่แฝงอยู่ในตัวคน เป็นประสบการณ์ที่สั่งสมยาวนาน เป็นภูมิปัญญา

โดยที่ความรู้ทั้ง 2 ประเภทนี้มีวิธีการจัดการที่แตกต่างกัน

การจัดการ “ความรู้เด่นชัด” จะเน้นไปที่การเข้าถึงแหล่งความรู้ ตรวจสอบ และตีความได้เมื่อนำไปใช้แล้วเกิดความรู้ใหม่ แล้วนำมาสรุปไว้ เพื่อใช้อ้างอิง หรือให้ผู้อื่นเข้าถึงได้ต่อไป ส่วนการจัดการ “ความรู้ซ่อนเร้น” นั้นจะเน้นไปที่การจัดเวทีเพื่อให้มีการแบ่งปันความรู้ที่อยู่ในตัวผู้ปฏิบัติทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อันนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ ที่แต่ละคนสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ต่อไป (ภาพที่ 1-1)

ภาพที่ 1-1 วิธีการจัดการองค์ความรู้

ทั้งนี้ สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ โมเดลปลา ซึ่งเปรียบการจัดการความรู้ ออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. ส่วน “หัวปลา” (Knowledge Vision-KV) ที่ประกอบด้วย ส่วนที่เป็นภารกิจ เป้าหมาย วิสัยทัศน์ ปัจจัยเอื้ออำนาจต่อการจัดการความรู้ โดยก่อนที่จะทำจัดการความรู้ ต้องตอบให้ได้ว่า “เราจะทำ KM ไปเพื่ออะไร”

2. ส่วน “ตัวปลา” (Knowledge Sharing-KS) เป็นส่วนของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญ ปัจจัยเอื้ออำนาจต่อการเรียนรู้ หรือบุคคล จะมีบทบาทมากในการช่วยกระตุ้นให้ บรรลุภารกิจเป้าหมาย โดยเกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้แบบเป็นทีมให้เกิดการหมุนเวียน ความรู้ ยกระดับความรู้ และเกิดนวัตกรรมการเรียนรู้

3. ส่วน “หางปลา” (Knowledge Assets-KA) เป็นส่วนของ “คลังความรู้” หรือ “ขุมความรู้” ที่ได้จากการเก็บสะสม “เกร็ดความรู้” ที่ได้จากระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “ตัวปลา” ซึ่งเราอาจเก็บ ส่วนของ “หางปลา” นี้ด้วยวิธีต่างๆ เช่น การสกัดความรู้ที่ซ่อนเร้นให้เป็นความรู้ที่เด่นชัด นำไป เผยแพร่และแลกเปลี่ยนหมุนเวียนใช้ พร้อมยกระดับต่อไป

ส่วนหัว ส่วนตา
 มองว่ากำลังจะไปทางไหน
 ต้องตอบได้ว่า “ทำ KM ไปเพื่ออะไร”

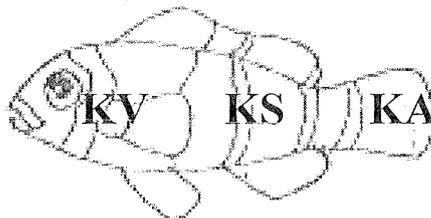
ส่วนหาง สร้างคลังความรู้
 เชื่อมโยงเครือข่าย ประยุกต์ใช้ ICT
 “สะบัดหาง” สร้างหลังจาก CoPs

Knowledge

Knowledge

Vision

Assets

Knowledge

Sharing

ส่วนกลางลำตัว ส่วนที่เป็น “หัวใจ” ให้ความสำคัญกับ
 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ภาพที่ 1-2 การจัดการองค์ความรู้แบบโมเดลปลา

1.6.3 ทฤษฎีความสุข (Happiness)

ระดับความสุขขึ้นอยู่กับว่าบุคคลผู้นั้นสามารถเข้าใจและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้มากน้อยเพียงใด โดยที่บุคคลผู้นั้นจะมีความสุขในชีวิตมากน้อยขึ้นอยู่กับว่าได้นำหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในปัจจุบันกำหนดทางตรงมากน้อยเท่าใด ทั้งนี้ แนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประกอบไปด้วย ความรู้จักพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน ในเงื่อนไขของการมีความรู้ และมีหลักคุณธรรม ซึ่งใช้วัดความเข้าใจของประชาชนในแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนปัจจัยกำหนดทางตรงที่ใช้ในการเปรียบเทียบประกอบไปด้วยมิติต่างๆ ได้แก่ มิติด้านการเงิน มิติด้านการดำเนินชีวิต มิติด้านผลกระทบต่อสังคม มิติด้านความยั่งยืนและการมีภูมิคุ้มกัน มิติด้านการเรียนรู้แบบมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลต่อความสุขในชีวิต ความอยู่เย็นเป็นสุข และความยั่งยืนของบุคคลนั้น นอกจากนั้นแล้ว การที่บุคคลนั้นจะมีการนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ก็ขึ้นอยู่กับว่า บุคคลผู้นั้นเป็นใคร มีระดับการศึกษา อย่างไร ระดับอายุเท่าใด ประกอบอาชีพอะไร และมีรายได้เท่าใด ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จะส่งผลต่อระดับความสุข เช่น หากบุคคลดำรงชีวิตภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียง จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน เกิดการดำรงชีวิตอย่างสมดุล และส่งผลต่อระดับรายได้ที่ทำให้มีระดับความสุขมากกว่าบุคคลที่ดำรงชีวิตอย่างไม่รู้จักพอประมาณ ไม่มีเหตุผล ไม่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้การดำรงชีวิตไม่มีความสุขสมดุล การทำงานไม่มี

ประสิทธิภาพ ระดับความสัมพันธ์ในครอบครัวต่ำ สุขภาพกาย/ใจ ต่ำ ส่งผลให้มีระดับความสุขต่ำ เป็นต้น

“ความสุข” เป็นการประเมินภาพรวมของชีวิตประชาชนทั้งประเทศที่ประกอบไปด้วย การอยู่เย็นเป็นสุข (Well – being) ความพึงพอใจในชีวิต (life satisfaction) คุณภาพชีวิต (quality of life) และการพบกันระหว่างความคาดหวังความต้องการกับความเป็นจริงในชีวิต (self actualization) ในข้อตกลงเบื้องต้น ของการนิยามความสุข คือ ความสุขของคนเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพียงแต่มากหรือน้อย ช้าหรือเร็วเท่านั้น ตัวชี้วัดความสุขมวลรวมของ ประชาชนภายในประเทศที่สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ ได้รวบรวมและศึกษาประกอบไปด้วย

1. สภาพแวดล้อมที่พักอาศัยและโครงสร้างพื้นฐานของระบบสาธารณสุขไปโลก
  2. บรรยากาศของคนในชุมชนที่พักอาศัย
  3. สภาพความสัมพันธ์ภายในครอบครัว
  4. ความสุขทางกาย สุขภาพกาย
  5. ความสุขทางใจ สุขภาพใจ
  6. ความพึงพอใจต่อหน้าที่และการทำงาน
  7. สภาวะเศรษฐกิจแบบการค้าเสรีและทุนนิยม
  8. หลักการใช้ชีวิตแบบพอเพียง
  9. หลักธรรมาภิบาล
  10. การศึกษา
  11. ธรรมชาติและการจัดสรรทรัพยากร
  12. กระบวนการยุติธรรมและความเป็นธรรมในสังคม
- (นพดล และคณะ, 2549)

หากให้คำนิยามความสุขตามการดำเนินชีวิต สามารถแบ่งได้ 3 รูปแบบ คือ ความสุขคือ การให้ ความสุขคือการปล่อยวาง และความสุขคือความพอดี ได้แก่ กินพอดี อยู่พอดี (เสรี พงศ์พิศ, 2549) การที่คนเราจะมีความสุขได้นั้น ประกอบด้วยแง่มุมต่างๆ ได้แก่

1. ความรู้สึกสะดวกสบาย เป็นความรู้สึกที่ไม่ยุ่งยาก หรือ ไม่ต้องอดทน
2. ความทุกข์ที่ลดลง (เป็นจิตสัมพันธ์ เมื่อทุกข์เริ่มทุเลาเบาบาง)
3. ความรู้สึกพึงพอใจ เมื่อความต้องการหรือความอยากของเราได้รับการตอบสนอง (กิเลสได้รับการตอบสนอง)
4. ความรู้สึกใจสงบ ไม่วุ่นวาย
5. ความรู้สึกดีขึ้น เมื่อความไม่อยากเป็นความน่ารังเกียจได้พ้นไป

6. ภาวะความรู้สึกลับสบายที่ สารสุขในร่างกายได้ถูกกระตุ้นให้หลั่งออกมาจนเกิดอาการปีติยินดี (บางคนฉีดสารเสพติดกระตุ้นให้ร่างกายเกิดสุขจากสารเคมี ซึ่งไม่ถูกต้อง) (สมหวัง วิทยาปัญญาานนท์, 2544)

1.6.4 ความสมดุลในมิติต่างๆ

สมดุลทางด้านเศรษฐกิจ ในระดับบุคคล หมายถึงการดำรงชีวิตโดยมีรายได้สมดุลกับรายจ่าย และการทำบัญชีรายรับรายจ่าย เป็นเครื่องมือเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นใช้ชีวิตอย่างพอเพียงและสมดุล ความสมดุลด้านเศรษฐกิจ ยังรวมถึงการใช้จ่ายอย่างเพียงพอ คือ ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า สร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้น เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน

สมดุลทางด้านสังคม คือ การรู้จักสามัคคี ไม่เอาัดเอาเปรียบกัน ทุกคนช่วยเหลือกัน แบ่งปันกันทั้งกำลังทรัพย์ กำลังกาย กำลังใจ และกำลังความรู้ ความสมดุลทางสังคมต้องเริ่มจากการให้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือ มีน้ำใจ แบ่งปัน

สมดุลด้านสิ่งแวดล้อม คือ การจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน เช่น ไม่ตัดไม้ทำลายป่า ต้องเห็นความจำเป็นของการอยู่ร่วมกับระบบนิเวศวิทยาอย่างสมดุล ไม่ทำร้าย ไม่ทำลาย ไม่เบียดเบียน

สมดุลด้านวัฒนธรรม คือ การปลูกฝังเด็กและเยาวชนไทยให้เห็นคุณค่าในความเป็นไทย เอกลัทธิไทย เห็นประโยชน์และคุณค่าของ ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ที่สืบทอดต่อกันมา การเสริมสร้างความพอเพียงทางวัฒนธรรม จะเป็นเสมือนภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม ที่จะทำให้เด็กไทย คนไทย มีจุดยืนในชีวิต มีหลักคิด หลักปฏิบัติที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และพัฒนาตนเอง มีความแกร่งในความเป็นไทย เข้าใจในความเป็นสากล (ปรียานุช พิบูลสรารุช, 2550)

1.6.5 ความยั่งยืน

ความยั่งยืน หมายถึง การดำรงอยู่และสามารถสร้างประโยชน์ หรือสืบทอดต่อไปได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งนี้ การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นตัวสร้างความสมดุลให้การดำเนินชีวิตอยู่ในเส้นทางสายกลาง มุ่งความพอเพียงและความยั่งยืน สามารถทำได้โดย

1. สร้างสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ การเรียนรู้เกิดจาก การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น จากผู้เชี่ยวชาญ หรือการเรียนรู้จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

2. สร้างสังคมที่มีคุณภาพและผสมผสานวัฒนธรรม การพัฒนาสังคมด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เช่น การมีระบบโทรคมนาคมที่ดี มีอุปกรณ์โทรคมนาคมที่ดี เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสังคมให้มีคุณภาพ แต่ภายใต้การพัฒนานั้น ควรผสมผสานลักษณะเฉพาะดั้งเดิมของสังคมท้องถิ่นและความหลากหลายของสังคมมนุษย์ อันเป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์ เช่น การแต่งกาย วัฒนธรรม ประเพณี เป็นต้น การกระทำเช่นนี้ จะก่อให้เกิดสังคมที่ยั่งยืนและพอเพียง

1.6.6 ภาวะทางเศรษฐกิจของบุคคล

การวิเคราะห์ภาวะทางเศรษฐกิจการเงินของบุคคล โดยวิธีทางเศรษฐมิติ ศึกษาในรูปของการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) เพื่อนำมาอธิบายและสรุปความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของครัวเรือน และประมาณค่าความสัมพันธ์ของมูลค่าการออมของครัวเรือนกับมูลค่าของปัจจัยต่างๆ ด้วยวิธีสหสัมพันธ์อย่างง่าย (coefficient of simple correlation) และปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ จะนำมาซึ่งผลของระดับความพอเพียงที่เหมาะสม

1.6.7 กรอบแนวคิดในการวิจัยของแผนงานวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัย มีกรอบแนวคิดในการวิจัยของแผนงาน ดังนี้

(1) เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอเพียง ซึ่งเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้อยู่บนความพอดี ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยใช้เกณฑ์ภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและจิตใจ เป็นเครื่องมือ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และระดับประเทศ

ความพอเพียง ประกอบด้วย 3 ห่วง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี และ 2 เงื่อนไข คือ ความรู้ และคุณธรรม ซึ่งมีคำจำกัดความดังนี้

ความพอประมาณ คือ ความพอดี ไม่มาก ไม่น้อยเกินไป ไม่เบียดเบียนผู้อื่น

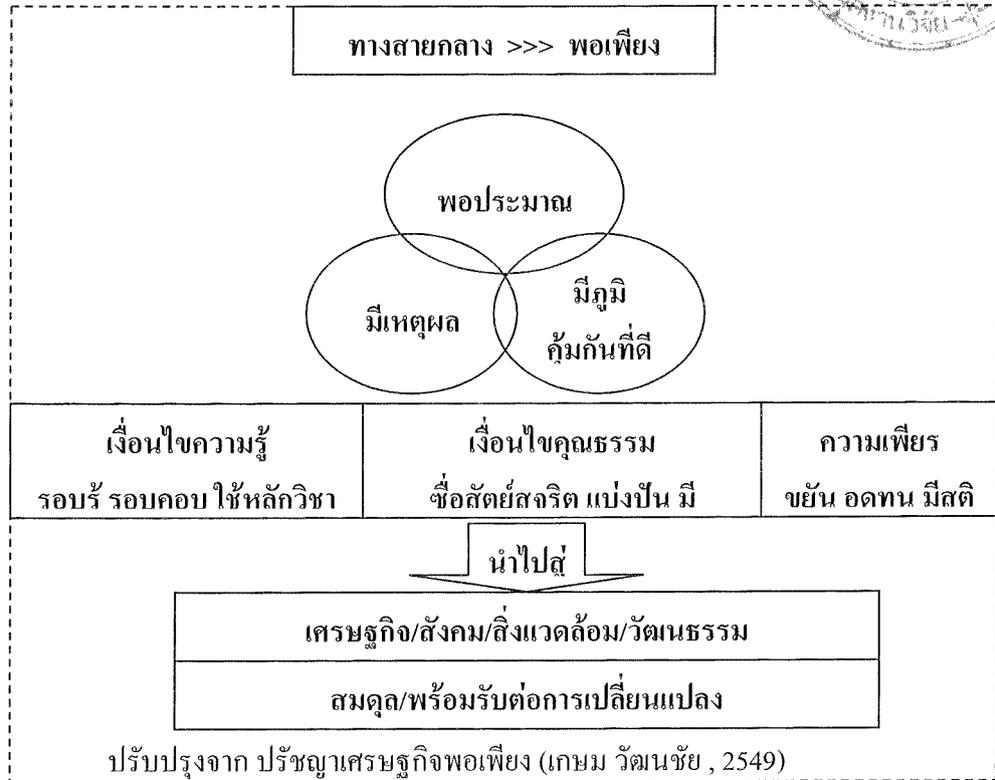
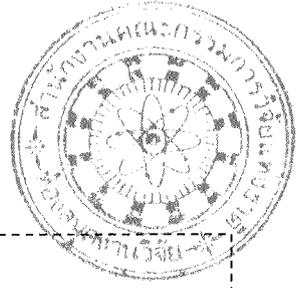
ความมีเหตุผล คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงอย่างมีเหตุมีผล โดยพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ

ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ การเตรียมพร้อมรับผลกระทบต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

มีความรู้ คือ การรอบรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ อย่างรอบด้าน รอบรู้ทั้งด้านวิชาการ และเรื่องทั่วไป และสามารถนำความรู้ที่นำมาพิจารณาและใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

มีคุณธรรม คือ มีธรรมะในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต แบ่งปัน

มีความเพียร คือ การปฏิบัติใดๆ ด้วยความตั้งใจ ขยัน อดทน และมีสติ

ภาพที่ 1-3 สรุปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เมื่อจำแนกระดับของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง สามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่หนึ่ง เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน ที่เน้นความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว คือ การที่สมาชิกในครอบครัวมีความเป็นอยู่ในลักษณะที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น ความต้องการในปัจจัยสี่ของตนเองและครอบครัวได้ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกลมเกลียว และมีความพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้วยการประหยัดและการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น จนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขทั้งทางกายและใจ

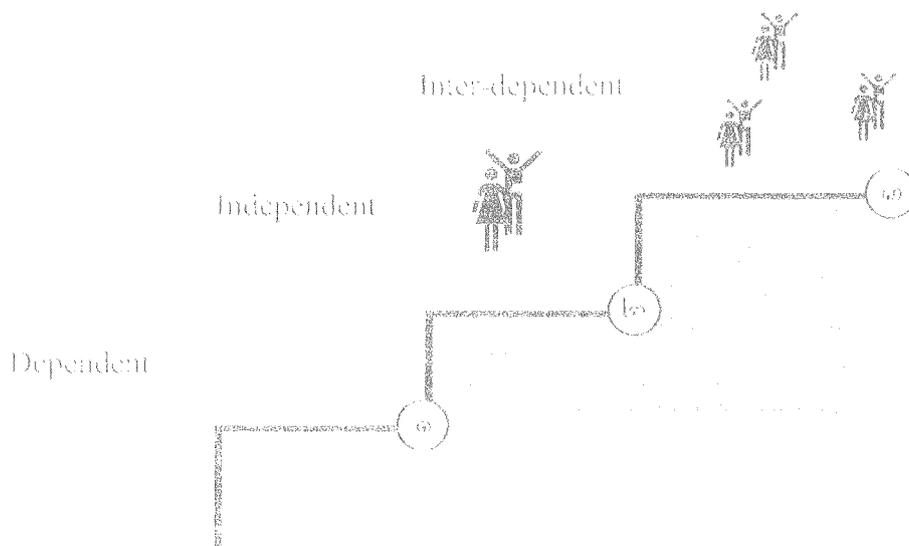
2) เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สอง เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับกลุ่มหรือองค์กร คือ เมื่อบุคคล/ครอบครัว มีความพอเพียงในระดับที่หนึ่งแล้ว ก็จะรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ เพื่อร่วมกันดำเนินงานในด้านต่างๆ ทั้งด้านการผลิต การตลาด

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
 สำนักบริหารงานวิจัย
 วันที่ 3 ส.ค. 2555
 เลขที่ 243163
 สาขาวิชา...

ความเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนา โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยราชการ มูลนิธิ และเอกชน

3) เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สาม เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับเครือข่าย คือ เมื่อกลุ่มหรือองค์กร มีความพอเพียงในระดับที่สองแล้ว ก็จะร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อการสร้างเครือข่าย มีการติดต่อร่วมมือกับกลุ่มการเงินและบริษัทต่างๆ ทั้งในด้านการลงทุน การผลิต การตลาด การจำหน่าย และการบริหารจัดการ เพื่อการขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้านสวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนา ให้สมประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่าย (สถาบันไทยพัฒน์ มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2551.)

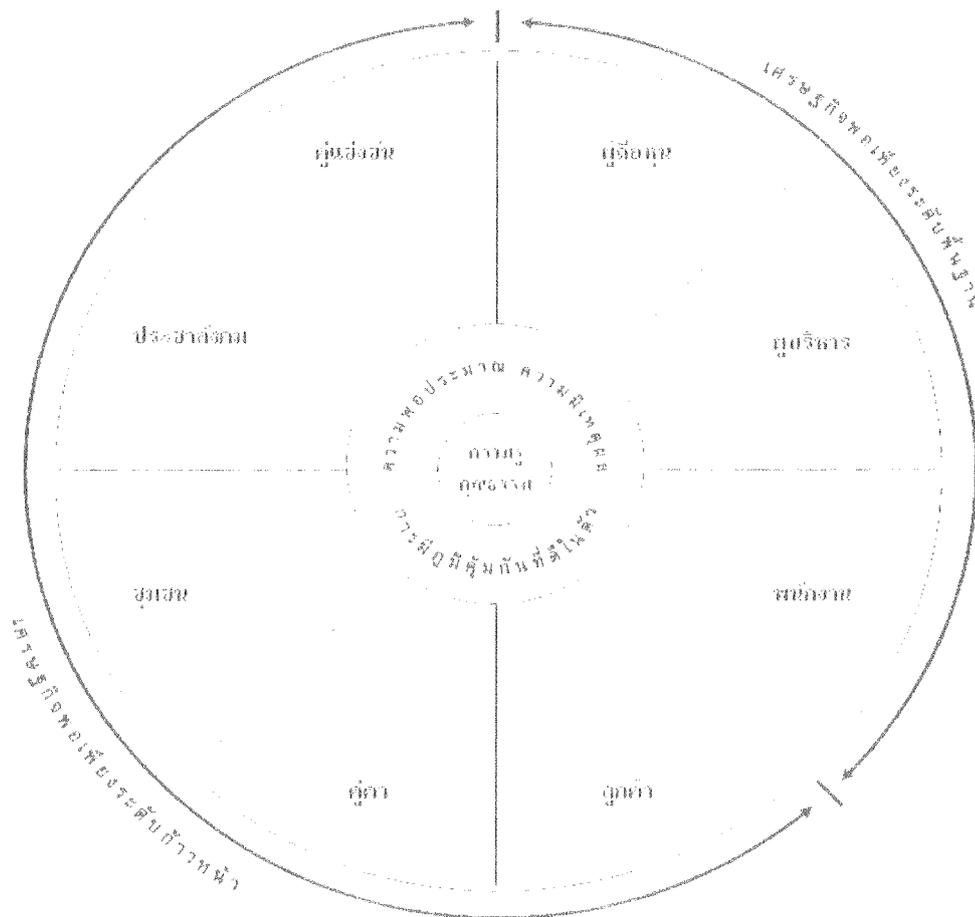
การจำแนกเศรษฐกิจพอเพียงใน 3 ระดับ ได้แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาที่เริ่มต้นจากหลักของการพึ่งตนเอง โดยเปลี่ยนจากการพึ่งพาตนเองไม่ได้หรือต้องคอยอาศัยผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา (Dependent) เป็นการพัฒนาตนเองให้มีความเข้มแข็ง เป็นอิสระ (Independent) แล้วจึงค่อยๆ พัฒนาขึ้นมาเป็นการแลกเปลี่ยน การรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน จนนำไปสู่การพึ่งพิงอิงกัน (Inter-dependent) สงเคราะห์เกื้อกูล ร่วมมือกัน และประสานกับโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 1-4 ระดับความพอเพียง

การดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละองค์กรจะมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับนโยบายและทิศทางที่ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดขึ้น และขึ้นอยู่กับช่วงอายุของกิจการ โดย

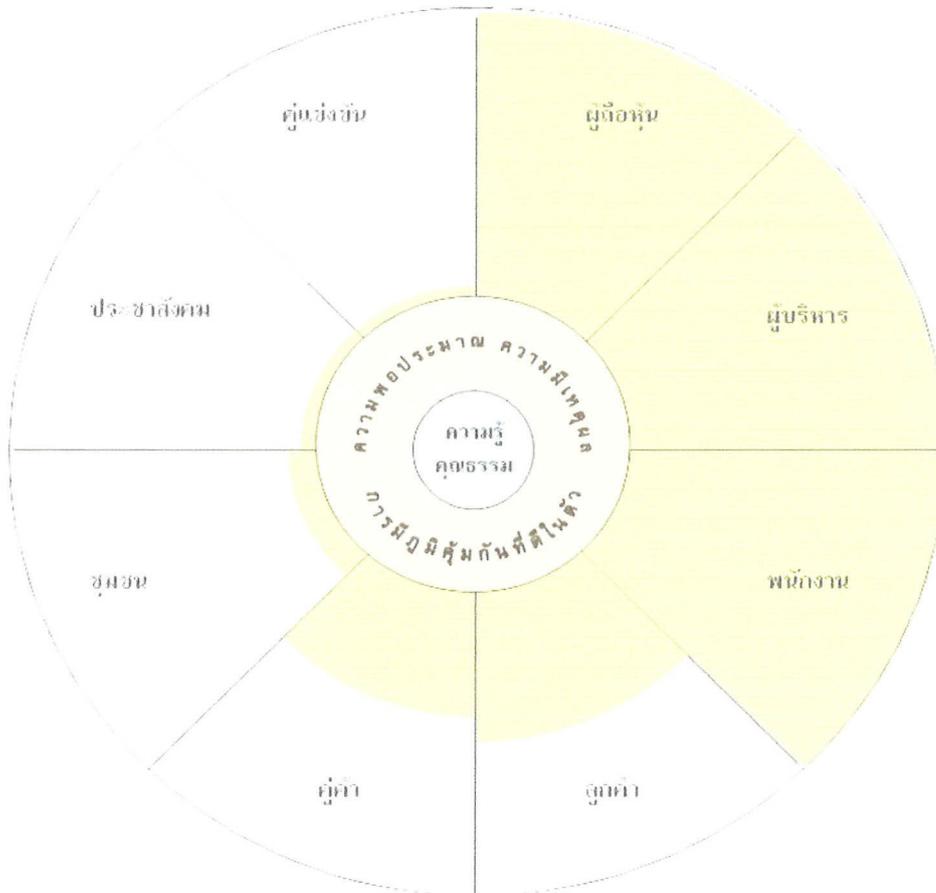
ธรรมชาติของกิจการเกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มบุคคลที่ต้องการดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน ต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทำให้สามารถจำแนกระดับความพอเพียงขององค์กรออกเป็น 2 ระดับ คือ เศรษฐกิจพอเพียงระดับพื้นฐาน ที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียในองค์กร (Internal Stakeholder) เป็นหลัก และเศรษฐกิจพอเพียงระดับก้าวหน้า ที่ครอบคลุมไปถึงผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กร (External Stakeholder) การจัดวางองค์กรหรือการปรับแนว (Alignment) การดำเนินงานขององค์กร จึงมีส่วนสัมพันธ์กับการให้น้ำหนักความสำคัญในการดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ

ภาพที่ 1-5 ผังการปรับวางระดับความพอเพียง (Sufficiency Alignment Map) ขององค์กร

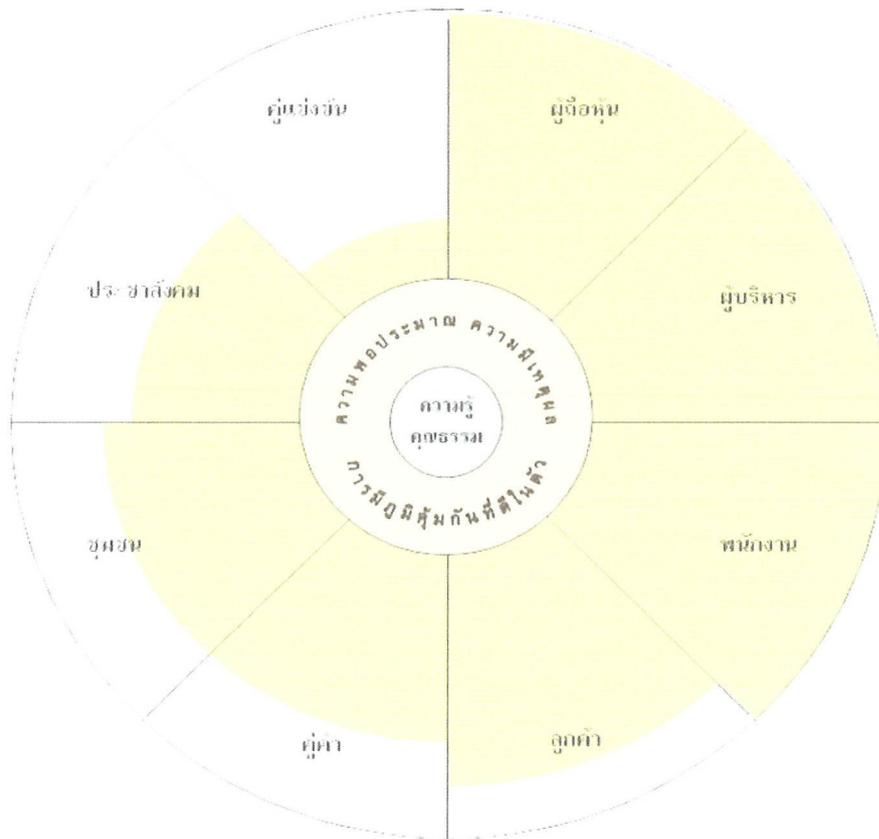
กิจการที่เข้าข่ายการดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงระดับพื้นฐาน จะให้ความสำคัญเฉพาะประโยชน์ที่ผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรจะได้รับ โดยไม่สนใจผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กรมากนัก เน้นถึงการดำรงอยู่ของกิจการหรือความอยู่รอดในธุรกิจ

พัฒนาองค์กรให้มีความเข้มแข็ง เป็นอิสระ (Independent) ดำเนินกิจการโดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ภายในองค์กรเองได้ มีรายรับที่เพียงพอต่อการดำเนินกิจการ ปราศจากภาระหนี้สิน หรือมีความสามารถในการชำระหนี้ในระยะเวลาที่กำหนดหรือเมื่อเจ้าหน้าที่ทวงถาม โดยชอบ ตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance)

ภาพที่ 1-6 ผังการปรับวางระดับความพอเพียงขององค์กรที่เน้นเศรษฐกิจพอเพียงระดับพื้นฐาน

กิจการที่เข้าข่ายการดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงระดับก้าวหน้า จะให้ความสนใจกับผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กรมากขึ้น เน้นถึงการรวมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ การแบ่งปันหรือการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างลูกค้าที่อยู่ต้นน้ำ (Upstream) เพื่อการสร้างประสิทธิภาพและการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในสายอุปทาน และลูกค้าที่อยู่ปลายน้ำ (Downstream) เพื่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในสายอุปสงค์ ภายใต้รูปแบบของการพึ่งพิงอิงกัน (Inter-dependent) สงเคราะห์เกื้อกูลชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ ดูแลรักษาสภาพแวดล้อมรอบข้าง มีจริยธรรม มีความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) และมีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม

ภาพที่ 1-7 ผังการปรับวางระดับความพอเพียงขององค์กรที่ครอบคลุมเศรษฐกิจพอเพียงระดับ
ก้าวหน้า

ผังการปรับวางระดับความพอเพียงสามารถนำไปใช้ได้กับองค์กรธุรกิจในทุกสาขา และในทุกระดับทั้งที่เป็นวิสาหกิจขนาดใหญ่ หรือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากมีความยืดหยุ่น (Flexibility) ตามค่านำหน้าของการให้ความสำคัญโดยคำนึงถึงความพร้อมในแต่ละองค์กร และรองรับการปรับขนาดได้ (Scalability) ตามช่วงเวลาที่เหมาะสมของแต่ละกิจการ

(2) องค์กรการเงินชุมชน

การจะพัฒนาคนในชุมชน ให้มีพฤติกรรมออมและเกิดวินัยทางการออม นั้น ต้องมีกระบวนการที่ทำให้คนในชุมชนได้ตระหนักถึงการบริหารจัดการเงินออมและประโยชน์ที่จะได้รับจากการออมด้วยตนเอง ซึ่งการผลักดันให้เกิดองค์กรการเงินชุมชน หรือกลุ่มการเงินชุมชนขึ้น จะเป็นการฝึกให้คนในชุมชน ได้บริหารเงิน ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม และผสมผสานกับเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจน ทำให้ชุมชนมีระบบเศรษฐกิจที่มั่นคง สมดุล และอยู่ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งจาก

การสังเคราะห์องค์ความรู้จากองค์การการเงิน โดยเฉพาะกลุ่มการเงินชุมชนและกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองสาหร่าย (ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์, 2551) พบว่า ปัจจุบัน รูปแบบการออมเงินขององค์การการเงินชุมชน เป็นลักษณะของแนวคิด สัจจะออมทรัพย์ ซึ่งการพัฒนาองค์การการเงินชุมชนให้มีศักยภาพ ต้องสร้างงาน สร้างคน ให้มีความเข้มแข็งทั้งด้านการบริหารจัดการ ความรู้ด้านเศรษฐกิจการเงิน สวัสดิการ และการมีวินัยในการดำเนินงาน และมีแผนการจัดการที่ชัดเจน

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประชาชนในชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ มีองค์ความรู้และเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม
2. เกิดระบบกิจกรรมและเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งประกอบด้วย เครือข่ายผู้ให้องค์ความรู้ เครือข่ายธุรกิจชุมชน และเครือข่ายสินเชื่อชุมชน
3. ข้อเสนอแนะด้านแนวทางและรูปแบบการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ของแต่ละพื้นที่

1.8 ระยะเวลาการดำเนินงาน สถานที่ และแผนการดำเนินงาน พร้อมทั้งขั้นตอนการดำเนินงาน ตลอดจนแผนงานวิจัย

ระยะเวลาการดำเนินงาน : ระยะเวลาดำเนินการวิจัยตลอดแผนงาน 12 เดือน

บทที่ 2

บทสรุปผู้บริหารโครงการย่อยที่ 1

การสังเคราะห์องค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการพัฒนาชุมชน

2.1 บทนำ

ปัจจุบัน แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดสำคัญที่ภาครัฐส่งเสริมให้ประชาชนนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศ ให้สามารถพึ่งพาตนเอง และดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างไม่เดือดร้อน โดยยึดหลักทางสายกลางในการดำเนินชีวิต คือ อยู่อย่างพอเพียง ประมาทตนตามฐานะ ตามอัตภาพทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับตัวเอง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะจัดการกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากทั้งภายนอกและภายใน แต่จากการศึกษาวิจัยเบื้องต้นของโครงการ “การประเมินผลเปรียบเทียบในมิติต่างๆ ของประชาชน ในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้” (ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์และคณะ, 2551) ทำให้ทราบถึงสถานะองค์ความรู้และความเข้าใจ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงว่า ปัจจุบัน ประชาชน ยังไม่เข้าใจแนวคิดและการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้อย่างแท้จริง และพบว่า อาชีพภาคเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพที่มีจำนวนแรงงานมากที่สุดในประเทศนั้นมีระดับความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจ ทั้งเรื่องความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และเงื่อนไขความรู้ คุณธรรม น้อยกว่าอาชีพอื่นๆ รองลงมาคือ ภาคอุตสาหกรรม และเมื่อพิจารณาการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ของประชาชน พบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา องค์ความรู้ที่น้อยที่สุด รองลงมาคือการใช้ในมิติด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง และยังไม่ได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้มีความรอบรู้ ซึ่งเป็นฐานสำคัญที่จะทำให้เกิดความมีเหตุมีผลในการคิด วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

ในขณะเดียวกัน จากการศึกษาคำนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ จากกลุ่มตัวอย่างกรณีศึกษา (Good Practice) จำนวน 13 กรณี พบประเด็นที่น่าสนใจ และเป็นประเด็นที่สอดคล้องการแก้ไขปัญหาที่พบจากการดำเนินงานโครงการ และมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมเป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ คือ การสร้างองค์ความรู้ต่างๆ แก่ชุมชน มาจากประสบการณ์ที่กรณีศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับ ซึ่งเป็นรูปแบบการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ผ่านเครื่องมือต่างๆ ในมิติของการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน

2.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อสังเคราะห์รูปแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งเชิงทฤษฎีและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับชุมชนชนบทในแต่ละพื้นที่
- 2) เพื่อสร้างเกณฑ์ประเมินวัดระดับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ของประชาชน (Sufficiency Index)
- 3) การทดสอบการวัดระดับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ของประชาชนจาก Sufficiency Index ที่สร้างขึ้น

2.3 วิธีดำเนินการวิจัย

2.3.1 สังเคราะห์รูปแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งเชิงทฤษฎีและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับชุมชนชนบทในแต่ละพื้นที่ โดยการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำข้อค้นพบในโครงการ “การประเมินผลเปรียบเทียบในมิติต่างๆ ของประชาชน ในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้” (ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์และคณะ ,2551) จำนวน 5 กรณีศึกษา ได้แก่ สถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย (คุณศิวโรดม จิตนิยม) ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนไม้เรียง (คุณประยงค์ ธรรมรงค์) ศูนย์เรียนรู้สานสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง (คุณทองดี โพธิ์ยอง) สถาบันพัฒนาองค์กรการเงินและสวัสดิการภาคประชาชนสงขลา (ดร.ชบ ยอดแก้ว) มูลนิธิสิทธิธรรมธรรมชาติ มาบเอื้อง (อาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร) เพื่อสังเคราะห์รูปแบบกรณีศึกษา ปัญหา จุดเปลี่ยนของความสำเร็จและไม่สำเร็จ ในการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน เพื่อสรุปรูปแบบการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และจัดเวทีสังเคราะห์องค์ความรู้ (Knowledge management : KM) ระหว่างชุมชน นักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย นักวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยสังเคราะห์องค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติตามองค์ความรู้ ภูมิปัญญา ผลของการปฏิบัติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต รวมถึงการขยายผลองค์ความรู้ และอื่นๆ ต่อชุมชน

2.3.2 สร้างเกณฑ์ประเมินระดับความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน โดยวิเคราะห์และสรุปองค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาเนื้อหาและกระบวนการจัดการองค์ความรู้ เกณฑ์ประเมินองค์ความรู้ ซึ่งวิเคราะห์โดยนักวิจัย และนำเสนอ เพื่อระดมความคิดเห็นในเวทีสังเคราะห์องค์ความรู้ (Knowledge management : KM) ระหว่างชุมชน นักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย นักวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านเศรษฐกิจพอเพียง และสร้างดัชนีชี้วัด (Sufficiency Index) เพื่อแบ่งหรือจัดระดับหรือลำดับขั้นของชุมชน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มธุรกิจชุมชน เพื่อนำไปเป็นข้อเสนอแนะในการใช้

เป็นดัชนีชี้วัดระดับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้หรือเติมเต็มเพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน

2.3.3 วัดระดับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยใช้ดัชนีที่สร้างขึ้น

2.4 สรุปผลการวิจัย

2.4.1 การสังเคราะห์รูปแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการสังเคราะห์ได้ผลสรุปในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ ของรูปแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมกับชุมชนชนบท ดังนี้

(1) เชิงทฤษฎี

การสังเคราะห์รูปแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงทฤษฎีได้ใช้ข้อมูลการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สรุปรูปแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงทฤษฎี ดังนี้

แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงชีวิตอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐในการพัฒนาและบริหารตนเอง ครอบคลุม ชุมชนและประเทศให้ดำเนิน ไปอย่างรอบคอบ รู้จัก ความพอเพียงและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันก็พัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันยุคโลกาภิวัตน์

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนับเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ชีวิตดำเนินไปในทางสายกลางที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่อันเรียบง่ายของคนไทยซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับประชาชนทุกระดับ ทั้งระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรและระดับประเทศได้โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ ประกอบด้วย 3 หลักการ 2 เงื่อนไข ดังนี้

3 หลักการ ได้แก่

ก. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ความเหมาะสม ไม่มากเกินไป และไม่น้อยเกินไป เหมาะสมทั้งกับตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม และไม่เบียดเบียนผู้อื่น การรู้จักประมาณตน ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ได้ถูกต้องเหมาะสมกับงาน และได้ประโยชน์สูงสุดเต็มตามประสิทธิภาพ

ข. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ตามหลักทั้งทางวิชาการและศีลธรรม โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ การคิดและปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักการ หลักวิชา หลักเหตุผลและหลักสุจริตธรรม

ค. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม และสามารถปรับตัวได้

2 เงื่อนไข ได้แก่

เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ความรอบคอบ ความระมัดระวัง และการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม หมายถึง การมีจิตใจที่ตระหนักในคุณธรรมและความซื่อสัตย์ สุจริต สามัคคี ไม่โลภ รู้จักเผื่อแผ่ แบ่งปัน มีความอดทน และมีความเพียร

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดที่ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่ประชาชนทุกระดับให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในระบบเศรษฐกิจกระแสหลักได้อย่างสมดุลและมั่นคง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และนำความรู้ที่ได้จากการสะสมประสบการณ์มาใช้เป็นตัวควบคุมการปฏิบัติให้ถูกต้อง รอบคอบ และมีคุณธรรมต่อตนเองและส่วนรวม

การวัดความพอเพียง สามารถทำได้โดยการพิจารณาวิธีปฏิบัติโดยตรง วิเคราะห์การดำเนินการ เหตุผลที่ดำเนินการ และผลที่เกิดขึ้น ว่ามีความสอดคล้องกับหลักความพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) หรือไม่ และสุดท้ายวัดที่ผลว่ามีการจัดการให้เกิดความก้าวหน้าอย่างสมดุลและสามารถที่จะพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมหรือไม่ อันจะนำมาซึ่งแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม เกิดความยั่งยืนต่อไป

(2) เชิงปฏิบัติ

จากการวิเคราะห์กรณีศึกษา สรุปเครื่องมือในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการและเงื่อนไขของปรัชญา จำแนกตามมิติต่างๆ ได้ดังนี้

เครื่องมือสำคัญในปฏิบัติตนตามมิติต่างๆ ที่สอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง				
ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสังคม	ด้านวัฒนธรรม	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านการเรียนรู้ฯ
พอประมาณ : จัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ยึดหลัก ความเรียบง่าย กลาง กำไรปกติ	พอประมาณ : การรวมกลุ่ม สร้างเครือข่าย	พอประมาณ : ประพฤติตนตามวิถี พุทธ	พอประมาณ : ใช้แนวคิดทฤษฎี ใหม่	พอประมาณ : เปิดรับความรู้ จากบุคคลทุก ระดับ ปรับใช้ให้ เหมาะสมกับตน
มีเหตุผล : วางแผนการเงิน	มีเหตุผล : มีแผนชุมชน	มีเหตุผล : เรียนรู้/เลือกรับ	มีเหตุผล : ประยุกต์ใช้	มีเหตุผล : เรียนรู้ให้

เครื่องมือสำคัญในปฏิบัติตนตามมิติต่างๆ ที่สอดคล้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง				
ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสังคม	ด้านวัฒนธรรม	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านการเรียนรู้ฯ
การลงทุน		วัฒนธรรมภายในและ ภายนอกอย่าง เหมาะสม	ทฤษฎีใหม่ให้ เหมาะสมกับแต่ ละบุคคล/อาชีพ	หลากหลายและ ใช้ความรู้อย่าง ถูกต้องเหมาะสม
มีภูมิคุ้มกัน : มีเงินออม มี สวัสดิการเพื่อการ ดำรงชีพ มีแผน ประเมินความ เสี่ยง	มีภูมิคุ้มกัน : ชุมชนเข้มแข็ง	มีภูมิคุ้มกัน : ดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ของชาติ	มีภูมิคุ้มกัน : สภาพแวดล้อม สมบูรณ์ หรือ เสื่อมโทรมลดลง	มีภูมิคุ้มกัน : รู้เท่าทันสิ่งต่างๆ รอบตัว “รู้เขา รู้ เรา”
มีความรู้และ คุณธรรม : พึ่งพาตนเอง ขยัน ประกอบอาชีพ อย่างสุจริต	มีความรู้และ คุณธรรม : ความสามัคคี	มีความรู้และคุณธรรม : ส่งเสริมให้ทุกคนทำ ความดีฟื้นฟู วัฒนธรรมเริ่มจาก บ้าน วัด โรงเรียน	มีความรู้และ คุณธรรม : ร่วมกันอนุรักษ์ และฟื้นฟู สิ่งแวดล้อม	มีความรู้และ คุณธรรม : เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวอยู่เสมอ

2.4.2 การสร้างเกณฑ์ประเมินวัดระดับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ของ ประชาชน Sufficiency Index

(1) การจัดทำดัชนีชี้วัด

การปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำไปใช้เป็น
กรอบการปฏิบัติและประเมินผลการปฏิบัติตนของประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดัชนีชี้
วัดที่คณะวิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นดัชนีชี้วัดเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สอดคล้องตามกรอบ
แนวคิดเกณฑ์ชี้วัด ซึ่งมีคุณสมบัติหรือลักษณะสำคัญ ได้แก่

- 1) สะท้อนการชี้วัดในมิติต่างๆ ตามหลักการและเงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง
- 2) สะท้อนให้เห็นผลของการปฏิบัติในระยะยาวหรือปานกลางมากกว่าผลระยะ

สั้น

3) ได้รับการยอมรับในวงกว้าง และสะท้อนความหลากหลายในบุคคลทุกกลุ่ม
ได้

4) เป็นดัชนีชี้วัดที่เข้าใจง่าย บุคคลทุกกลุ่ม ทุกระดับ สามารถนำไปใช้เพื่อการ
ประเมินการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้

5) นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้บุคคลทุกกลุ่มทุกระดับมีคุณภาพชีวิตที่ดี
ขึ้น

6) สามารถพัฒนาต่อยอดเป็นดัชนีชี้วัดเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตของประชาชนของประเทศ

ดัชนีชี้วัดการปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่คณะวิจัยพัฒนาขึ้น มีดังนี้

1) **มิติด้านเศรษฐกิจ** เป็นการพิจารณาถึงการกระทำใดๆ อันก่อให้เกิดการผลิต
การแลกเปลี่ยน การบริโภคและรายได้ ซึ่งสามารถจำแนกปัจจัยเพื่อการพิจารณาการดำเนินชีวิต
ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในมิติด้านเศรษฐกิจได้ 2 ด้าน คือ ด้านที่เป็นตัวเงิน
และด้านที่ไม่เป็นตัวเงิน ดังนี้

1.1) ด้านที่เป็นตัวเงิน

(1) ประชาชนควรมีรายจ่ายที่เหมาะสมกับรายได้

(2) ประชาชนควรมีการออมเงิน โดยเมื่อมีรายได้ให้จัดสรรเงินออกก่อน
การใช้จ่าย รูปแบบการออมขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของแต่ละบุคคล

(3) ประชาชนควรมีหนี้สินเฉพาะที่จำเป็น เช่น หนี้สินเพื่อเป็นทุน
แรกเริ่มสำหรับการประกอบอาชีพ หนี้สินเพื่อการศึกษาและต้องมีวินัยในการชำระหนี้ให้ตรงต่อ
เวลา

1.2) ด้านที่ไม่เป็นตัวเงิน

(1) ประชาชนควรมีกิจกรรมเพื่อลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น การทำ
สวนครัว การละเลิกอบายมุข เป็นต้น

(2) กรณีที่ประชาชนประกอบอาชีพที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ แต่อาชีพนั้น
สามารถหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ เป็นอาชีพดั้งเดิม สืบทอดภูมิปัญญา สร้างความภาคภูมิใจ
ให้ตนเอง ครอบครัวและชุมชน เช่น การทำการเกษตรเพื่อบริโภคในครัวเรือน การผลิตของใช้ใน
ครัวเรือน เป็นต้น

(3) ประชาชนควรมีสวัสดิการเพื่อการดำรงชีพอย่างเหมาะสม
ประกอบด้วย สวัสดิการเกิด ชราภาพ เจ็บป่วย เสียชีวิต รวมถึงสวัสดิการผู้พิการ

เกณฑ์ชี้วัดการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในมิติเศรษฐกิจ

ดัชนีบ่งชี้ที่ 1 สัดส่วนรายจ่ายที่ไม่จำเป็นต่อรายได้สุทธิหลังหักเงินออมซึ่งคำนวณ

ได้จาก

$$\text{สัดส่วนรายจ่ายต่อรายได้} = \frac{\text{รายจ่ายที่ไม่จำเป็น}}{\text{รายได้สุทธิหลังหักเงินออม}}$$

ความโน้มเอียงถ่วงเฉลี่ยในการบริโภค ; Average Propensity to Consume (APC) ตามทฤษฎีการบริโภคของเคนส์ จะมีค่าระหว่าง 0 - 1 ดังนั้น กำหนดสัดส่วนรายจ่ายที่ไม่จำเป็นต่อรายได้สุทธิหลังหักเงินออมให้มีค่าระหว่าง 0 – 1 กำหนดเกณฑ์ชี้วัดเป็น 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้คะแนน 1 คะแนน) ประกอบด้วย

- (1) มีรายจ่ายต่ำ โดยมีสัดส่วนระหว่าง 0.00-0.24 ให้คะแนนชี้วัด 5 คะแนน
- (2) มีรายจ่ายต่ำ โดยมีสัดส่วนระหว่าง 0.25-0.49 ให้คะแนนชี้วัด 4 คะแนน
- (3) มีรายจ่ายปานกลาง โดยมีสัดส่วนเท่ากับ 0.50 ให้คะแนนชี้วัด 3 คะแนน
- (4) มีรายจ่ายสูง โดยมีสัดส่วนระหว่าง 0.51-0.74 ให้คะแนนชี้วัด 2 คะแนน
- (5) มีรายจ่ายสูง โดยมีสัดส่วนระหว่าง 0.75-1.00 ให้คะแนนชี้วัด 1 คะแนน

ดัชนีบ่งชี้ที่ 2 การจัดสรรเงินออมพิจารณาจากการจัดสรรเงินออมเมื่อมีรายได้ หรือ สัดส่วนเงินออมต่อรายได้ ซึ่งคำนวณได้จาก

$$\text{สัดส่วนเงินออมต่อรายได้} = \frac{\text{เงินออม}}{\text{รายได้}}$$

โดยกำหนดเกณฑ์ชี้วัดการออมให้ออมระดับ 1 ใน 4 ส่วนของรายได้ขึ้นไป เป็นอัตราการออมในระดับพอเพียง ดังนั้น จำนวนเงินออม เท่ากับร้อยละ 25 ของรายได้ขึ้นไป จากนั้นกำหนดดัชนีชี้วัดเป็น 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

- (1) จัดสรรเงินออมเมื่อมีรายได้ และออมเงินไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของรายได้ ให้คะแนนชี้วัด 5 คะแนน
- (2) จัดสรรเงินออมเมื่อมีรายได้ และออมเงินร้อยละ 17.00 -24.99 ของรายได้ ให้คะแนนชี้วัด 4 คะแนน
- (3) จัดสรรเงินออมเมื่อมีรายได้ และออมเงินร้อยละ 9.00 -16.99 ของรายได้ ให้คะแนนชี้วัด 3 คะแนน
- (4) จัดสรรเงินออมเมื่อมีรายได้ และออมเงินร้อยละ 0.01-8.99 ของรายได้ ให้คะแนนชี้วัด 2 คะแนน

(5) ไม่เคยจัดสรรเงินออมก่อนการใช้จ่าย ให้คะแนนชี้วัด 1 คะแนน

ดัชนีบ่งชี้ที่ 3 การเป็นหนี้พิจารณาจากสัดส่วนหนี้สินที่เกิดจากรายจ่ายที่ไม่จำเป็นต่อรายได้สุทธิหลังหักเงินออม ซึ่งคำนวณได้จาก

$$\text{สัดส่วนหนี้สินต่อรายได้} = \frac{\text{หนี้สินที่เกิดจากรายจ่ายที่ไม่จำเป็น}}{\text{รายได้สุทธิหลังหักเงินออม}}$$

กำหนดให้ค่าที่คำนวณได้ มีค่าระหว่าง 0 – 1 และกำหนดเกณฑ์ชี้วัดเป็น 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้คะแนน 1 คะแนน) ประกอบด้วย

- (1) ไม่มีหนี้สินที่เกิดจากรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ให้คะแนนชี้วัด 5 คะแนน
- (2) มีสัดส่วนระหว่างหนี้สินต่อรายได้ระหว่าง 0.01-0.24 ให้คะแนนชี้วัด 4 คะแนน
- (3) มีสัดส่วนระหว่างหนี้สินต่อรายได้ระหว่าง 0.25-0.49 ให้คะแนนชี้วัด 3 คะแนน
- (4) มีสัดส่วนระหว่างหนี้สินต่อรายได้ระหว่าง 0.50-0.74 ให้คะแนนชี้วัด 2 คะแนน
- (5) มีสัดส่วนระหว่างหนี้สินต่อรายได้ระหว่าง 0.75-1.00 ให้คะแนนชี้วัด 1 คะแนน

ดัชนีบ่งชี้ที่ 4 กิจกรรมลดรายจ่าย พิจารณาจากจำนวนกิจกรรมลดรายจ่ายที่ปฏิบัติ โดยวิธีตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย

- (1) การปลูกผักสวนครัว/ต้นไม้/ผลไม้/เลี้ยงสัตว์
- (2) การประหยัดไฟฟ้าโดยปิดไฟบริเวณที่ไม่ได้ใช้งาน
- (3) การประหยัดไฟฟ้าโดยปิดและถอดปลั๊กอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิดที่ไม่ได้ใช้งาน (ไม่เปิดโคมดสแตนด์บายทิ้งไว้)
- (4) การประหยัดน้ำ โดยปิดก๊อกน้ำให้สนิทและปิดน้ำทุกครั้งที่ไม่ได้ใช้
- (5) ซ่อมแซมอุปกรณ์ทุกชนิดให้สามารถใช้งานได้ แทนการซื้ออุปกรณ์ใหม่

ทดแทน

อื่นๆ

- (6) ไม่ทำกิจกรรมอบายมุขทุกประเภท เช่น สุรา ยาสูบ หวย และการพนัน

ดังนั้น คณะวิจัยได้กำหนดตัวชี้วัด 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

- (1) มีกิจกรรมลดรายจ่าย จำนวน 5-6 กิจกรรม ให้คะแนนชี้วัด 5 คะแนน
- (2) มีกิจกรรมลดรายจ่าย จำนวน 4 กิจกรรม ให้คะแนนชี้วัด 4 คะแนน
- (3) มีกิจกรรมลดรายจ่าย จำนวน 3 กิจกรรม ให้คะแนนชี้วัด 3 คะแนน
- (4) มีกิจกรรมลดรายจ่าย จำนวน 1-2 กิจกรรม ให้คะแนนชี้วัด 2 คะแนน
- (5) ไม่มีกิจกรรมลดรายจ่าย ให้คะแนนชี้วัด 1 คะแนน

ดัชนีบ่งชี้ที่ 5 อาชีพหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว พิจารณาจากการมีอาชีพสร้างรายได้หาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ หรือหากอาชีพนั้นไม่ก่อให้เกิดรายได้ จะพิจารณาจากผลผลิตเพื่อบริโภคและใช้สอย ดังนั้น คณะวิจัยจึงได้กำหนดตัวชี้วัดสำหรับคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น โดยแบ่งเป็น 2 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 บุคคลที่ได้รับผลตอบแทนในรูปตัวเงิน

กำหนดตัวชี้วัดเป็น 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

- (1) มีอาชีพสร้างรายได้หาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้โดยได้รับค่าตอบแทนเป็นรายเดือน
- (2) มีอาชีพสร้างรายได้หาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้โดยได้รับค่าตอบแทนทุก 15 วัน
- (3) มีอาชีพสร้างรายได้หาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ โดยได้รับค่าตอบแทนเป็นรายสัปดาห์
- (4) มีอาชีพสร้างรายได้หาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ โดยได้รับค่าตอบแทนเป็นรายวัน
- (5) อยู่ในวัยแรงงานแต่เป็นผู้ว่างงานโดยสมัครใจ

กรณีที่ 2 บุคคลที่ได้รับผลตอบแทนในรูปที่ไม่เป็นตัวเงิน

กำหนดตัวชี้วัดเป็น 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

- (1) มีอาชีพที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ แต่มีผลผลิตไว้เพื่อบริโภคหรือใช้สอยเพียงพอตลอดทั้งปี ให้คะแนนชี้วัด 5 คะแนน

(2) มีอาชีพที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ แต่มีผลผลิตไว้เพื่อบริโภคหรือใช้สอย เพียงพอตลอดฤดูกาลเพาะปลูก (ฤดูกาลละ 4 – 6 เดือน) หรือช่วงระยะเวลาหนึ่ง (นานเกิน 1 เดือน) ให้คะแนนชีวิต 4 คะแนน

(3) มีอาชีพที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ แต่มีผลผลิตไว้เพื่อบริโภคและใช้สอยเพียงพอ เฉพาะเดือนต่อเดือน ให้คะแนนชีวิต 3 คะแนน

(4) มีอาชีพที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ แต่มีผลผลิตไว้เพื่อบริโภคและใช้สอยเพียงพอ เฉพาะวันต่อวัน ให้คะแนนชีวิต 2 คะแนน

(5) อยู่ในวัยแรงงานแต่เป็นผู้ว่างงานโดยสมัครใจ ให้คะแนนชีวิต 1 คะแนน

ดัชนีบ่งชี้ที่ 6 สวัสดิการเพื่อการดำรงชีพ พิจารณาจากนิยามของคำว่าสวัสดิการ สังคมตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ซึ่งคณะวิจัยสรุปว่า สวัสดิการสังคม คือ การส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้ในระดับมาตรฐาน ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม แก่ประชาชนทุกระดับตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเสียชีวิต ทั้งนี้ การได้รับสวัสดิการจากส่วนกลาง หรือสวัสดิการพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนได้รับ เช่น สวัสดิการรักษาพยาบาล 30 บาท (บัตรทอง) คณะวิจัยไม่นับรวมเป็นสวัสดิการเพื่อการดำรงชีพ และได้กำหนดตัวชี้วัดการพิจารณาเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมออกเป็น 5 ด้าน คือ สวัสดิการเกิด ขราภาพ เจ็บป่วย เสียชีวิต และผู้พิการ และกำหนดเกณฑ์ ชีวิต 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

(1) มีสวัสดิการเพื่อการดำรงชีพครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ สวัสดิการเกิด ขราภาพ เจ็บป่วย เสียชีวิต และผู้พิการ ให้คะแนนชีวิต 5 คะแนน

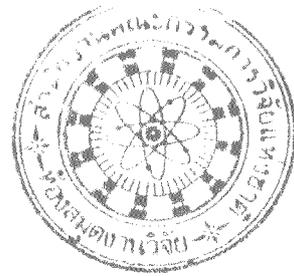
(2) มีสวัสดิการเพื่อการดำรงชีพ 4 ด้าน จาก 5 ด้าน ให้คะแนนชีวิต 4 คะแนน

(3) มีสวัสดิการเพื่อการดำรงชีพ 2-3 ด้าน จาก 5 ด้าน ให้คะแนนชีวิต 3 คะแนน

(4) มีสวัสดิการเพื่อการดำรงชีพ 1 ด้าน จาก 5 ด้าน ให้คะแนนชีวิต 2 คะแนน

(5) ไม่มีสวัสดิการใดๆ ให้คะแนนชีวิต 1 คะแนน

2) **มิติด้านสังคม** เป็นการพิจารณาถึงการกระทำใดๆ ของบุคคลตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองของสังคม ตามระเบียบของสังคม เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีภายในสังคม ทำให้สังคมมีระเบียบและสงบสุขดังนั้น การพิจารณาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในมิติด้านสังคม ประกอบด้วย

2.1) การมีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ ประชาชนประกอบอาชีพที่สุจริต ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ

2.2) ประชาชนเข้าร่วมและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคมเช่น การไปใช้สิทธิออกเสียงในการเลือกตั้งทั้งส่วนท้องถิ่น และระดับประเทศ การเสียภาษี การรับราชการทหาร เป็นต้น

2.3) การปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันทางสังคมของประชาชน เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบ สามีคคี และสงบสุข เช่น การปฏิบัติตามกฎจราจร การปฏิบัติตามธรรมเนียมปฏิบัติหรือกฎระเบียบในชุมชน

เกณฑ์ชี้วัดการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในมิติด้านสังคม

ดัชนีบ่งชี้ที่ 7 การมีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ พิจารณาจากคุณลักษณะที่ผู้ประกอบอาชีพพึงปฏิบัติ ประกอบด้วย

(1) ประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่เอาเปรียบผู้อื่นทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(2) เคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับการทำงานขององค์กร/สังคม ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(3) ปฏิบัติหน้าที่อย่างทุ่มเทเต็มความสามารถ ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(4) การใช้ทรัพยากรขององค์กร/สังคมอย่างมีประสิทธิภาพทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(5) ไม่ใช้ทรัพยากรขององค์กร/ชุมชนเพื่อประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้งทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(6) ใฝ่หาและพัฒนาความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

กำหนดเกณฑ์ตัวชี้วัด 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

(1) ปฏิบัติได้ 5-6 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 5 คะแนน

(2) ปฏิบัติได้ 4 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 4 คะแนน

(3) ปฏิบัติได้ 3 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 3 คะแนน

(4) ปฏิบัติได้ 1-2 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 2 คะแนน

(5) ไม่สามารถปฏิบัติได้ ให้คะแนนชี้วัด 1 คะแนน

ดัชนีบ่งชี้ที่ 8 พิจารณาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคม โดยวิธีตรวจสอบ
รายการ ประกอบด้วย

สำหรับผู้นับถือศาสนาพุทธ

- (1) การเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันธรรมสวนะหรือที่เรียกว่าวันพระทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (2) การเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งส่วนท้องถิ่นทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (3) การเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งระดับประเทศเช่น การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (4) การเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ต่างๆ ของชุมชนที่อาศัย เช่น การรณรงค์จัดการหน้าบ้านพักให้สะอาดฯลฯทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (5) เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หรือภาษีเงินได้นิติบุคคล หรือภาษีธุรกิจเฉพาะทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (6) กรณีเพศชาย ผ่านการเกณฑ์รับราชการทหาร

สำหรับผู้นับถือศาสนาคริสต์

- (1) การเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันสะบาโต วันคริสต์มาส วันสมโภชปีศาจ วันสมโภชเกี่ยวกับพระนางมารีอา วันฉลองเกี่ยวกับนักบุญ วันฉลองเกี่ยวกับทูตสวรรค์ วันขอบคุณพระเจ้า ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (2) การเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งส่วนท้องถิ่นทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (3) การเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งระดับประเทศ เช่น การเลือกตั้ง ส.ว. การเลือกตั้ง ส.ส.ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (4) การเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ต่างๆ ของชุมชนที่อาศัย เช่น การรณรงค์จัดการหน้าบ้านพักให้สะอาด ฯลฯทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (5) เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หรือภาษีเงินได้นิติบุคคล หรือภาษีธุรกิจเฉพาะทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (6) กรณีเพศชาย ผ่านการเกณฑ์รับราชการทหารทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

สำหรับผู้นับถือศาสนาอิสลาม

- (1) การเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันปอซอ วันฮารีรายอ ฮัจยี วันเมาลิด วันอาชูรอ วันอัลอิสเราะห์ และวันตัชริก ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (2) การเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งส่วนท้องถิ่นทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (3) การเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งระดับประเทศ เช่น การเลือกตั้ง ส.ว. การเลือกตั้ง ส.ส.ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (4) การเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ต่างๆของชุมชนที่อาศัย เช่น การรณรงค์จัดการหน้าบ้านพักให้สะอาด ฯลฯทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (5) เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หรือภาษีเงินได้นิติบุคคล หรือภาษีธุรกิจเฉพาะทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (6) กรณีเพศชาย ผ่านการเกณฑ์รับราชการทหารทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

กำหนดเกณฑ์ชี้วัดเป็น 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

- (1) ปฏิบัติได้ 5-6 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 5 คะแนน
- (2) ปฏิบัติได้ 4 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 4 คะแนน
- (3) ปฏิบัติได้ 3 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 3 คะแนน
- (4) ปฏิบัติได้ 1-2 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 2 คะแนน
- (5) ไม่สามารถปฏิบัติได้ ให้คะแนนชี้วัด 1 คะแนน

ดัชนีบ่งชี้ที่ 9 การปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันทางสังคม พิจารณาจากพฤติกรรมที่ประชาชนพึงปฏิบัติในการเป็นพลเมืองดีของสังคม โดยการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี คือ ไม่ทำให้อื่นเดือดร้อนเสียหาย ประพฤติปฏิบัติที่สร้างประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ดังนั้นคณะวิจัยจึงได้กำหนดเกณฑ์ชี้วัดเชิงพฤติกรรม โดยวิธีตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย

- (1) ไม่ทิ้งขยะในที่สาธารณะทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (2) ไม่สูบบุหรี่ในที่สาธารณะทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (3) เคารพและปฏิบัติตามกฎจราจรทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (4) มีน้ำใจต่อผู้ด้อยโอกาสหรือผู้พิการ เช่น การบริจาคสิ่งของ ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(5) ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่นทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
(6) เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
กำหนดเกณฑ์ชีวิต 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้
คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

- (1) ปฏิบัติได้ 5-6 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 5 คะแนน
- (2) ปฏิบัติได้ 4 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 4 คะแนน
- (3) ปฏิบัติได้ 3 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 3 คะแนน
- (4) ปฏิบัติได้ 1-2 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 2 คะแนน
- (5) ไม่สามารถปฏิบัติได้ ให้คะแนนชีวิต 1 คะแนน

3) **มิติด้านวัฒนธรรม** เป็นการพิจารณาถึงการกระทำใดๆ ของบุคคลที่
แสดงออกถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีของสังคม ดังนั้น การพิจารณาการดำเนินชีวิตตาม
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในมิติด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย

3.1) การปฏิบัติตนตามวันทางศาสนา ประชาชนเป็นผู้มีจิตศรัทธา ร่วม
ทำบุญใส่บาตรในวันสำคัญทางศาสนา รักษาศีลธรรมที่ดำรง

3.2) การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมท้องถิ่น ประชาชนมีส่วนร่วมในการแต่งกายตาม
ประเพณีท้องถิ่น ร่วมอนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้านไทยใน โอกาสต่างๆ

3.3) การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยท้องถิ่นยังมีการปฏิบัติกิจกรรมของ
ท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอและถ่ายทอดวัฒนธรรมเหล่านั้นแก่คนรุ่นหลัง เช่น กิจกรรมดำข้าวด้วยครก
กระเดื่อง ซึ่งภาคเหนือและภาคอีสานจะเรียกว่า ครกมองส่วนภาคใต้ เรียกว่า ครกตีบกิจกรรมด้าน
งานฝีมือหรืองานช่าง ศิลปะการแสดง ดนตรีพื้นบ้าน ฯลฯ

เกณฑ์ชีวิตการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในมิติด้านวัฒนธรรม

ดัชนีบ่งชี้ที่ 10 การปฏิบัติตนตามวันทางศาสนาพิจารณาจากการปฏิบัติกิจกรรม
และการประพฤติตนในวันทางศาสนา

สำหรับผู้นับถือศาสนาพุทธ

วันทางศาสนา ประกอบด้วย วันสำคัญทางศาสนา 6 วัน ได้แก่ วันมาฆบูชา
วันวิสาขบูชาวันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันอัฐมีบูชา และวันทางศาสนา คือ
วันธรรมสวนะหรือวันพระ ซึ่งโดยปกติ 1 เดือนจะมีวันพระ 4 วัน ดังนั้น ใน 1 ปี จะมีวันพระ 48 วัน
โดยวิธีตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย

- (1) ไปทำบุญที่วัดในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันอัฐมีบูชา ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (2) ทำบุญใส่บาตรในวันธรรมสวนะ หรือวันพระ ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (3) ทำบุญใส่บาตรในเทศกาลต่างๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ขนทรายเข้าวัด ก่อเจดีย์ ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (4) นั่งสมาธิและฟังเทศน์ ฟังธรรมที่วัดทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (5) รักษาศีล 5 หรือ ศีล 8 ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (6) การเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนาทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (7) บริจาคทานแก่คนยากไร้ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (8) บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เช่น ทำความสะอาดวัด ปลูกต้นไม้ เป็นต้น ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

กำหนดเกณฑ์ชี้วัด 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

- (1) ปฏิบัติได้ 7-8 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 5 คะแนน
- (2) ปฏิบัติได้ 5-6 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 4 คะแนน
- (3) ปฏิบัติได้ 3-4 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 3 คะแนน
- (4) ปฏิบัติได้ 1-2 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 2 คะแนน
- (5) ไม่สามารถปฏิบัติได้ ให้คะแนนชี้วัด 1 คะแนน

สำหรับผู้นับถือศาสนาคริสต์

- (1) การเข้าร่วมกิจกรรมในวันสะบาโตที่โบสถ์ทุกวันอาทิตย์ของทุกสัปดาห์
- (2) การเข้าร่วมพิธีรับศีลศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญ ต่อ ไปนี้
  - 2.1) ศีลล้างบาป/ศีลจุ่ม
  - 2.2) ศีลมหาสนิท
  - 2.3) ศีลอภัยบาป/ศีลสารภาพบาป
  - 2.4) ศีลกำลัง
  - 2.5) ศีลสมรส
  - 2.6) ศีลเจิมคนไข้
  - 2.7) ศีลบวชพระสงฆ์

(3) การเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญ/เทศกาลต่างๆ เช่น วันคริสต์มาส วันสมโภชปีศาจ วันสมโภชเกี่ยวกับพระนางมารีอา วันฉลองเกี่ยวกับนักบุญ วันฉลองเกี่ยวกับทูตสวรรค์ วันขอบคุณพระเจ้า ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(4) ปรึกษากานแก่คนยากไร้ ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอเมื่อมีโอกาส

(5) บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่างๆ เช่น ทำความสะอาดสถานที่สาธารณะ ปลุกต้นไม้ เป็นต้น ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอเมื่อมีโอกาส

กำหนดเกณฑ์ชีวิต 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

(1) ปฏิบัติได้ 5 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 5 คะแนน

(2) ปฏิบัติได้ 4 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 4 คะแนน

(3) ปฏิบัติได้ 3 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 3 คะแนน

(4) ปฏิบัติได้ 1-2 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 2 คะแนน

(5) ไม่สามารถปฏิบัติได้ ให้คะแนนชีวิต 1 คะแนน

สำหรับผู้นับถือศาสนาอิสลาม

(1) การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาที่มีสยิด/สุเหร่า ในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันปอชอ วันฮารีรายอ ฮัจยี วันเมาลิด วันอาชูรอ วันอัลลิสเราะห์ และวันตัชริก ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(2) ปฏิบัติตนตามหลักศรัทธา 6 ประการของศาสนา ดังต่อไปนี้

2.1) ศรัทธาต่อพระอัลลอฮ์ ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

2.2) ศรัทธาต่อเทพบริวารของพระอัลลอฮ์ (เทวดา) ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

2.3) ศรัทธาในพระคัมภีร์ทั้งหลาย ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

2.4) ศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูต ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

2.5) ศรัทธาในวันพิพากษา คือ วันสุดท้ายของโลก ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

2.6) ศรัทธาในการกำหนดสภาวะของโลก และชีวิต ว่าเป็นไปตามเจตจำนงของพระอัลลอฮ์ ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(3) ปฏิบัติตนตามหลักปฏิบัติ 5 ประการของศาสนา ดังต่อไปนี้

3.1) การปฏิบัติตน ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

- 3.2) การละหมาด วันละ 5 เวลา ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- 3.3) การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน ทุกปี และสม่ำเสมอ
- 3.4) การบริจาคชะกาต ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- 3.5) การประกอบพิธีฮัจญ์ เมื่อมีความพร้อมและมีโอกาส

(4) บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่างๆ เช่น ทำความสะอาดสถานที่สาธารณะ ปลูกต้นไม้ เป็นต้น ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอเมื่อมีโอกาส

กำหนดเกณฑ์ชีวิต 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

- (1) ปฏิบัติได้ 4 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 5 คะแนน
- (2) ปฏิบัติได้ 3 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 4 คะแนน
- (3) ปฏิบัติได้ 2 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 3 คะแนน
- (4) ปฏิบัติได้ 1 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 2 คะแนน
- (5) ไม่สามารถปฏิบัติได้ ให้คะแนนชีวิต 1 คะแนน

ดัชนีบ่งชี้ที่ 11 การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นพิจารณาจากพฤติกรรมที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การแต่งกายชุดพื้นเมือง วัฒนธรรมด้านอาหารและการบริโภค โดยวิธีตรวจสอบรายการ ดังนี้

- (1) แต่งกายชุดพื้นเมือง/ชุดประจำท้องถิ่น/ชุดประจำศาสนาทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (2) รู้จักการละเล่นพื้นบ้านภายในท้องถิ่นทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (3) บริโภคอาหารประจำศาสนา/ท้องถิ่นเป็นอาหารหลักทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (4) การจัดกิจกรรมในโอกาสพิเศษ เช่น งานแต่งงาน การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ปฏิบัติตามวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อของท้องถิ่น เช่น การจัดอาหารมงคล การเลือกใช้สีมงคล ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (5) ใช้ภาษาท้องถิ่นในการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (6) ใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารทางการพูด การอ่านและการเขียน อย่างถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาไทย (เช่น การอ่านออกเสียง ร ล) ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

กำหนดเกณฑ์ชี้วัด 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

ปฏิบัติได้ 5-6 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 5 คะแนน

ปฏิบัติได้ 4 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 4 คะแนน

ปฏิบัติได้ 3 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 3 คะแนน

ปฏิบัติได้ 1-2 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 2 คะแนน

ไม่สามารถปฏิบัติได้ ให้คะแนนชี้วัด 1 คะแนน

ดัชนีบ่งชี้ที่ 12 การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นพิจารณาจากการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมและการส่งเสริม ถ่ายทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยวิธีตรวจสอบรายการ ดังนี้

(1) ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักหรือสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การดำข้าวซ้อมมือ การปลูกพืชสวนครัว (พืชสมุนไพรไทย) ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(2) ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักการเล่นพื้นบ้านภายในท้องถิ่น เช่น การละเล่นการละเล่นขี้ม้าก้านกล้วย การละเล่นหมากเก็บ ซึ่งเป็นของเล่นจากวัสดุธรรมชาติและหาได้ง่ายในท้องถิ่น ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(3) ปลูกฝังค่านิยมในการบริโภคอาหารประจำท้องถิ่นเป็นอาหารหลัก ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(4) ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวเรียนรู้ศิลปะการแสดงของท้องถิ่นเช่น การฟ้อนเงี้ยวในภาคเหนือ เเซิงโปงลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การรำกลองยาวในภาคกลาง และการรำโนราห์ในภาคใต้ ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(5) ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวเรียนรู้ดนตรีและเครื่องดนตรีท้องถิ่นเช่น สะล้อ ซึง กลองสะบัดชัยในภาคเหนือ แคน โปงลาง ซอกันตรึม กลองกันตรึมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระนาดเอก ซอสามสาย กลองแขก ขลุ่ย ในภาคกลาง ปี่ กลองโนราในภาคใต้ เป็นต้น

(6) ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวใช้ภาษาท้องถิ่นในการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

กำหนดเกณฑ์ชี้วัด 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

(1) ปฏิบัติได้ 5-6 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 5 คะแนน

(2) ปฏิบัติได้ 4 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 4 คะแนน

- (3) ปฏิบัติได้ 3 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 3 คะแนน
- (4) ปฏิบัติได้ 1-2 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 2 คะแนน
- (5) ไม่สามารถปฏิบัติได้ ให้คะแนนชีวิต 1 คะแนน

4) **มิติด้านสิ่งแวดล้อม** เป็นการพิจารณาถึงการกระทำใดๆ ของบุคคลที่ส่งผลต่อทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่รอบตัวเรา ซึ่งประกอบด้วย ดิน น้ำ และอากาศ ดังนั้น การพิจารณาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในมิติด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

4.1) การจัดการของเสียประชาชนควรมีการจัดการของเสียในครัวเรือน เช่น การจัดทำบ่อพักของเสียในครัวเรือน ควรคัดแยกขยะภายในครัวเรือนรวมถึงการจัดการของเสียจากการประกอบอาชีพ เช่น กรณีประกอบอาชีพทางเกษตร มีวิธีการจัดการของเสียด้วยวิธีการต่างๆ ที่ไม่ใช่การเผา การจัดการบรรจุภัณฑ์สารเคมีหรือเคมีเกษตร เป็นต้น

4.2) การอนุรักษ์พลังงาน ประชาชนควรมีกิจกรรมที่แสดงถึงการประหยัดพลังงานในครัวเรือน เช่น การเลือกใช้หลอดตะเกียบแทนหลอดไส้ การไม่นำอาหารร้อนแช่ในตู้เย็นทันที เป็นต้น

4.3) การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ การปลูกต้นไม้ เช่น ประชาชนควรปลูกต้นไม้เพื่อสร้างความร่มรื่นในบริเวณที่พักอาศัยหรือในชุมชน

เกณฑ์ชีวิตการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในมิติด้านสิ่งแวดล้อม

ดัชนีบ่งชี้ที่ 13 การจัดการของเสียพิจารณาจากพฤติกรรมการจัดการของเสียในครัวเรือน เช่นการจัดทำบ่อพักของเสียในครัวเรือน การคัดแยกขยะภายในครัวเรือนรวมถึงการจัดการของเสียจากการประกอบอาชีพ เช่น กรณีประกอบอาชีพทางเกษตร มีวิธีการจัดการของเสียด้วยวิธีการต่างๆ ที่ไม่ใช่การเผา เป็นต้นโดยวิธีตรวจสอบรายการ ดังนี้

- (1) คัดแยกขยะ เช่น ขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะรีไซเคิลขยะอันตราย (เช่น บรรจุภัณฑ์สารเคมี) ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (2) ไม่กำจัดขยะใดๆ โดยการเผา ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (3) จัดทำบ่อพักของเสียก่อนปล่อยของเสียสู่สาธารณะทุกครั้งตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- (4) ทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูลในถังขยะสาธารณะหรือบริเวณที่จัดให้ทิ้ง ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

กำหนดเกณฑ์ชีวิต 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

- (1) ปฏิบัติได้ 4 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 5 คะแนน
- (2) ปฏิบัติได้ 3 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 4 คะแนน
- (3) ปฏิบัติได้ 2 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 3 คะแนน
- (4) ปฏิบัติได้ 1 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 2 คะแนน
- (5) ไม่สามารถปฏิบัติได้ ให้คะแนนชีวิต 1 คะแนน

ดัชนีบ่งชี้ที่ 14 การอนุรักษ์พลังงาน พิจารณาจากพฤติกรรมที่แสดงถึงการประหยัดพลังงานในครัวเรือน เช่น การเลือกใช้หลอดตะเกียบแทนหลอดไส้ การไม่นำอาหารร้อนแช่ในตู้เย็นทันที เป็นต้น โดยวิธีตรวจสอบรายการ ดังนี้

- (1) ใช้หลอดตะเกียบแทนหลอดไส้ ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
  - (2) ไม่นำอาหารร้อนแช่ในตู้เย็นทันที ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
  - (3) การประหยัดไฟฟ้าโดยปิดไฟบริเวณที่ไม่ได้ใช้งาน ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
  - (4) การประหยัดไฟฟ้าโดยปิดและถอดปลั๊กอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิดที่ไม่ได้ใช้งาน (ไม่เปิดโคมศตมเตนค์บายทิ้งไว้) ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
  - (5) การประหยัดน้ำ โดยปิดก๊อกน้ำให้สนิทและปิดน้ำทุกครั้งที่ไม่ได้ใช้ ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
  - (6) ซ่อมแซมอุปกรณ์ทุกชนิดให้สามารถใช้งานได้ แทนการซื้ออุปกรณ์ใหม่ทดแทน ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ
- กำหนดเกณฑ์ชีวิต 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

- (1) ปฏิบัติได้ 5-6 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 5 คะแนน
- (2) ปฏิบัติได้ 4 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 4 คะแนน
- (3) ปฏิบัติได้ 3 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 3 คะแนน
- (4) ปฏิบัติได้ 1-2 ข้อ ให้คะแนนชีวิต 2 คะแนน
- (5) ไม่สามารถปฏิบัติได้ ให้คะแนนชีวิต 1 คะแนน

ดัชนีบ่งชี้ที่ 15 การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ พิจารณาจากกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ เช่น การปลูกต้นไม้เพื่อสร้างความร่มรื่นในบริเวณที่พักอาศัย โดยวิธีตรวจสอบรายการ ดังนี้

(1) ปลุกต้นไม้เพื่อสร้างความร่วมมือในบริเวณที่พักอาศัย / บริเวณองค์กร ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(2) ร่วมกิจกรรมปลุกต้นไม้ที่หน่วยงานต่างๆ / ชุมชน จัดขึ้น เช่น กิจกรรมการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(3) ไม่รुकกล้าพื้นที่ป่าไม้ / พื้นที่เกษตร / พื้นที่ใดๆ ของรัฐ ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(4) ไม่เผาป่าหรือเผาขยะ ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(5) ใช้พลังงานเชื้อเพลิงที่เป็นพลังงานทางเลือก เช่น การใช้เชื้อเพลิงแก๊สโซฮอล ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(6) แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อพบเห็นการกระทำที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

กำหนดเกณฑ์ชี้วัด 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

(1) ปฏิบัติได้ 5-6 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 5 คะแนน

(2) ปฏิบัติได้ 4 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 4 คะแนน

(3) ปฏิบัติได้ 3 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 3 คะแนน

(4) ปฏิบัติได้ 1-2 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 2 คะแนน

(5) ไม่สามารถปฏิบัติได้ ให้คะแนนชี้วัด 1 คะแนน

5) **มิติด้านการเรียนรู้** เป็นการพิจารณาถึงการกระทำใดๆ ของบุคคลทั้งที่เป็น การชวนชวนค้นหาความรู้ด้วยตนเอง การได้รับรู้ข้อมูลใหม่ๆ จากสิ่งรอบตัว หรือการเพิ่มพูนทักษะความรู้จากการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน แล้วทำให้เกิดประสบการณ์หรือเกิดทักษะ และประสบการณ์หรือทักษะนั้นส่งผลให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีขึ้น ดังนั้น การพิจารณาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในมิติด้านการเรียนรู้ ประกอบด้วย

5.1) การเรียนรู้เชิงวิชาการใหม่ๆ โดยการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น เอกสาร ตำรา อินเทอร์เน็ต

5.2) การเรียนรู้ข้อมูล ประสบการณ์ใหม่ๆ จากสิ่งรอบตัวเช่น การรับรู้อخبار บทความ นวัตกรรมใหม่ๆ จากสื่อที่หลากหลาย

5.3) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือทักษะการเรียนรู้ระหว่างกันเพื่อให้เกิดการเพิ่มพูนองค์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์จริง

เกณฑ์ชี้วัดการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในมิติด้านการเรียนรู้ฯ

ดัชนีบ่งชี้ที่ 16 การเรียนรู้เชิงวิชาการใหม่ๆ จากการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น เอกสาร ตำรา อินเทอร์เน็ต โดยวิธีตรวจสอบรายการ ดังนี้

(1) ค้นคว้าหาความรู้วิชาการใหม่ๆ จากสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร หนังสือ ด้วยตนเอง ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(2) ค้นคว้าหาความรู้วิชาการใหม่ๆ จากอินเทอร์เน็ต ด้วยตนเอง ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(3) ค้นคว้าหาความรู้วิชาการใหม่ๆ จากการสอบถามผู้รู้ นักวิชาการ ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(4) ค้นคว้าหาความรู้วิชาการใหม่ๆ จากการสืบค้นในห้องสมุดสาธารณะทุก ครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

กำหนดเกณฑ์ชี้วัด 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

(1) ปฏิบัติได้ 4 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 5 คะแนน

(2) ปฏิบัติได้ 3 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 4 คะแนน

(3) ปฏิบัติได้ 2 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 3 คะแนน

(4) ปฏิบัติได้ 1 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 2 คะแนน

(5) ไม่สามารถปฏิบัติได้ ให้คะแนนชี้วัด 1 คะแนน

ดัชนีบ่งชี้ที่ 17 การเรียนรู้ข้อมูล ประสบการณ์ใหม่ๆ จากสิ่งรอบตัวเช่น การรับรู้ ข่าวสารจากสื่อที่หลากหลาย พิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้หรือความรู้ที่เพิ่มขึ้น กำหนดเกณฑ์ชี้วัด 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

(1) เรียนรู้ข้อมูล ประสบการณ์ใหม่ๆ จากข่าวสารที่ได้รับทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์ ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(2) เรียนรู้ข้อมูล ประสบการณ์ใหม่ๆ จากข่าวสารที่ได้รับทางสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสารทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(3) เรียนรู้ข้อมูล ประสบการณ์ใหม่ๆ จากการรับฟัง สังเกตพฤติกรรม การปฏิบัติของบุคคลอื่นทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(4) เรียนรู้ข้อมูล ประสบการณ์ใหม่ๆ จากการลองผิดลองถูกด้วยตนเองทุก ครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

กำหนดเกณฑ์ชี้วัด 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้ คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

- (1) ปฏิบัติได้ 4 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 5 คะแนน
- (2) ปฏิบัติได้ 3 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 4 คะแนน
- (3) ปฏิบัติได้ 2 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 3 คะแนน
- (4) ปฏิบัติได้ 1 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 2 คะแนน
- (5) ไม่สามารถปฏิบัติได้ ให้คะแนนชี้วัด 1 คะแนน

ดัชนีบ่งชี้ที่ 18 การแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือทักษะการเรียนรู้ระหว่างกัน เพื่อให้เกิดการเพิ่มพูนองค์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์จริง โดยวิธีตรวจสอบรายการ ดังนี้

(1) ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือทักษะการเรียนรู้ระหว่างสมาชิกใน คริวเรือทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(2) ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือทักษะการเรียนรู้ระหว่างสมาชิกใน ชุมชน/องค์กรเป็นการส่วนตัวทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(3) ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือทักษะการเรียนรู้กับผู้รอบรู้ ประชาชน นักวิชาการเป็นการส่วนตัวทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

(4) ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือทักษะการเรียนรู้กับบุคคลต่างๆ ใน โอกาสเข้าร่วมการประชุม ทุกครั้ง ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

กำหนดเกณฑ์ชี้วัด 5 ระดับ (ระดับที่ 1 ให้คะแนน 5 คะแนน ระดับที่ 5 ให้ คะแนน 1 คะแนน) ดังนี้

- (1) ปฏิบัติได้ 4 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 5 คะแนน
- (2) ปฏิบัติได้ 3 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 4 คะแนน
- (3) ปฏิบัติได้ 2 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 3 คะแนน
- (4) ปฏิบัติได้ 1 ข้อ ให้คะแนนชี้วัด 2 คะแนน
- (5) ไม่สามารถปฏิบัติได้ ให้คะแนนชี้วัด 1 คะแนน

(2) การประเมินการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันในมิติต่างๆ

วิเคราะห์โดยนำคะแนนดัชนีบ่งชี้ของแต่ละมิติมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ซึ่งในแต่ละมิติมีคะแนนเต็ม 15 คะแนน มีดัชนีบ่งชี้ 3 ดัชนี ดังนั้น ค่าเฉลี่ยของแต่ละมิติเท่ากับ 5 คะแนน นำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลผลเป็นระดับของการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละมิติ ซึ่งคณะวิจัยได้กำหนดระดับของการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ 5 ระดับคือ

- 1) 4.21-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุด
- 2) 3.41-4.20 หมายถึง มีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก
- 3) 2.61-3.40 หมายถึง มีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง
- 4) 1.81-2.60 หมายถึง มีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับน้อย
- 5) 1.00-1.80 หมายถึง มีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับน้อยที่สุด

ผลที่ได้จะบอกให้ทราบถึงระดับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละมิติว่า มีการนำมาใช้ในระดับใด

การประเมินการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในทุกมิติ (ภาพรวม) เพื่อวิเคราะห์ความสมดุลในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยใช้คะแนนจากทุกมิติ เรียงลำดับ เนื่องจาก ความสมดุลตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย ความพอเหมาะพอดีของการดำรงชีวิต ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้ และความพอเหมาะพอดีจะเกิดขึ้นได้ ประชาชนต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของคณะวิจัยได้กำหนดระดับการปฏิบัติไว้ 5 ระดับดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น เพื่อประเมินความสมดุลในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้นำผลของการแปลผลระดับของการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ข้างต้นมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยรวมของทุกมิติเพื่อให้ได้คะแนนของความสมดุลในการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แต่เนื่องจากพื้นฐานและสภาพปัจจัยของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน เช่น ในมิติเศรษฐกิจ บุคคลบางคนอาศัยในชุมชนหรือสภาพความเป็นอยู่ที่ไม่ต้องดิ้นรนมีความพร้อมของทรัพยากรธรรมชาติ มีอาหารการกินในพื้นที่อุดมสมบูรณ์ ไม่จำเป็นต้องหารายได้มากก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้หรือบางบุคคลต้องอาศัยในชุมชนที่ต้องดิ้นรนหารายได้ หรือในด้านมิติวัฒนธรรม บุคคลบางคนอาศัยในสภาพแวดล้อมที่อาจจะมีเคร่งครัดในประเพณีวัฒนธรรม แต่บาง

บุคคลชุมชนไม่ได้ให้ความสำคัญในมิติดังกล่าว ดังนั้นวิธีการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละด้านในแต่ละชุมชนจึงมีการให้ความสำคัญในการปฏิบัติแตกต่างกัน

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความสมดุลของชีวิตของแต่ละบุคคลในแต่ละสภาพปัจจัยแวดล้อมในมิติต่างๆ ในแบบประเมินคำถามแรกที่ผู้ตอบแบบประเมินจะต้องตอบเพื่อสร้างน้ำหนักความสำคัญของแต่ละมิติคือ การให้ความสำคัญกับรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคลโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยให้แต่ละบุคคลเรียงลำดับความสำคัญ โดยตอบว่ามีมิติหรือปัจจัยทั้ง 5 มิติหรือปัจจัย มิติหรือปัจจัยใดที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน/ปกติมากที่สุด โดยเรียงลำดับ 1 – 5 (ให้ความสำคัญจากมากไปน้อย) ในการเรียงลำดับของแต่ละบุคคล อาจจะมีการให้ลำดับความสำคัญในอันดับต่างๆ เท่ากัน ดังนั้น คำนวณน้ำหนักในการให้ลำดับความสำคัญในแต่ละกรณีของการเรียงลำดับ จะนำหนักของตัวคูณในแต่ละกรณี ดังนี้ (ตารางที่ 2-1)

ตารางที่ 2-1   น้ำหนักของตัวคูณในแต่ละกรณีในการเรียงลำดับความสำคัญมิติหรือปัจจัยทั้ง 5 มิติ

กรณีของการให้ลำดับ	น้ำหนักตัวคูณของลำดับที่				
	1	2	3	4	5
1, 1, 1, 1, 1	0.200	-	-	-	-
1, 1, 1, 1, 2	0.225	0.100	-	-	-
1, 1, 1, 2, 2	0.250	0.125	-	-	-
1, 1, 2, 2, 2	0.275	0.150	-	-	-
1, 2, 2, 2, 2	0.300	0.175	-	-	-
1, 1, 1, 2, 3	0.250	0.150	0.100	-	-
1, 2, 2, 2, 3	0.300	0.200	0.100	-	-
1, 2, 3, 3, 3	0.300	0.250	0.150	-	-
1, 1, 2, 2, 3	0.275	0.175	0.100	-	-
1, 1, 2, 3, 3	0.275	0.200	0.125	-	-
1, 2, 2, 3, 3	0.300	0.225	0.125	-	-
1, 1, 2, 3, 4	0.275	0.200	0.150	0.100	-
1, 2, 2, 3, 4	0.300	0.225	0.150	0.100	-
1, 2, 3, 3, 4	0.300	0.250	0.175	0.100	-
1, 2, 3, 4, 4	0.300	0.250	0.200	0.125	-
1, 2, 3, 4, 5	0.300	0.250	0.200	0.150	0.100

ที่มา : จากการศึกษา

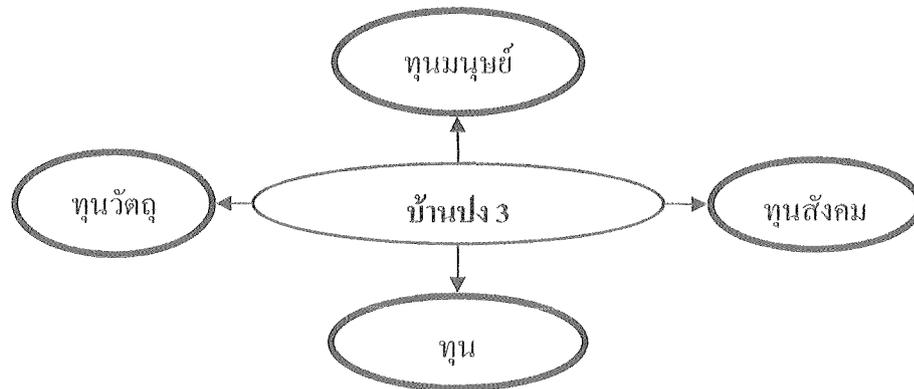
น้ำหนักของตัวคูณของการเรียงลำดับในแต่ละมิติดังกล่าว จะถูกนำไปคูณระดับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละมิติที่ผู้ตอบให้ลำดับความสำคัญ และนำผลคูณของแต่ละมิติมารวมกัน(บวก) จะทำให้ได้ระดับคะแนนตั้งแต่ 1 – 5 ซึ่งจะบอกถึงระดับความสมดุลในการดำเนินชีวิต (การปฏิบัติ) ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดระดับความสมดุล 6 ระดับดังนี้

- 1) 4.35-5.00 หมายถึง มีความสมดุลในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุด
- 2) 3.68-4.34 หมายถึง มีความสมดุลในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก
- 3) 3.01-3.67 หมายถึง มีความสมดุลในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง
- 4) 2.35-3.00 หมายถึง มีความสมดุลในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับน้อย
- 5) 1.67-2.34 หมายถึง มีความสมดุลในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับน้อยที่สุด
- 6) 1.00-1.66 หมายถึง ไม่มีมีความสมดุลในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

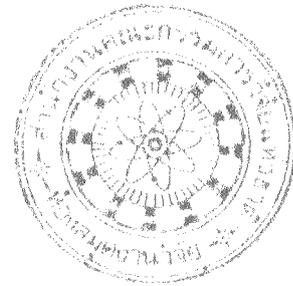
2.4.3 การทดสอบการส่งเสริมการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

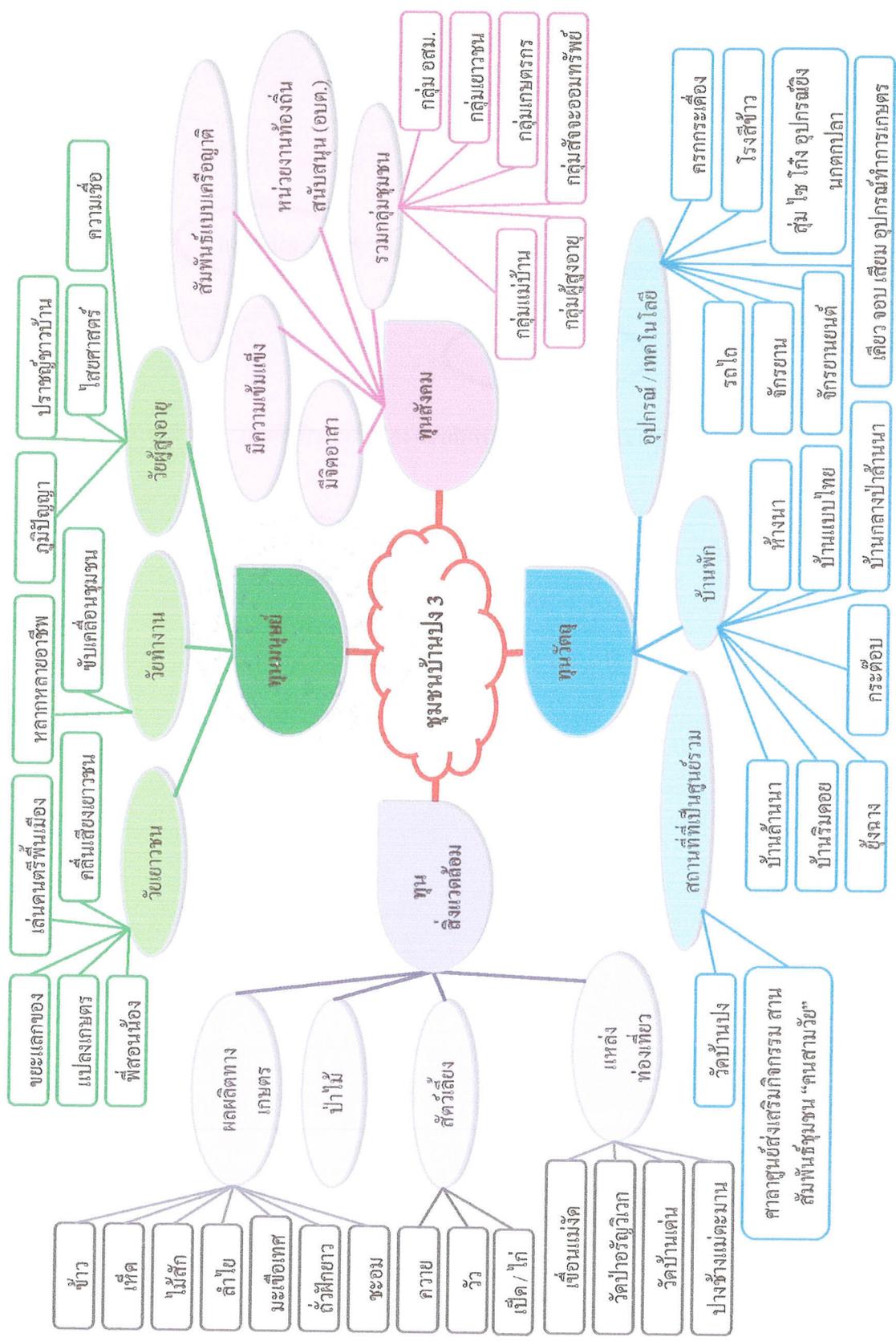
(1) การวิเคราะห์ชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

กรณีศึกษาที่มีความต้องการนำองค์ความรู้และการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ในวิถีชีวิตประจำวัน คือ ชุมชนบ้านปาง 3 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านปาง 3 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนที่มีครัวเรือน 128 ครัวเรือน 382 คน เป็นชุมชนสังคมผู้สูงอายุ (ร้อยละ 16.49) การศึกษาระดับประถมศึกษา (62.83) ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปและการเกษตร ผลผลิตสำคัญ คือ ข้าว ลำไย ถั่วเหลือง ถั่วฝักยาว ข้าวโพด เลี้ยงวัว ไก่ มีรายจ่ายเฉลี่ย 7,283.53 บาทต่อครัวเรือน เป็นรายจ่ายสินค้าจำเป็น 5,700.44 บาท เป็นรายจ่ายไม่จำเป็น 1,583.09 บาท ซึ่งเป็นรายจ่ายเพื่อสังคมมากที่สุด 898.66 บาท มีหนี้สินทั้งหมด 6,318,100 บาท 57 ครัวเรือนที่เป็นหนี้สิน เป็นหนี้กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารและสหกรณ์ มีเงินออม 3,686,896 บาท จำนวน 98 ครัวเรือนที่มีเงินออม ในด้านสุขภาพร้อยละ 48.43 มีปัญหาสุขภาพ โดยเป็นโรคความดัน หัวใจ และเบาหวานสูงสุด (ภาพที่ 2-1 และ 2- 2)

ภาพที่ 2-1 ทุนของชุมชนบ้านปง 3 ตามหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน

ภาพที่ 2-2 ทูมและความเชื่อมโยง

โดยชุมชนบ้านปง 3 มีวิถีตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

ความพอประมาณ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ประกอบอาชีพตามสถานะความเป็นอยู่ มีการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน แต่เนื่องจากความพร้อมของทุนชุมชน และศักยภาพของคนในชุมชนที่มีความสามารถในการผลิต สามารถผลิตเพื่อจำหน่ายในชุมชนได้ แต่การใช้ทุนของชุมชนยังไม่เต็มประสิทธิภาพ และปัญหาความเชื่อมโยงกับตลาดนอกชุมชน หากมีการดำเนินกิจกรรมและมีแผนบริหารทุน ก็จะสามารถช่วยให้เกิดการใช้ทุนชุมชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และเกิดการผลิตทุนเพื่อทดแทนการใช้ไป

ความมีเหตุมีผล การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มชุมชนจะมีคณะกรรมการดำเนินงาน มีโครงสร้างการบริหารงาน และมีการประชุมเพื่อสร้าง วางแผน และดำเนินกิจกรรมกลุ่มและชุมชน

แต่เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มดำเนินเฉพาะในชุมชน ไม่มีความเชื่อมโยงกับนอกชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความสูญเสียจากการไม่ได้นำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์

การมีภูมิคุ้มกัน การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มชุมชนจะมี ศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมฐานสัมพันธ์ชุมชน “คนสามวัย” เพื่อใช้เป็นสถานที่พบปะ ประชุม พุดคุยกันของคนในชุมชนอันจะเป็นการช่วยให้กลุ่มหรือชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยน ประชาสัมพันธ์ วางแผน ประสานงาน และทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นศูนย์รวมให้เกิดความสามัคคีของคนในชุมชน อันจะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดี สร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ความรู้ ประชาชนในชุมชนบ้านปง 3 ถึงแม้จะมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย แต่ก็มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง มีความตั้งใจในการทำงานเพื่อการพัฒนาชุมชน

คุณธรรม ชุมชนบ้านปง 3 มีวัดบ้านปง เป็นศูนย์รวมจิตใจ ประชาชนมีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ มีความตั้งใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และที่สำคัญมีจิตสาธารณะที่ไม่หวังผลตอบแทนเพื่อประโยชน์ส่วนตน

(2) ผลการประเมินการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

จากเกณฑ์ในการประเมินระดับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ดังกล่าว ได้นำไปจัดทำแบบสอบถามและสอบถามสมาชิกชุมชนบ้านโป่ง 3 เพื่อวัดระดับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยจำแนกตามมิติต่างๆ ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการเรียนรู้ฯ และให้คะแนนในแต่ละมิติ ซึ่งมีกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนและแปลผลดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนและแปลผลแต่ละมิติ

- 1) 4.21-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุด
- 2) 3.41-4.20 หมายถึง มีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก
- 3) 2.61-3.40 หมายถึง มีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง
- 4) 1.81-2.60 หมายถึง มีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับน้อย
- 5) 1.00-1.80 หมายถึง มีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนและแปลผลภาพรวม

มีระดับคะแนนตั้งแต่ 1 – 5 ซึ่งจะบอกถึงระดับความสมดุลในการดำเนินชีวิต (การปฏิบัติ) ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดระดับความสมดุล 6 ระดับ ดังนี้

- 1) 4.35-5.00 หมายถึง มีความสมดุลในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุด
- 2) 3.68-4.34 หมายถึง มีความสมดุลในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก
- 3) 3.01-3.67 หมายถึง มีความสมดุลในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง
- 4) 2.35-3.00 หมายถึง มีความสมดุลในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับน้อย
- 5) 1.67-2.34 หมายถึง มีความสมดุลในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับน้อยที่สุด
- 6) 1.00-1.66 หมายถึง ไม่มีความสมดุลในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษาระดับการการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ของสมาชิกชุมชนบ้านโป่ง 3 พบว่า ในภาพรวมชุมชนบ้านโป่ง 3 มีความสมดุลในการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก และเมื่อจำแนกออกตามมิติต่างๆ พบว่า ในมิติด้านสังคมและมิติด้านสิ่งแวดล้อม มีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุด ในมิติด้านเศรษฐกิจ และมิติด้านวัฒนธรรมมีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก ส่วนในมิติด้านการเรียนรู้ มีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง แสดงดังตารางที่ 2-2

ตารางที่ 2-2 การวัดระดับการใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามดัชนีชี้วัด

มิติด้าน	คะแนนเฉลี่ย	ระดับ
เศรษฐกิจ	3.74	มาก
สังคม	4.74	มากที่สุด
วัฒนธรรม	4.19	มาก
สิ่งแวดล้อม	4.34	มากที่สุด
การเรียนรู้	3.34	ปานกลาง
รวม	4.06	มาก

ที่มา : จากการวิเคราะห์

2.5 ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความรู้กับผู้นำชุมชน ในการเป็นแกน นำ และเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้
2. ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถใช้ได้ในชีวิตประจำวันให้กับประชาชน
3. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนในด้านการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยผลักดันให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้เชิงวิชาการใหม่ๆ ด้วยตนเองผลักดันให้มีการเรียนรู้จากสิ่งรอบตัว และการเรียนรู้ ระหว่างชุมชน และสมาชิกชุมชน
4. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนการสร้างเครื่องมือผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ของชุมชน อาทิเช่น ห้องสมุดชุมชน วิทยากรเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ใหม่ๆ ในด้านการเกษตร ด้านการท่องเที่ยว และด้านต่างๆ ในชุมชน เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างคุ้มค่า
5. การเก็บข้อมูลติดตามประเมินผลโดยการนำดัชนี Sufficiency Index วัดระดับความพอเพียง และความสมดุล ควรมีการดำเนินการทั้งก่อนและหลังการให้ความรู้และประชาชนได้มี

การนำไปประยุกต์ใช้เพื่อจะทราบว่าประชาชนได้มีการดำเนินชีวิตเป็นไปตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่

2.6 บรรณานุกรม

กลุ่มพัฒนากรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, (2546). **กรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.**

กัลป์ยานี ภาคออต และคณะ. “การสังเคราะห์ความรู้จากสื่อและแหล่งความรู้ต่างๆ.” (2547), 11-12 คณะทำงานกลุ่มงานพัฒนากรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.

“ความหมายเชิงทฤษฎีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.” [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก :

<http://www.sufficiencyeconomy.org/mfiles/1072237516/2%20Literature%20Review.pdf>. (วันที่ค้นข้อมูล 22 กุมภาพันธ์ 2554).

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ .2548.เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร.พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :

ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ และคณะ. โครงการประเมินผลเปรียบเทียบในมิติต่างๆ ของประชาชนในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2551

นภคด และคณะ. “ตัววัดความสุขมวลรวม” [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก :

http://www.abacpollcourses.au.edu/happiness/activity/ppt/Happiness%20Measurement%20in%20Thailand_ABAC%20Poll.ppt. (วันที่ค้นข้อมูล 22 กุมภาพันธ์ 2554).

ปรียานุช พิบูลสรารุท. “ความสมดุลในมิติต่างๆ”. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก :

www.sufficiencyeconomy.org/userfiles/imagesfiles/learning.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล 22 กุมภาพันธ์ 2554).

ปรียานุช พิบูลสรารุท. 2549.สรุปปาฐกถาพิเศษในการสัมมนาพุทธศาสตร์การสื่อสารในการเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง.

สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคมมูลนิธิการุณชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. 2547. โครงการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2547. การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตและพัฒนาสังคม โดยชุมชนมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สมหวัง วิทยาปัญญานนท์. “บริหารความสุขด้วยจุดพอดี.” [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก :

<http://www.budngt.com/budman/bm02/happinessmgt.html>. (วันที่ค้นข้อมูล : 22
กุมภาพันธ์ 2554).

เสรี พงศ์พิศ. 2549. เศรษฐกิจพอเพียงการพัฒนายั่งยืน. กรุงเทพฯ : พลังปัญญา.

อภิชัย พันธเสน; ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์; จิตพร ศรีพันธ์ พันธเสน และสุวัจฉรา เปี่ยมญาติ. 2549.

สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงกับ. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย.

บทที่ 3

บทสรุปผู้บริหารโครงการย่อยที่ 2

การขับเคลื่อนรูปแบบการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชนเพื่อกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง

3.1 บทนำ

สถานการณ์เศรษฐกิจไทยในปัจจุบันมีความเสี่ยงและอ่อนไหวอย่างมาก ทั้งนี้ เกิดจากปัจจัยทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ โดยปัจจัยภายในคือสถานการณ์ความไม่สงบทางการเมือง ในขณะที่ปัจจัยภายนอก คือ สถานการณ์วิกฤติเศรษฐกิจของต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้สถานการณ์เศรษฐกิจของไทยไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2552 โดยรวมหดตัวกว่าร้อยละ 5 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ทำให้ภาคธุรกิจหลายภาคส่วน โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวและการค้าของบริษัทรายใหญ่และผู้ค้ารายย่อย ขาดสภาพคล่องทางการเงิน ซึ่งเมื่อเทียบผลประกอบการ ในไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2552 กับช่วงเดียวกันในปีที่แล้ว พบว่า ขาดสภาพคล่องทางการเงินถึงร้อยละ 31.7 และกระทบต่อการจ้างงาน ซึ่งอัตราการจ้างงานหดตัวถึงร้อยละ 26.6 การขยายการลงทุนหดตัวลงร้อยละ 15.8 และความสามารถในการชำระหนี้หดตัวถึงร้อยละ 35.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนี้ ส่งผลต่อสถานการณ์ด้านการบริโภคของประชาชนเป็นอย่างมาก โดยในช่วง 2 เดือนแรกของไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2552 พบว่า การบริโภคของภาคประชาชนหดตัวถึงร้อยละ 20 (หอการค้าไทย สหพันธ์ผู้ค้าปลีกไทย และธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2552)

จากสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจของประเทศ ที่ภาคส่วนต่างๆ ต้องร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาแล้ว สิ่งที่ไม่ควรมองข้ามคือสถานการณ์ทางการเงินของประชาชน ซึ่งสะท้อนจากอัตราการบริโภคที่หดตัว เป็นสัญญาณถึงการไม่มีรายได้สำหรับการใช้จ่ายใช้สอย หรือในทางกลับกันประชาชนเลือกที่จะนำเงินรายได้ไปเก็บออมมากขึ้น ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้ จะเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจจุลภาค และสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แต่หากอัตราการบริโภคหดตัวลง เนื่องจากประชาชนไม่มีรายได้ออมแล้ว นั่นหมายถึง ประชาชนจะแสวงหาหนทางที่จะทำให้มีเงินเพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวัน โดยมาจากการกู้ยืมเงินทั้งนอกระบบและในระบบ ซึ่งจากผลการวิจัยเบื้องต้นของโครงการ “การประเมินผลเปรียบเทียบในมิติต่างๆ ของประชาชน ในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้” (ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์และคณะ, 2551) เกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเงิน ด้านเงินออมและการเป็นหนี้ ของกลุ่มประชาชน จำนวน 1,015 คนทั่วประเทศ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ มีเงินออมทั้งหมดของครัวเรือนเฉลี่ย เท่ากับ 5,238 บาทต่อครัวเรือน ในขณะที่ภาระหนี้สินทั้งหมดของครัวเรือนเฉลี่ยเท่ากับ 20,622 บาทต่อครัวเรือน หรือมีภาระหนี้สินคิดเป็น 4

เท่าของการออม โดยเป็นหนี้ในระบบ คิดเป็นร้อยละ 86.74 และนอกระบบ คิดเป็นร้อยละ 13.26 ในขณะเดียวกัน จากข้อมูลการสำรวจโดยความร่วมมือระหว่างกรมตรวจบัญชีสหกรณ์และศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2552) ซึ่งได้สำรวจกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์คนขับแท็กซี่ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู คนขับรถ 3 ล้อ วิชากิจชุมชน และสหกรณ์เดินรถ อีกจำนวนทั้งสิ้น 4,958 คนทั่วประเทศ พบว่า สมาชิกสหกรณ์และวิชากิจชุมชน ส่วนใหญ่ร้อยละ 94.57 เป็นผู้มีหนี้สิน โดยบุคคลที่มีหนี้ส่วนใหญ่จะมีหนี้สินประมาณ 210,387.20 บาท โดยแบ่งเป็นหนี้ที่อยู่ในระบบร้อยละ 66.70 และหนี้ที่อยู่นอกระบบร้อยละ 33.30 ซึ่งบุคคลที่มีหนี้ส่วนใหญ่จะทำการผ่อนชำระโดยรวมต่อเดือนเฉลี่ย 8,282.80 บาท เป็นการชำระหนี้ในระบบเฉลี่ย 7,612.62 บาท และนอกระบบเฉลี่ย 3,591.84 บาท สาเหตุของการก่อหนี้ส่วนใหญ่มาจากการขอกู้เพื่อซื้อที่อยู่อาศัย รองลงมาได้แก่ เพื่อลงทุน และเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ตามลำดับ

จากผลการสำรวจ จึงเห็นได้ชัดว่าสถานการณ์หนี้ของภาคครัวเรือนระดับฐานรากนั้น มีแนวโน้มที่จะประสบกับปัญหาทางด้านของหนี้เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับสถานการณ์ภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีสัญญาณของการชะลอตัวลงอย่างชัดเจน ดังนั้นภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน โดยทั่วไป จะต้องร่วมมือกันฟันฝ่าวิกฤติการณ์เศรษฐกิจให้ได้พร้อมๆ กัน การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านการออมและการลงทุน โดยการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสม เพราะแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นการปฏิบัติในทางสายกลาง สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติได้ตามความเหมาะสม ซึ่งจากการศึกษาการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ จากกลุ่มตัวอย่างกรณีศึกษา (Good Practice) สถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย พบว่า การจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชน สามารถแก้ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของคนในชุมชนได้ประสบผลสำเร็จ โดยประชาชนในชุมชนได้มีรายได้ มีอาชีพ มีเงินออม และสามารถบริหารจัดการเงินออมให้เกิดผลกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างปราศจากความเสียหาย

3.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อขับเคลื่อนการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชนในพื้นที่ชนบท
- 2) เพื่อสังเคราะห์ผลของการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชนในเชิงผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในระดับจุลภาคและมหภาค

3.3 วิธีดำเนินการวิจัย

3.3.1 ดำเนินการคัดเลือกชุมชนที่แสดงความจำนงเกี่ยวกับความต้องการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชน และความต้องการให้มีเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน จากโครงสร้างองค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการพัฒนาชุมชน โดยนักวิจัย พิจารณาถึงศักยภาพด้านพื้นที่ บริบทชุมชน การเป็นพื้นที่ที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีธุรกิจชุมชน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตร และเป็นชุมชนที่นำองค์ความรู้หรือมีแผนการนำองค์ความรู้จากการอบรมไปปรับใช้ในอาชีพ วิเคราะห์ความพร้อมของชุมชนและศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจของชุมชน วิเคราะห์เกณฑ์ระดับการออมที่เหมาะสม จากการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์โดยนักวิจัย และนำเสนอเพื่อระดมความคิดเห็นในเวทีระดมความคิดเห็นระหว่างชุมชน นักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย นักวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดอัตราการออมขั้นต่ำที่เหมาะสมต่อประชาชนในทุกพื้นที่ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

3.3.2 วิเคราะห์แนวทางการขับเคลื่อนการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชนที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยทำการศึกษากลุ่มหรือองค์กรการเงินที่ประสบผลสำเร็จจากการดำเนินกิจการ

3.3.3 ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชน

1) จัดประชุมชี้แจงรายละเอียดการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชน ในพื้นที่เป้าหมาย แก่ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกลุ่มการเงินในชุมชน

2) ศึกษาดูงานและอบรม ณ ธนาคารชุมชน บ้านสามขา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง และสถาบันการเงินชุมชน ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อนำผลการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงาน ได้นำมาพิจารณาในการจัดทำแผนการบริหารจัดการกลุ่มการเงินชุมชน

3) จัดทำสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้เกี่ยวกับการออม เศรษฐกิจพอเพียงและการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชน

3.3.4 ติดตามและประเมินผลการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชน โดยการเปรียบเทียบระหว่างการดำเนินงานของกองทุนฯ กับคณิตศาสตร์ประกันภัยเกี่ยวกับระดับการออมที่สามารถทำให้กองทุนฯ

3.3.5 สรุปบทเรียนการวิจัย เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางหรือเป็นกรณีตัวอย่างการพัฒนาตามลำดับขั้นและตอบวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3.4 สรุปผลการวิจัย

3.4.1 การคัดเลือกชุมชนและการศึกษาข้อมูลชุมชน

กลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชนเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ คือ กองทุนสวัสดิการสัจจะวันละบาท อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีแกนนำคนสำคัญ คือ คุณพนัส ลิ้มปีย์เขียว

3.4.2 วิเคราะห์แนวทางการขับเคลื่อนการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชน

ในการศึกษารูปแบบกลุ่มหรือองค์กรการเงินที่นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้นั้น ได้ทำการศึกษากลุ่มหรือองค์กรการเงินที่ประสบผลสำเร็จจากการดำเนินกิจการ ศึกษาความเป็นมา แนวคิด รูปแบบการดำเนินการ และผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาวิเคราะห์ ซึ่งได้ทำการศึกษาจากกลุ่ม สถาบันพัฒนาองค์กรการเงินและสวัสดิการภาคประชาชนสงขลา สัจจะลดรายจ่ายวันละ 1 บาท ทำสวัสดิการภาคประชาชน (ทั่วไป) และ กลุ่มสถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย รวมถึงการวิเคราะห์ปัญหาชุมชน ว่าในระดับพื้นที่มีสภาพนอก ซึ่งเป็นที่มาของการรวมกลุ่มชุมชน เพื่อสร้างกลุ่มการเงิน

สามารถสรุปและเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชน โดยสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ ดังนี้

ความพอประมาณ	สมาชิกกลุ่มควรได้รับความรู้เรื่องการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับฐานะของตนเอง มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายเพื่อให้เกิดความสมดุลกับรายได้ และเหลือเก็บออม แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเสริมสร้างวินัยในการปฏิบัติทางการเงิน รวมถึงส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างรู้คุณค่า
ความมีเหตุผล	สมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มถือเป็นผู้ที่ยอมรับกติกาและมีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามกติกาของกลุ่ม ได้อย่างเคร่งครัด ร่วมกันทำแผนแม่บทชุมชน และปฏิทินชุมชน ก่อให้เกิดกระบวนการทางความคิด สามารถวิเคราะห์สาเหตุและร่วมหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
ความมีภูมิคุ้มกัน	สมาชิกได้เรียนรู้การปฏิบัติตนตามระเบียบอย่างเคร่งครัด ส่งผลให้สมาชิกได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมทั้งในปัจจุบันและอนาคต
ความรู้	สมาชิกมีการพัฒนาความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่างๆ ศึกษากระบวนการทำงาน แนวคิดของชุมชนตัวอย่าง นำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพและบริบทของตน
คุณธรรม	สมาชิกดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางศาสนา ตระหนักถึงคุณค่าของการเป็นคนดี ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

3.4.3 การส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชน

การส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชนในอำเภอแม่แตงออกมาอยู่ในรูปแบบของ กองทุนสวัสดิการสังคมจะวันละบาท อำเภอแม่แตง มาจากความต้องการของแกนนำชุมชนที่ต้องการ จัดตั้งกองทุนฯ ที่อำเภอแม่แตง เนื่องจากการได้ทราบจากหน่วยงานภาครัฐว่า พื้นที่อำเภอแม่แตงมี สัดส่วนผู้สูงอายุสูงสุดแห่งหนึ่งของประเทศ แต่ผู้สูงอายุในอำเภอยังไม่ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง บางคนไม่ได้รับการดูแลจากครอบครัว บางคนไม่มีรายได้หลังเกษียณอายุ บางคนไม่ได้รับ สวัสดิการจากหน่วยงานหรือภาครัฐ รวมถึงการได้มีโอกาสทราบข่าวสารการ จัดตั้งกองทุนต่างๆ เพื่อช่วยเหลือคนในชุมชน ดังนั้นจึงทำให้แกนนำชุมชนมีความคิดที่จะดำเนินการจัดตั้งกองทุนฯ ขึ้นในพื้นที่ของชุมชน เพื่อการช่วยเหลือคนในชุมชนและเพื่อขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงาน ภาครัฐ และจากการที่แกนนำชุมชนหรือคณะกรรมการกลุ่มผู้สูงอายุได้มีโอกาสศึกษาดูงาน สถาบันพัฒนาองค์กรการเงินและสวัสดิการภาคประชาชนสงขลา สักจะลดรายจ่ายวันละ 1 บาท ทำ สวัสดิการภาคประชาชน (ทั่วไป) ครุฑ ขอดแก้ว และแกนนำชุมชนหรือคณะกรรมการกลุ่ม ผู้สูงอายุมีแนวคิดนำรูปแบบสักจะลดรายจ่ายวันละ 1 บาท ทำสวัสดิการภาคประชาชน (ทั่วไป) ครุฑ ขอดแก้ว มาเป็นแนวคิดประยุกต์ใช้กับชุมชน โดยมีแนวทางหลักของกองทุนคือ เป็น กองทุนเพื่อสวัสดิการ โดยแกนนำได้มีการประชุมร่วมกันเพื่อร่วมกำหนดแนวทาง และมีการ มอบหมายหน้าที่การทำงานให้แกนนำเพื่อขอความคิดเห็นจากชุมชน โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการ กลาง ซึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการศูนย์เอนกประสงค์” ในการขับเคลื่อนต่อไป

ในการขับเคลื่อนเพื่อจัดตั้งกองทุนฯ ทีมวิจัยได้เข้าร่วมขับเคลื่อนเมื่อกองทุนได้มีการ ขับเคลื่อนมาช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเป็นช่วงก่อนจัดตั้งกองทุน ดังนั้น ทีมวิจัยจึงได้วางบทบาทหลัก ในการขับเคลื่อนโดยมีบทบาทในฐานะผู้สังเกตการณ์ รวบรวมข้อมูล ประเมินผล และมีบทบาทใน การขับเคลื่อนโดยตรงบ้างในกรณีที่ได้รับการร้องขอจากคณะกรรมการกองทุนฯ เช่น สนับสนุน งบประมาณในการศึกษาดูงาน จัดทำแผ่น โปสเตอร์ระเบียบ ขั้นตอน โครงสร้างการบริหารของ กองทุนฯ เพื่อติดตั้งประจำสำนักงานกองทุนฯ ในแต่ละชุมชน นอกจากนี้ยังมีบทบาท เป็นที่ปรึกษา ช่วยวิเคราะห์ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับกองทุนฯ ศึกษาความยินดีของชุมชนตัวอย่างกรณีที่ต้องเพิ่ม เงินสักจะ ร่วมให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการออมและแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น โดยกองทุนฯ มีรายละเอียดการขับเคลื่อนในแต่ละช่วง ดังนี้

(1) การขับเคลื่อนในช่วงก่อนจัดตั้งกองทุนสวัสดิการสังคมจะวันละบาท

การขับเคลื่อนในช่วงก่อนจัดตั้งกองทุนสวัสดิการสังคมจะวันละบาทนั้น ได้มีการ ดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้เข้าพบนายอำเภอแม่แตง เพื่อนำเสนอแนวความคิด ข้อคิดเห็น และขอรับการสนับสนุนจากนายอำเภอแม่แตง ในการแสดงให้กับชุมชนทราบว่า กองทุนดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากอำเภอ

2. คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้นำเสนอแนวความคิดการจัดตั้งกองทุนฯ กับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ และขอใช้สถานที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละตำบลเพื่อใช้เป็นที่พักการ กองทุนในแต่ละชุมชน/ตำบล โดยใช้ชื่อที่ทำการว่า “ศูนย์เอนกประสงค์ประจำตำบล”

3. คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้มีการประชุมเพื่อทราบผลจากการขอความคิดเห็นชุมชน และร่างโครงสร้างการบริหารจัดการ ระเบียบการกองทุนฯ และแผนดำเนินการต่อไป

4. คณะกรรมการศูนย์ฯ ร่วมกับทีมวิจัย นำผู้นำชุมชนต่างๆ ในอำเภอแม่แตง เช่น ประธานหรือตัวแทนกลุ่มชุมชน กลุ่มแม่บ้าน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล นักพัฒนาชุมชน เป็นต้น จำนวน 50 คน ศึกษาฐานสถาบันการเงินชุมชนหนองสาหร่าย จังหวัดกาญจนบุรี และนำ ระเบียบการกองทุนฯ และโครงสร้างการบริหารจัดการ นำไปเปรียบเทียบกัน แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ตามความคิดเห็นจากสถาบันการเงินชุมชนหนองสาหร่าย

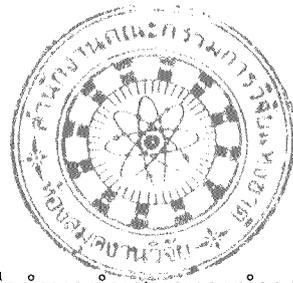
5. คณะกรรมการศูนย์ฯ มีการประชุมเพื่อปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการ และระเบียบการกองทุนฯ และนำระเบียบการดังกล่าวร่วมปรึกษากับสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักงานแรงงานจังหวัด และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ถึงความเป็นไปได้ ของกองทุนฯ

6. คณะกรรมการศูนย์ฯ มอบหมายให้ผู้นำชุมชนแต่ละชุมชนทำการจัดตั้ง “คณะกรรมการกองทุนสัจจะวันละบาท” ซึ่งมีชุมชนหรือตำบลร่วมจัดตั้งทั้งหมด 12 ชุมชน 13 ศูนย์ ภายใต้โครงสร้างการบริหารงานกองทุนสัจจะวันละบาท และร่างระเบียบกองทุน สัจจะวันละบาท อำเภอแม่แตง ซึ่งกองทุนฯ แต่ละชุมชนหรือตำบลดำเนินการบริหาร จัดการเป็นอิสระ แต่ละกองทุนฯ จะไม่มีความเกี่ยวข้องกันในการปฏิบัติ

(2) การขับเคลื่อนในช่วงจัดตั้งและหลังจัดตั้งกองทุนสัจจะวันละบาท

คณะกรรมการศูนย์ฯ กำหนดแผนดำเนินการในช่วงจัดตั้งเพื่อให้คณะกรรมการ กองทุนฯ ในแต่ละชุมชนหรือตำบล ไปดำเนินการ คือ

1. คณะกรรมการกองทุนฯ แต่ละชุมชนหรือตำบลนำร่างระเบียบกองทุนสัจจะวันละบาท มาปรับใช้ตามความเหมาะสมของแต่ละชุมชนหรือตำบล ดังนั้นระเบียบกองทุนฯ ของแต่ละชุมชนหรือตำบลอาจเหมือนหรือแตกต่างกันได้ และดำเนินการแต่งตั้งกรรมการในแต่ละ หมู่บ้าน

2. คณะกรรมการกองทุนฯ แต่ละชุมชนหรือตำบลนำเสนอและทำความเข้าใจการดำเนินงานกองทุนฯ ระเบียบ ผลตอบแทน สวัสดิการที่จะได้รับ วิธีการดำเนินงานกองทุนฯ แก่ประชาชนในแต่ละชุมชน โดยทีมวิจัยได้ร่วมให้ความรู้เกี่ยวกับการออม และแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และจัดทำแจกแผ่นพับประชาสัมพันธ์กองทุนฯ แจกให้กับประชาชนในแต่ละชุมชนด้วย

3. คณะกรรมการกองทุนฯ แต่ละชุมชนหรือตำบลรวบรวมรายชื่อประชาชนในชุมชนที่ต้องการเป็นสมาชิกกองทุนฯ เพื่อให้ทราบว่ามิใช่ประชาชนในชุมชนมีความสนใจและต้องการร่วมเป็นสมาชิกกองทุนฯ มากน้อยเพียงใด

4. กรณีที่กองทุนฯ แต่ละชุมชนหรือตำบลมีผู้แสดงความสนใจจำนวนไม่มากพอ (ไม่ได้มีการกำหนดว่าจำนวนผู้แสดงความสนใจจำนวนเท่าใดที่ถือว่าสนใจมาก ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของกรรมการกองทุนฯ แต่ละชุมชน) ให้คณะกรรมการกองทุนฯ แต่ละชุมชนหรือตำบลดำเนินการประชาสัมพันธ์แล้วทำความเข้าใจกับประชาชนในชุมชนต่อไป

5. กรณีที่กองทุนฯ แต่ละชุมชนหรือตำบลมีผู้แสดงความสนใจจำนวนมาก คณะกรรมการกองทุนฯ แต่ละชุมชนหรือตำบลดำเนินการจัดตั้งสำนักงาน “ศูนย์เอนกประสงค์ประจำตำบล” และเริ่มรับสมัครสมาชิก ดำเนินการรับ-จ่ายเงินจากสมาชิกและส่งเงินเข้าบัญชีกองทุน ที่เปิดไว้กับธนาคาร และดำเนินการบริหารกองทุนฯ ตามโครงสร้าง และระเบียบการกองทุนสวัสดิการสัจจะวันละบาท กรณีดังกล่าว ทีมวิจัยจะมีการจัดทำแผ่นโปสเตอร์เกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารงาน ระเบียบกองทุนฯ และภารกิจของศูนย์เอนกประสงค์ประจำตำบลเพื่อนำไปติดตั้งที่ศูนย์เอนกประสงค์ประจำตำบล

จากกองทุนสวัสดิการสัจจะวันละบาทตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้เริ่มดำเนินการออมในวันที่ 1 พฤษภาคม ปี 2553 มีสมาชิกแรกเข้า 337 ราย การจ่ายสวัสดิการกองทุนสวัสดิการฯ จะจ่ายเงินช่วยเหลือสมาชิกที่เป็นสมาชิกสมาชิกกองทุนตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปตามเกณฑ์ ดังนี้

ตารางที่ 3-1 เกณฑ์การจ่ายสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการสัจจะวันละบาท

เกณฑ์การจ่ายสวัสดิการ	เงินช่วยเหลือ
เกิด	
- เมื่อสามีภรรยา ตามใบสมัคร ให้กำเนิดบุตรซึ่งมีอายุครบ 24 ชั่วโมงและเด็กมีชื่อในทะเบียนราษฎรของบิดาหรือมารดาผู้เป็นสมาชิกกองทุนเด็กจะได้รับเงินสวัสดิการรับขวัญเด็ก	500 (บาท/คน)
- หากมารดาเป็นสมาชิกจะได้ค่าคลอดบุตร	500 (บาท/ครั้ง)
แก่ (สมาชิกอายุครบ 60 ปี)	เงินบำนาญ (บาท/เดือน)
- สัจจะครบ 15 ปี	300
- สัจจะครบ 20 ปี	400
- สัจจะครบ 25 ปี	500
- สัจจะครบ 30 ปี	600
- สัจจะครบ 35 ปี	700
- สัจจะครบ 40 ปี	800
- สัจจะครบ 45 ปี	900
- สัจจะครบ 50 ปี	1,000
- สัจจะครบ 55 ปี	1,100
- สัจจะครบ 60 ปี	1,200
(สมาชิกตั้งแต่อายุ 60 ปีขึ้นไป)	
- สัจจะครบ 5 ปี	100
- สัจจะครบ 10 ปี	200
- สัจจะครบ 15 ปี	300
- สัจจะครบ 20 ปี	600
- สัจจะครบ 30 ปี	800
- เป็นสมาชิกกองทุนตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป	1,100
ด้านผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส	
ผู้พิการหรือผู้ด้อยโอกาสที่ไม่สามารถออมเงินสมทบกับกองทุนได้ กองทุนจ่ายสวัสดิการให้	ไม่น้อยกว่า 100 (บาท/เดือน)

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

เกณฑ์การจ่ายสวัสดิการ	เงินช่วยเหลือ
เจ็บ	(บาท/ปี)
- ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนครบ 6 เดือนขึ้นไป ถ้าป่วยนอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล กองทุนจะจ่ายเงินสวัสดิการให้คืนละ 50 บาท ปีละไม่เกิน 12 คืน	600
- ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนไม่เกิน 5 ปีแต่ไม่เกิน 10 ปี ถ้าป่วยนอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล กองทุนจะจ่ายเงินสวัสดิการให้คืนละ 100 บาท ปีละไม่เกิน 12 คืน	1,200
- ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนครบ 10 ปีขึ้นไปถ้าป่วยนอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลกองทุนจะจ่ายเงินสวัสดิการให้คืนละ 200 บาท ปีละไม่เกิน 12 คืน	2,400
ตาย (ถ้าเสียชีวิตกองทุนจ่ายเงินสวัสดิการให้)	(บาท)
- ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนครบ 6 เดือน ถึง 2 ปี	2,500
- ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนครบ 2 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี	5,000
- ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนครบ 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี	7,000
- ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนครบ 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี	9,000
- ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนครบ 15 ปี แต่ไม่เกิน 20 ปี	10,000
- ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนครบ 20 ปี แต่ไม่เกิน 30 ปี	11,000
- ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนครบ 30 ปีขึ้นไป	12,000

3.4.4 การติดตามและประเมินผลการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชน

ในการขับเคลื่อนในช่วงจัดตั้งและหลังจัดตั้งกองทุนสวัสดิการสัจจะวันละบาท ทีมวิจัยได้มีการวิเคราะห์ความยั่งยืนของกองทุนฯ โดยใช้หลักคณิตศาสตร์ประกันภัยในการคำนวณความอยู่รอดของกองทุน นอกจากนี้ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกต่อกองทุนฯ และความเต็มใจจ่ายหากมีการเก็บเงินสัจจะเพิ่มขึ้น

(1) การประเมินผลโดยคณิตศาสตร์ประกันภัย

ผลการศึกษาความอยู่รอดของกองทุนฯ โดยใช้หลักคณิตศาสตร์ประกันภัย ทำการศึกษากรณีตัวอย่างจากกองทุนสวัสดิการสัจจะวันละบาทตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้เริ่มดำเนินการออมในวันที่ 1 พฤษภาคม ปี 2553 มีสมาชิกแรกเข้า 337 ราย ภายใต้เงื่อนไขหลักคือ 1) ความเสี่ยงสูงที่สุด 2) ไม่พิจารณาภาระสวัสดิการการลาออก 3) ไม่พิจารณาสวัสดิการการผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งได้ทำการศึกษาบนพื้นฐานเงื่อนไขของกองทุนที่กำหนดให้การบริหารงานกองทุนแบ่งสัดส่วนค่าใช้จ่ายออกเป็น

- ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ ร้อยละ 20
- ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ร้อยละ 30

- ค่าใช้จ่ายในสวัสดิการ ร้อยละ 50

ผลการศึกษาความอยู่รอดของกองทุนกรณีศึกษา พบว่า กองทุนจะสามารถอยู่ได้เพียง 5 ปี โดยมีผลการดำเนินงาน ดังนี้

- ในปีที่ 1 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการประมาณ 37,055 บาท
- ในปีที่ 2 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 73,928 บาท
- ในปีที่ 3 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 66,063 บาท
- ในปีที่ 4 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 57,598 บาท
- ในปีที่ 5 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 35,633 บาท
- ในปีที่ 6 คาดว่าจะติดลบ ประมาณ -91,333 บาท

ตารางที่ 3-2 ผลการศึกษาความอยู่รอดของกองทุน

รายการ	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6
จำนวนสมาชิก						
จำนวนสมาชิกกองทุน ยอดคงมา (คน)	-	334	333	332	331	330
อัตราการเข้าสู่ออกกองทุน (%)	-	0.67	0.67	0.67	0.67	0.67
จำนวนคนเข้าสู่ออกกองทุน (คน)	337	2	2	2	2	2
อัตราการตาย (%)	0.90	0.90	0.90	0.90	0.90	0.90
จำนวนผู้ตาย (คน/ปี)	3	3	3	3	3	3
จำนวนสมาชิกกองทุนรวม (คน)	334	333	332	331	330	329
รายรับ						
เงินออมต่อคนต่อปี (วันละ 1 บาท) (บาท/คน/ปี)	365	365	365	365	365	365
เงินออมของสมาชิก ณ ปีปัจจุบัน (บาท)	121,910	121,545	121,180	120,815	120,450	120,085
รายจ่าย						
การบริหารงาน						
ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ (%)	20.00	20.00	20.00	20.00	20.00	20.00
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (%)	30.00	30.00	30.00	30.00	30.00	30.00
ค่าใช้จ่ายในสวัสดิการกองทุน (%)	50.00	50.00	50.00	50.00	50.00	50.00
ประมาณค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ (บาท/ปี)	24,382	24,309	24,236	24,163	24,090	24,017
ประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (บาท/ปี)	36,573	36,464	36,354	36,245	36,135	36,026
ประมาณค่าใช้จ่ายในสวัสดิการกองทุน (บาท/ปี)	60,955	60,773	60,590	60,408	60,225	60,043
1. สวัสดิการ-เกิด						
อัตราการเกิด (%)	0.67	0.67	0.67	0.67	0.67	0.67
ประมาณจำนวนคนเกิด (คน/ปี)	2	2	2	2	2	2
สวัสดิการรับขวัญเด็ก (บาท/คน) เมื่อเป็นสมาชิกตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป	500	500	500	500	500	500
ประมาณรายจ่ายสวัสดิการรับขวัญเด็ก (บาท/ปี)	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
สวัสดิการคลอดบุตร (บาท/ครั้ง)	500	500	500	500	500	500
ประมาณรายจ่ายสวัสดิการคลอดบุตร (บาท/ปี)	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
รวมรายจ่ายสวัสดิการ-เกิด	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000

ตารางที่ 3-2 (ต่อ)

รายการ	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6
2.สวัสดิการแก่						
สวัสดิการแก่ (สมาชิกอายุต่ำกว่า 60 ปี)						
จำนวนผู้ที่สังจะครบ 15 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 300 (คน)						
จำนวนผู้ที่สังจะครบ 20 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 400 (คน)						
จำนวนผู้ที่สังจะครบ 25 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 500 (คน)						
จำนวนผู้ที่สังจะครบ 30 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 600 (คน)						
จำนวนผู้ที่สังจะครบ 35 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 700 (คน)						
จำนวนผู้ที่สังจะครบ 40 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 800 (คน)						
จำนวนผู้ที่สังจะครบ 45 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 900 (คน)						
จำนวนผู้ที่สังจะครบ 52 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 1,000 (คน)						
จำนวนผู้ที่สังจะครบ 55 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 1,100 (คน)						
จำนวนผู้ที่สังจะครบ 60 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 1,200 (คน)						
สมาชิกที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี (ร้อยละ)						
ประมาณการจำนวนสมาชิกใหม่ที่จะได้รับบำนาญ (คน)						
ประมาณรายจ่ายสังจะครบ 15 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 300 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายสังจะครบ 20 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 400 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายสังจะครบ 25 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 500 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายสังจะครบ 30 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 600 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายสังจะครบ 35 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 700 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายสังจะครบ 40 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 800 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายสังจะครบ 45 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 900 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายสังจะครบ 52 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 1,000 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายสังจะครบ 55 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 1,100 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายสังจะครบ 60 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 1,200 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายบำนาญสมาชิกใหม่ (อายุเฉลี่ย 30 ปี) ได้บำนาญเดือนละ 600 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						

ตารางที่ 3-2 (ต่อ)

รายการ	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6
รายงาน						
บ้านอายุ (สำหรับสมาชิกอายุ 60 ปี ขึ้นไป)						
จำนวนผู้ที่ป็นสมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สัปดาห์ละ 5 ปีได้บ้านอายุเดือนละ 100 (คน)						87
จำนวนผู้ที่ป็นสมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สัปดาห์ละ 10 ปีได้บ้านอายุเดือนละ 200 (คน)						
จำนวนผู้ที่ป็นสมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สัปดาห์ละ 15 ปีได้บ้านอายุเดือนละ 300 (คน)						
จำนวนผู้ที่ป็นสมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สัปดาห์ละ 20 ปีได้บ้านอายุเดือนละ 600 (คน)						
จำนวนผู้ที่ป็นสมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สัปดาห์ละ 30 ปีได้บ้านอายุเดือนละ 800 (คน)						
จำนวนผู้ที่ป็นสมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สัปดาห์ละ 31 ปีขึ้นไปได้บ้านอายุเดือนละ 1,000 (คน)						
สมาชิกที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป (ร้อยละ)						51.34
ประมาณการจำนวนสมาชิกใหม่ที่จะได้รับบ้านอายุ (คน)						1
ประมาณรายจ่ายสมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สัปดาห์ละ 5 ปีได้บ้านอายุเดือนละ 100 (บาท/ปี)						104,400
ประมาณรายจ่ายสมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สัปดาห์ละ 10 ปีได้บ้านอายุเดือนละ 200 (บาท/ปี)						
ประมาณรายจ่ายสมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สัปดาห์ละ 15 ปีได้บ้านอายุเดือนละ 300 (บาท/ปี)						
ประมาณรายจ่ายสมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สัปดาห์ละ 20 ปีได้บ้านอายุเดือนละ 600 (บาท/ปี)						
ประมาณรายจ่ายสมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สัปดาห์ละ 30 ปีได้บ้านอายุเดือนละ 800 (บาท/ปี)						
ประมาณรายจ่ายสมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สัปดาห์ละ 31 ปีขึ้นไปได้บ้านอายุเดือนละ 1,000 (บาท/ปี)						
ประมาณรายจ่ายบ้านอายุสมาชิกใหม่ (อายุเฉลี่ย 72 ปี) ได้บ้านอายุเดือนละ 100 (บาท/ปี)						1,200
รวมรายจ่ายสวัสดิการ-แก่	-	-	-	-	-	105,600
3. สวัสดิการ-เจ็บ						
อัตราการนอนโรงพยาบาล (%)	7.15	7.15	7.15	7.15	7.15	7.15
จำนวนผู้นอนโรงพยาบาล (คน/ปี)	24	24	24	25	25	25
สวัสดิการนอนโรงพยาบาล สมาชิก 6 เดือน ไม่เกิน 5 ปี 50 บาท/คืน ไม่เกิน 12 คืน (บาท/ปี)	600	600	600	600		
สวัสดิการนอนโรงพยาบาล สมาชิก 5 ปี - 10 ปี 100 บาท/คืน ไม่เกิน 12 คืน (บาท/ปี)						
สวัสดิการนอนโรงพยาบาล สมาชิก 10 ปี ขึ้นไป 200 บาท/คืน ไม่เกิน 12 คืน (บาท/ปี)					1,200	1,200
ประมาณรายจ่ายสวัสดิการนอนโรงพยาบาล สมาชิก 6 เดือน ไม่เกิน 5 ปี 50 บาท/คืน ไม่เกิน 12 คืน	14,400	14,400	14,400	15,000		
ประมาณรายจ่ายสวัสดิการนอนโรงพยาบาล สมาชิก 5 ปี - 10 ปี 100 บาท/คืน ไม่เกิน 12 คืน (บาท/ปี)					30,000	30,000
ประมาณรายจ่ายสวัสดิการนอนโรงพยาบาล สมาชิก 10 ปี ขึ้นไป 200 บาท/คืน ไม่เกิน 12 คืน						

ตารางที่ 3-2 (ต่อ)

รายการ	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6
รวมรายจ่ายสวัสดิการ-เจ็บ	14,400	14,400	14,400	15,000	30,000	30,000
อัตราตาย (%)	0.90	0.90	0.90	0.90	0.90	0.90
จำนวนผู้ตาย (คน/ปี)	3	3	3	3	3	3
ประมาณรายจ่ายสมมติ 6 เดือน ถึง 2 ปี เสียชีวิตได้รับ 2,500 บาท (บาท/ปี)	7,500	7,500				
ประมาณรายจ่ายสมมติ 2 ปีแต่ไม่เกิน 5 ปี เสียชีวิตได้รับ 5,000 บาท (บาท/ปี)			15,000	15,000		
ประมาณรายจ่ายสมมติ 5 ปีแต่ไม่เกิน 10 ปี เสียชีวิตได้รับ 7,000 บาท (บาท/ปี)					21,000	21,000
ประมาณรายจ่ายสมมติ 10 ปีแต่ไม่เกิน 15 ปี เสียชีวิตได้รับ 9,000 บาท (บาท/ปี)						
ประมาณรายจ่ายสมมติ 15 ปีแต่ไม่เกิน 20 ปี เสียชีวิตได้รับ 10,000 บาท (บาท/ปี)						
ประมาณรายจ่ายสมมติ 20 ปีแต่ไม่เกิน 30 ปี เสียชีวิตได้รับ 11,000 บาท (บาท/ปี)						
ประมาณรายจ่ายสมมติ 30 ปีขึ้นไป เสียชีวิตได้รับ 12,000 บาท (บาท/ปี)						
รวมรายจ่ายสวัสดิการ-ตาย	7,500	7,500	15,000	15,000	21,000	21,000
งบดุล						
เงินออมสมมติ รายปี	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6
(1) งบสำหรับจ่ายสวัสดิการ ร้อยละ 50	121,910	121,545	121,180	120,815	120,450	120,085
(2) รายจ่ายสวัสดิการ	60,955	60,773	60,590	60,408	60,225	60,043
(3)=(1)-(2) คงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการ	23,900	23,900	31,400	32,000	53,000	158,600
(4) ยอดคงเหลือ/เงินคงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการปีก่อน	37,055	36,873	29,190	28,408	7,225	-98,558
(5)=(3)+(4) เงินคงเหลือ ณ สิ้นปี	-	37,055	36,873	29,190	28,408	7,225
	37,055	73,928	66,063	57,598	35,633	-91,333

ตารางที่ 3-2 (ต่อ)

รายการ	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10	ปีที่ 11	ปีที่ 12
จำนวนสมาชิก						
จำนวนสมาชิกกองทุน ยอดยกมา (คน)	329	328	327	326	325	324
อัตราการเข้าสู่อกองทุน (%)	0.67	0.67	0.67	0.67	0.67	0.67
จำนวนคนเข้าสู่อกองทุน (คน)	2	2	2	2	2	2
อัตราการตาย (%)	0.90	0.90	0.90	0.90	0.90	0.90
จำนวนผู้ตาย (คน/ปี)	3	3	3	3	3	3
จำนวนสมาชิกกองทุนรวม (คน)	328	327	326	325	324	323
รายรับ						
เงินออมต่อคนต่อปี (วันละ 1 บาท) (บาท/คน/ปี)	365	365	365	365	365	365
เงินออมของสมาชิก ณ ปีปัจจุบัน (บาท)	119,720	119,355	118,990	118,625	118,260	117,895
รายจ่าย						
การบริหารงาน						
ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ (%)	20.00	20.00	20.00	20.00	20.00	20.00
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (%)	30.00	30.00	30.00	30.00	30.00	30.00
ค่าใช้จ่ายในสวัสดิการกองทุน (%)	50.00	50.00	50.00	50.00	50.00	50.00
ประมาณค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ (บาท/ปี)	23,944	23,871	23,798	23,725	23,652	23,579
ประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (บาท/ปี)	35,916	35,807	35,697	35,588	35,478	35,369
ประมาณค่าใช้จ่ายในสวัสดิการกองทุน (บาท/ปี)	59,860	59,678	59,495	59,313	59,130	58,948
1. สวัสดิการ-เกิด						
อัตราการเกิด (%)	0.67	0.67	0.67	0.67	0.67	0.67
ประมาณจำนวนคนเกิด (คน/ปี)	2	2	2	2	2	2
สวัสดิการรับขวัญเด็ก (บาท/คน) เมื่อเป็นสมาชิกตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป	500	500	500	500	500	500
ประมาณรายจ่ายสวัสดิการรับขวัญเด็ก (บาท/ปี)	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
สวัสดิการคลอดบุตร (บาท/ครั้ง)	500	500	500	500	500	500
ประมาณรายจ่ายสวัสดิการคลอดบุตร (บาท/ปี)	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
รวมรายจ่ายสวัสดิการ-เกิด	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000

ตารางที่ 3-2 (ต่อ)

รายการ	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10	ปีที่ 11	ปีที่ 12
2. สวัสดิการ-แก่						
สวัสดิการแก่ (สมาชิกอายุต่ำกว่า 60 ปี)						
จำนวนผู้ที่ตั้งจะครบ 15 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 300 (คน)						
จำนวนผู้ที่ตั้งจะครบ 20 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 400 (คน)						
จำนวนผู้ที่ตั้งจะครบ 25 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 500 (คน)						
จำนวนผู้ที่ตั้งจะครบ 30 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 600 (คน)						
จำนวนผู้ที่ตั้งจะครบ 35 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 700 (คน)						
จำนวนผู้ที่ตั้งจะครบ 40 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 800 (คน)						
จำนวนผู้ที่ตั้งจะครบ 45 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 900 (คน)						
จำนวนผู้ที่ตั้งจะครบ 52 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 1,000 (คน)						
จำนวนผู้ที่ตั้งจะครบ 55 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 1,100 (คน)						
จำนวนผู้ที่ตั้งจะครบ 60 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 1,200 (คน)						
สมาชิกที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี (ร้อยละ)						
ประมาณการจำนวนสมาชิกใหม่ที่จะได้รับบำนาญ (คน)						
ประมาณรายจ่ายตั้งจะครบ 15 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 300 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายตั้งจะครบ 20 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 400 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายตั้งจะครบ 25 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 500 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายตั้งจะครบ 30 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 600 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายตั้งจะครบ 35 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 700 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายตั้งจะครบ 40 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 800 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายตั้งจะครบ 45 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 900 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายตั้งจะครบ 52 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 1,000 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายตั้งจะครบ 55 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 1,100 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายตั้งจะครบ 60 ปี เมื่ออายุ 60 ปี ได้บำนาญเดือนละ 1,200 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						
ประมาณรายจ่ายบำนาญสมาชิกใหม่ (อายุเฉลี่ย 30 ปี ได้บำนาญเดือนละ 600 (บาท/ปี เมื่ออายุ 60 ปี)						

ตารางที่ 3-2 (ต่อ)

รายการ	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10	ปีที่ 11	ปีที่ 12
บำนาญ (สำหรับสมาชิกอายุ 60 ปี ขึ้นไป)						
จำนวนผู้ที่เป็สมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สั้จะครบ 5 ปีได้บำนาญเดือนละ 100 (คน)	87	87	87	87	87	87
จำนวนผู้ที่เป็สมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สั้จะครบ 10 ปีได้บำนาญเดือนละ 200 (คน)					46	46
จำนวนผู้ที่เป็สมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สั้จะครบ 15 ปีได้บำนาญเดือนละ 300 (คน)						
จำนวนผู้ที่เป็สมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สั้จะครบ 20 ปีได้บำนาญเดือนละ 600 (คน)						
จำนวนผู้ที่เป็สมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สั้จะครบ 30 ปีได้บำนาญเดือนละ 800 (คน)						
จำนวนผู้ที่เป็สมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สั้จะครบ 31 ปีขึ้นไปได้บำนาญเดือนละ 1,000 (คน)						
สมาชิกที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป (ร้อยละ)	51.34	51.34	51.34	51.34	51.34	51.34
ประมาณการจำนวนสมาชิกใหม่ที่จะได้รับบำนาญ (คน)	1	1	1	1	1	1
ประมาณรายจ่ายสมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สั้จะครบ 5 ปีได้บำนาญเดือนละ 100 (บาท/ปี)	104,400	104,400	104,400	104,400	104,400	104,400
ประมาณรายจ่ายสมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สั้จะครบ 10 ปีได้บำนาญเดือนละ 200 (บาท/ปี)						
ประมาณรายจ่ายสมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สั้จะครบ 15 ปีได้บำนาญเดือนละ 300 (บาท/ปี)						
ประมาณรายจ่ายสมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สั้จะครบ 20 ปีได้บำนาญเดือนละ 600 (บาท/ปี)						
ประมาณรายจ่ายสมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สั้จะครบ 30 ปีได้บำนาญเดือนละ 800 (บาท/ปี)						
ประมาณรายจ่ายสมาชิกอายุ 60 ปีขึ้นไป สั้จะครบ 31 ปีขึ้นไปได้บำนาญเดือนละ 1,000 (บาท/ปี)						
ประมาณรายจ่ายบำนาญสมาชิกใหม่ (อายุเฉลี่ย 72 ปี) ได้บำนาญเดือนละ 100 (บาท/ปี)	1,200	1,200	1,200	1,200	1,200	1,200
รวมรายจ่ายสวัสดิการ-แก่	105,600	105,600	105,600	105,600	216,000	216,000
3. สวัสดิการ-เจ็บ						
อัตราการนอนโรงพยาบาล (%)	7.15	7.15	7.15	7.15	7.15	7.15
จำนวนผู้นอนโรงพยาบาล (คน/ปี)	25	25	25	26	26	26
สวัสดิการนอนโรงพยาบาล สมาชิก ไมเกิน 5 ปี 50 บาท/คืน ไมเกิน 12 คืน (บาท/ปี)						
สวัสดิการนอนโรงพยาบาล สมาชิก 5 ปี - 10 ปี 100 บาท/คืน ไมเกิน 12 คืน (บาท/ปี)						
สวัสดิการนอนโรงพยาบาล สมาชิก 10 ปี ขึ้นไป 200 บาท/คืน ไมเกิน 12 คืน (บาท/ปี)	1,200	1,200	1,200	1,200	2,400	2,400
ประมาณรายจ่ายสวัสดิการนอนโรงพยาบาล สมาชิก ไมเกิน 5 ปี 50 บาท/คืน ไมเกิน 12 คืน						
ประมาณรายจ่ายสวัสดิการนอนโรงพยาบาล สมาชิก 5 ปี - 10 ปี 100 บาท/คืน ไมเกิน 12 คืน (บาท/	30,000	30,000	30,000	31,200		
ประมาณรายจ่ายสวัสดิการนอนโรงพยาบาล สมาชิก 10 ปี ขึ้นไป 200 บาท/คืน ไมเกิน 12 คืน					62,400	62,400

ตารางที่ 3-2 (ต่อ)

รายการ	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10	ปีที่ 11	ปีที่ 12
รวมรายจ่ายสวัสดิการ-เจ็บ	30,000	30,000	30,000	31,200	62,400	62,400
อัตราตาย (%)	0.90	0.90	0.90	0.90	0.90	0.90
จำนวนผู้ตาย (คน/ปี)	3	3	3	3	3	3
ประมาณรายจ่ายสมาชิก 6 เดือน ถึง 2 ปี เสียชีวิต ได้รับ 2,500 บาท (บาท/ปี)						
ประมาณรายจ่ายสมาชิก 2 ปีแต่ไม่เกิน 5 ปี เสียชีวิต ได้รับ 5,000 บาท (บาท/ปี)						
ประมาณรายจ่ายสมาชิก 5 ปีแต่ไม่เกิน 10 ปี เสียชีวิต ได้รับ 7,000 บาท (บาท/ปี)						
ประมาณรายจ่ายสมาชิก 10 ปีแต่ไม่เกิน 15 ปี เสียชีวิต ได้รับ 9,000 บาท (บาท/ปี)	21,000	21,000	21,000	27,000	27,000	27,000
ประมาณรายจ่ายสมาชิก 15 ปีแต่ไม่เกิน 20 ปี เสียชีวิต ได้รับ 10,000 บาท (บาท/ปี)						
ประมาณรายจ่ายสมาชิก 20 ปีแต่ไม่เกิน 30 ปี เสียชีวิต ได้รับ 11,000 บาท (บาท/ปี)						
ประมาณรายจ่ายสมาชิก 30 ปีขึ้นไป เสียชีวิต ได้รับ 12,000 บาท (บาท/ปี)						
รวมรายจ่ายสวัสดิการ-ตาย	21,000	21,000	21,000	27,000	27,000	27,000
งบดุล						
เงินออมสมาชิก รายปี	119,720	119,355	118,990	118,625	118,260	117,895
(1) งบสำหรับจ่ายสวัสดิการ ร้อยละ 50	59,860	59,678	59,495	59,313	59,130	58,948
(2) รายจ่ายสวัสดิการ	158,600	158,600	158,600	165,800	307,400	307,400
(3)=(1)-(2) คงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการ	-98,740	-98,923	-99,105	-106,488	-248,270	-248,453
(4) ยอดยกมา/เงินคงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการปีก่อน	-98,558	-98,740	-98,923	-99,105	-106,488	-248,270
(5)=(3)+(4) เงินกองทุนคงเหลือ ณ สิ้นปี	-197,298	-197,663	-198,028	-205,593	-354,758	-496,723

ที่มา : จากการศึกษาต้นทุนโครงสร้างประกันภัย

(2) การประเมินความพึงพอใจของสมาชิก

ผลการศึกษาความพึงพอใจและความเต็มใจจ่ายของสมาชิกกองทุน ที่ได้ศึกษาจากสำรวจจากสมาชิกกองทุนสวัสดิการสัจจะวันละบาทตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 147 คน ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจในจำนวนเงินที่ออมกับกองทุนสวัสดิการสัจจะวันละบาทของกรณีศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพอใจมาก คิดเป็นร้อยละ 54.42 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา คือ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.13 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 19.73 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ตามลำดับ

สำหรับความพึงพอใจในระเบียบการสมัครสมาชิกกองทุนสวัสดิการสัจจะวันละบาทของกรณีศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพอใจมาก คิดเป็นร้อยละ 59.18 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา คือ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 19.73 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 18.37 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ตามลำดับ (ตารางที่ 3-3)

ตารางที่ 3-3 ความพึงพอใจในจำนวนเงินที่ออมกับกองทุนสวัสดิการสัจจะวันละบาท

ระดับความพอใจ	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)	รวม (ร้อยละ)
1. จำนวนเงินที่ออมกับกองทุน สวัสดิการสัจจะวันละบาท	34 (23.13)	80 (54.42)	29 (19.73)	4 (2.72)	0 (0.00)	147 (100.00)
2. ระเบียบการสมัครสมาชิกกองทุน สวัสดิการสัจจะวันละบาท	29 (19.73)	87 (59.18)	27 (18.37)	4 (2.72)	0 (0.00)	147 (100.00)

3.5 ข้อเสนอแนะ

3.5.1 ทางเลือกเพื่อความอยู่รอดของกองทุนสัจจะวันละบาท

(1) การปรับลดค่าบริหารจัดการและค่าดำเนินงาน

หากกองทุนปรับลดค่าบริหารงานและค่าดำเนินงาน ให้มีค่าใช้จ่ายในการบริหารงานและดำเนินงาน เพียงร้อยละ 10 และมีค่าใช้จ่ายในสวัสดิการเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 90 จะทำให้กองทุนอยู่รอดได้ 6 ปี โดยมีผลการดำเนินงานดังนี้ (ตารางที่ 3-4)

- ในปีที่ 1 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการประมาณ 85,819 บาท
- ในปีที่ 2 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 171,310 บาท
- ในปีที่ 3 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 163,153 บาท
- ในปีที่ 4 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 154,396 บาท

- ในปีที่ 5 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 132,139 บาท
- ในปีที่ 6 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 4,882 บาท
- ในปีที่ 7 คาดว่าจะติดลบ ประมาณ -101,376 บาท

ทั้งนี้ ภาระสวัสดิการหลักของกองทุนคือการจ่ายเงินบำนาญ ซึ่งจะเริ่มจ่ายในปีที่ 5 สำหรับสมาชิกผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และเริ่มจ่ายในปีที่ 15 สำหรับสมาชิกปกติหรือสมาชิกที่อายุต่ำกว่า 60 ปี

ตารางที่ 3-4 งบดุลกองทุน กรณีค่าบริหารจัดการร้อยละ 10

งบดุล	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
เงินออมสมาชิก รายปี	121,910	121,545	121,180	120,815	120,450
(1) งบสำหรับจ่ายสวัสดิการ ร้อยละ 90	109,719	109,391	109,062	108,734	108,405
(2) รายจ่ายสวัสดิการ	23,900	23,900	31,400	32,000	53,000
(3)=(1)-(2) คงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการ	85,819	85,491	77,662	76,734	55,405
(4) ยอดยกมา/เงินคงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการปีก่อน	-	85,819	85,491	77,662	76,734
(5)=(3)+(4) เงินกองทุนคงเหลือ ณ สิ้นปี	85,819	171,310	163,153	154,396	132,139
งบดุล	ปีที่ 6	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10
เงินออมสมาชิก รายปี	120,085	119,720	119,355	118,990	118,625
(1) งบสำหรับจ่ายสวัสดิการ ร้อยละ 90	108,077	107,748	107,420	107,091	106,763
(2) รายจ่ายสวัสดิการ	158,600	158,600	158,600	158,600	165,800
(3)=(1)-(2) คงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการ	-50,524	-50,852	-51,181	-51,509	-59,038
(4) ยอดยกมา/เงินคงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการปีก่อน	55,405	-50,524	-50,852	-51,181	-51,509
(5)=(3)+(4) เงินกองทุนคงเหลือ ณ สิ้นปี	4,882	-101,376	-102,033	-102,690	-110,547

ที่มา : จากการคำนวณคณิตศาสตร์ประกันภัย

(2) การได้รับความช่วยเหลือด้านการบริหารงานและดำเนินงาน

หากกองทุนได้รับการช่วยเหลือด้านการบริหารงานและดำเนินงาน ทำให้กองทุนไม่มีต้นทุนในการบริหารงานและดำเนินงาน เงินออมของสมาชิกจะถูกนำมาใช้จ่ายสวัสดิการ ร้อยละ 100 จะทำให้กองทุนอยู่รอดได้ 6 ปี โดยมีผลการดำเนินงานดังนี้ (ตารางที่ 3-5)

- ในปีที่ 1 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการประมาณ 98,010 บาท
- ในปีที่ 2 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 195,655 บาท
- ในปีที่ 3 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 187,425 บาท
- ในปีที่ 4 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 178,595 บาท

- ในปี 5 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 156,265 บาท
- ในปี 6 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 28,935 บาท
- ในปี 7 คาดว่าจะติดลบ ประมาณ -77,395 บาท

ตารางที่ 3-5 งบดุลกองทุน กรณีได้รับความช่วยเหลือด้านการบริหารงานและดำเนินงาน

งบดุล	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
เงินออมสมาชิก รายปี	121,910	121,545	121,180	120,815	120,450
(1) งบสำหรับจ่ายสวัสดิการ ร้อยละ 100	121,910	121,545	121,180	120,815	120,450
(2) รายจ่ายสวัสดิการ	23,900	23,900	31,400	32,000	53,000
(3)=(1)-(2) คงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการ	98,010	97,645	89,780	88,815	67,450
(4) ยอดยกมา/เงินคงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการปีก่อน	-	98,010	97,645	89,780	88,815
(5)=(3)+(4) เงินกองทุนคงเหลือ ณ สิ้นปี	98,010	195,655	187,425	178,595	156,265
งบดุล	ปีที่ 6	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10
เงินออมสมาชิก รายปี	120,085	119,720	119,355	118,990	118,625
(1) งบสำหรับจ่ายสวัสดิการ ร้อยละ 100	120,085	119,720	119,355	118,990	118,625
(2) รายจ่ายสวัสดิการ	158,600	158,600	158,600	158,600	165,800
(3)=(1)-(2) คงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการ	-38,515	-38,880	-39,245	-39,610	-47,175
(4) ยอดยกมา/เงินคงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการปีก่อน	67,450	-38,515	-38,880	-39,245	-39,610
(5)=(3)+(4) เงินกองทุนคงเหลือ ณ สิ้นปี	28,935	-77,395	-78,125	-78,855	-86,785

ที่มา : จากการคำนวณคณิตศาสตร์ประกันกัน

(3) การได้รับความช่วยเหลือด้านการบริหารงานและดำเนินงานและได้รับเงินทุนเพิ่มอีก 365 บาทต่อคนต่อปี

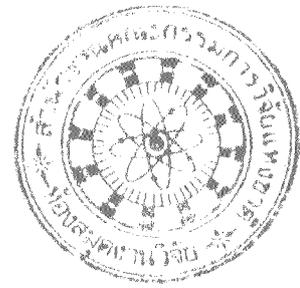
หากกองทุนได้รับการช่วยเหลือด้านการบริหารงานและดำเนินงาน และได้รับการสนับสนุนเงินออมอีกจำนวน 365 บาทต่อคนต่อปี จะทำให้กองทุนไม่มีค่าใช้จ่ายในการบริหารงานและดำเนินงาน และมีเงินทุนสำหรับจ่ายสวัสดิการเพิ่มขึ้น กองทุนจะสามารถอยู่รอดได้ 10 ปี โดยมีผลการดำเนินงานดังนี้ (ตารางที่ 3-6)

- ในปี 1 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการประมาณ 219,920 บาท
- ในปี 2 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 414,801 บาท
- ในปี 3 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 381,605 บาท
- ในปี 4 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 372,191 บาท

- ในปีที 5 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 349,277 บาท
- ในปีที 6 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 221,363 บาท
- ในปีที 7 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 114,449 บาท
- ในปีที 8 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 113,135 บาท
- ในปีที 9 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 111,821 บาท
- ในปีที 10 คาดว่าจะมีเงินคงเหลือสำหรับจ่ายสวัสดิการประมาณ 103,307 บาท
- ในปีที 11 คาดว่าจะติดลบ ประมาณ -46,807 บาท

ตารางที่ 3-6 งบดุลกองทุน กรณีได้รับความช่วยเหลือด้านการบริหารงานและดำเนินงาน และได้รับเงินทุนเพิ่มอีก 365 บาทต่อคนต่อปี

งบดุล	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
เงินออมสมาชิก รายปี	121,910	121,545	121,180	120,815	120,450
ได้รับเงินสมทบ 365 บาทต่อคนต่อปี	121,910	121,545	121,180	120,815	120,450
รวมเงินออมสมาชิกและรัฐสมทบ	243,820	243,090	242,360	241,630	240,900
(1) งบสำหรับจ่ายสวัสดิการ ร้อยละ 100	243,820	218,781	218,124	217,467	216,810
(2) รายจ่ายสวัสดิการ	23,900	23,900	31,400	32,000	53,000
(3)=(1)-(2) คงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการ	219,920	194,881	186,724	185,467	163,810
(4) ยอดยกมา/เงินคงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการปีก่อน	-	219,920	194,881	186,724	185,467
(5)=(3)+(4) เงินกองทุนคงเหลือ ณ สิ้นปี	219,920	414,801	381,605	372,191	349,277
งบดุล	ปีที่ 6	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10
เงินออมสมาชิก รายปี	120,085	119,720	119,355	118,990	118,625
ได้รับเงินสมทบ 365 บาทต่อคนต่อปี	120,085	119,720	119,355	118,990	118,625
รวมเงินออมสมาชิกและรัฐสมทบ	240,170	239,440	238,710	237,980	237,250
(1) งบสำหรับจ่ายสวัสดิการ ร้อยละ 100	216,153	215,496	214,839	214,182	213,525
(2) รายจ่ายสวัสดิการ	158,600	158,600	158,600	158,600	165,800
(3)=(1)-(2) คงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการ	57,553	56,896	56,239	55,582	47,725
(4) ยอดยกมา/เงินคงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการปีก่อน	163,810	57,553	56,896	56,239	55,582
(5)=(3)+(4) เงินกองทุนคงเหลือ ณ สิ้นปี	221,363	114,449	113,135	111,821	103,307

ตารางที่ 3-6 (ต่อ)

งบดุล	ปีที่ 11	ปีที่ 12	ปีที่ 13	ปีที่ 14	ปีที่ 15
เงินออมสมาชิก รายปี	118,260	117,895	117,530	117,165	116,800
ได้รับเงินสมทบ 365 บาทต่อคนต่อปี	118,260	117,895	117,530	117,165	116,800
รวมเงินออมสมาชิกและรัฐสมทบ	236,520	235,790	235,060	234,330	233,600
(1) งบสำหรับจ่ายสวัสดิการ ร้อยละ 100	212,868	212,211	211,554	210,897	210,240
(2) รายจ่ายสวัสดิการ	307,400	307,400	307,400	307,400	310,400
(3)=(1)-(2) คงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการ	-94,532	-95,189	-95,846	-96,503	-100,160
(4) ยอดยกมา/เงินคงเหลือจากการจ่ายสวัสดิการปีก่อน	47,725	-94,532	-95,189	-95,846	-96,503
(5)=(3)+(4) เงินกองทุนคงเหลือ ณ สิ้นปี	-46,807	-189,721	-191,035	-192,349	-196,663

ที่มา : จากการคำนวณคณิตศาสตร์ประกันภัย

(4) ทางเลือกอื่นๆ

ทางเลือกอื่นๆเพื่อความอยู่รอดของกองทุนได้แบ่งเงินกองทุนออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เงินทุนระยะสั้นสำหรับรายจ่ายประจำ เช่น การจ่ายสวัสดิการ

ส่วนที่ 2 เงินทุนระยะยาว สำหรับการลงทุนเพื่อหาผลกำไร เช่น การฝากธนาคาร

การลงทุนในหลักทรัพย์ที่มั่นคงและผลตอบแทนสูง เป็นต้น

3.5.2 การวิเคราะห์ผลกระทบของการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชน

1) ผลกระทบในระดับจุลภาค

ผลกระทบในระดับจุลภาค คือ ผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินการของกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชน ที่เกิดขึ้นกับสมาชิกของกลุ่มหรือองค์กร และประชาชนในชุมชน นั้นพบว่า โดยหลักการการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชนนั้น ถือว่าเป็นกิจกรรมการดำเนินการที่น่าสนใจช่วยให้สมาชิกกลุ่มมีวินัยในการออมและสวัสดิการ ช่วยเป็นหลักประกันความเป็นอยู่ในอนาคต แต่การจัดตั้งองค์กรการเงินเฉพาะในชุมชน เช่น กลุ่มหรือองค์กรการเงินระดับหมู่บ้าน หรือระดับตำบล จะส่งผลที่แตกต่างกันในแต่ละชุมชนอย่างแน่นอน ด้วยเหตุผลหรือปัจจัยต่างๆ ดังนี้

(1) การมีความรู้และความเข้าใจในกองทุน และการดำเนินกิจกรรมกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชนของสมาชิกกลุ่มหรือคนในชุมชน ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมกองทุน จะมีเป้าหมายเพียงหวังผลตอบแทนทางการเงินหรือสวัสดิการที่จะได้รับ

(2) การเป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการ การลงทุนเพื่อหาผลตอบแทน หรือการบริหารการเงินของผู้นำ หรือคณะกรรมการกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชน ซึ่งในปัจจุบันหากมอง

แหล่งลงทุน โดยทั่วไปชาวบ้านหรือชุมชนรู้จักและเข้าถึง คือ การฝากเงินเพื่อรับดอกเบี้ยจากการฝากเงินกับธนาคาร ซึ่งให้ผลตอบแทนที่ต่ำ หรือการนำเงินกองทุนไปปล่อยให้สมาชิกกู้เพื่อรับดอกเบี้ยในอัตราต่ำ สะท้อนให้เห็นถึงภาวะความรู้เรื่องการลงทุนและวิธีการลงทุนของผู้นำ หรือ คณะกรรมการกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชน

(3) หลักเกณฑ์ของกลุ่มหรือองค์กรการเงิน นั้นถือเป็นการรวบรวมเงินทุนจากสมาชิกเพื่อให้เกิดเป็นกองทุนขนาดใหญ่ที่เพียงพอเพื่อนำไปลงทุนหาผลตอบแทน และนำผลตอบแทนที่ได้รับมาปันผลให้กับมวลสมาชิก แต่กลุ่มหรือองค์กรการเงินกองทุนระดับหมู่บ้านหรือตำบล นั้นจะพบว่า จำนวนสมาชิกของกองทุนนั้นมีไม่มากเพียงพอ ทำให้การรวบรวมกองทุนได้ปริมาณเงินไม่มาก ส่งผลให้ไม่สามารถนำไปลงทุนในกิจกรรมหาผลตอบแทนสูงได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การปันผลคืนให้สมาชิก เกิดความรู้สึกได้ผลตอบแทนน้อย อันจะส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งและยั่งยืนของกลุ่มหรือองค์กรการเงินระดับชุมชน

(4) การไม่ได้ศึกษาทำความเข้าใจอย่างถูกต้องและเชิงลึกในการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชน ทำการศึกษาเพียงผิวเผิน จากการศึกษาดูงานองค์กรการเงินชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ และต้องการเลียนแบบ โดยการเลียนแบบองค์กรการเงินชุมชนที่ประสบผลสำเร็จหรือมาปรับประยุกต์บ้าง โดยไม่ได้มีการศึกษาความเป็นไปได้หากนำมาจัดตั้งในชุมชน ไม่มีการศึกษาสภาพหรือวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวิถีทางเศรษฐกิจหรือสังคมของชุมชน

(5) การไม่ได้ศึกษาตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย ถึงการอยู่รอดของกองทุนภายใต้กฎ ระเบียบ กติกาที่กลุ่มได้ร่างขึ้น ทำให้กลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชนไม่ประสบผลสำเร็จในที่สุด ถึงแม้ว่าการคำนวณตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัยเป็นเรื่องยากที่จะให้ชาวบ้านหรือชุมชนดำเนินการเอง แต่ในพื้นที่แต่ละจังหวัดในปัจจุบัน ก็จะมีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาตั้งอยู่ ซึ่งสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ก็จะมีบุคลากรที่สามารถช่วยบริการชุมชนในการช่วยคำนวณคณิตศาสตร์ประกันภัยได้

จากเหตุผลและปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า การจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชนนั้น มีความเสี่ยงค่อนข้างสูง ซึ่งหากกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชนดำเนินการไม่ประสบผลสำเร็จ ก็จะทำให้มวลสมาชิกได้รับความเดือดร้อนจากเงินที่นำไปร่วมกองทุน หากการบริหารจัดการกองทุนไม่มีธรรมาภิบาล ไม่โปร่งใส ก็อาจจะส่งผลกระทบต่อถึงขั้นทำให้ชุมชนเกิดความขัดแย้งได้

ดังนั้น หากชุมชนต้องการที่จะมีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชนจะต้องมีการศึกษา ในประเด็นต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น (ข้อ 1 - 5) ให้รอบคอบ รวมถึงการนำแนวคิดปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) มาใช้ในการสร้างกรอบการคิดและการดำเนินการ จะช่วยให้ ความเสี่ยงจากการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชนลดลง มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

2) ผลกระทบในระดับมหภาค

ผลกระทบในระดับมหภาค คือ ผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม ต่อรัฐบาล และต่อ ประเทศ ที่รัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชนทั่วประเทศ ซึ่ง ในอดีตรัฐบาลได้มีนโยบายหรือโครงการต่างๆ ที่ทำให้เกิดกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชนทั่ว ประเทศ เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้าน ทำให้เกิดมีกองทุนหมู่บ้านทั่วประเทศ กองทุนนี้จะออม ทรัพย์ ธนาคารชุมชน โครงการ SML บางชุมชนนำเงินในโครงการไปจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กร การเงินชุมชน หรือโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมของภาครัฐ ในนโยบายหรือโครงการต่างๆ ข้างต้น ยัง ดำเนินการไม่ครบวงจร ส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชน โดย การให้เงินงบประมาณ มีการกำหนดกฎระเบียบกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชนมาจากหน่วยงาน และให้ชุมชนดำเนินการและปฏิบัติตาม จะเห็นได้ว่าหากมองกลับไปข้อผลกระทบต่อระบบ เศรษฐกิจในระดับจุลภาค ยังคงมีองค์ประกอบของการจัดตั้งอีกหลายประการที่ภาครัฐยังไม่ได้ให้ การส่งเสริม

ดังนั้น หากเป็นเช่นนี้ต่อไปผลกระทบที่จะเกิดในภาพรวมคือ การสูญเสีย งบประมาณ สูญเสียเวลาที่ได้ดำเนินการ เกิดการพัฒนาที่ไม่พัฒนา อันจะผลเสียต่อความอยู่ดีกินดี สภาพเศรษฐกิจสังคมของชุมชนเสื่อมถอย ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจสังคมตามมา

3.5.3 แนวทางการขับเคลื่อนการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชน

หากต้องการให้มีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ควร เข้ามาดำเนินการดังนี้ (ตารางที่ 3-7)

ตารางที่ 3-7 แนวทางการขับเคลื่อนการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชน

ด้าน	สภาพที่เป็นอยู่	แนวทางการขับเคลื่อน
1. ภาครัฐ	<p>- ยังไม่มีการให้การสนับสนุนในระดับชุมชนอย่างครบวงจร หรือยังไม่เห็นการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในระดับชุมชน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ระเบียบ กฎเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติ ควรมีการจัดทำ ระเบียบหรือกฎเกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติที่มีความยืดหยุ่น ให้แต่ละกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชนนำไปปรับเพื่อความเหมาะสมกับแต่ละสภาพชุมชน - ภาครัฐควรให้นักพัฒนาชุมชนของภาครัฐ ได้เข้าไปให้ความรู้ และความเข้าใจที่ชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมของกองทุน และการดำเนินกิจกรรมกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชน - ภาครัฐควรให้นักพัฒนาชุมชนของภาครัฐ หรือจัดให้มีการฝึกอบรมแก่ผู้นำและคณะกรรมการกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชน เกี่ยวกับความรู้เรื่องการลงทุน และวิธีหรือแนวทางการลงทุนในรูปแบบต่างๆ และให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการสร้างกรอบการคิดและการดำเนินการ - ภาครัฐควรให้สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่มีความรู้เรื่องคณิตศาสตร์ประกันภัย หรือการลงทุน เข้าไปช่วยในการคำนวณคณิตศาสตร์ประกันภัย เกี่ยวกับความเป็นไปได้และความอยู่รอดของกองทุน - ภาครัฐควรให้สถาบันการเงินของรัฐ รับฝากเงินจากการกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชน ที่ให้ผลตอบแทนในอัตราที่สูงกว่าดอกเบี้ยเงินฝากประจำโดยทั่วไป เพื่อส่งเสริมให้เกิดการนำผลตอบแทนไปสร้างสวัสดิการในรูปแบบต่างๆ กับสมาชิก - ภาครัฐควรให้หน่วยงานในพื้นที่ เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เข้ามาดูแล และให้การส่งเสริม ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และประสานงานกับกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชน

ตารางที่ 3-7 (ต่อ)

ด้าน	สภาพที่เป็นอยู่	แนวทางการขับเคลื่อน
2. ภาคประชาชน	<ul style="list-style-type: none"> - การขาดความรู้และความเข้าใจในกองทุน ไม่ได้ศึกษาทำความเข้าใจอย่างถูกต้องและเชิงลึกในการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชน และหลักเกณฑ์ของกลุ่มหรือองค์กรการเงิน - ความไม่เป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการ การลงทุนเพื่อหาผลตอบแทน หรือการบริหารการเงินของผู้นำ หรือคณะกรรมการกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชน ไม่ได้ศึกษาตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย ถึงการอยู่รอดของกองทุน ภายใต้กฎ ระเบียบ กติกาที่กลุ่มได้ร่างขึ้น - จำนวนสมาชิกของกองทุนนั้นมีไม่มากเพียงพอ ทำให้การรวบรวมกองทุนได้ปริมาณเงินไม่มาก ส่งผลให้ไม่สามารถนำไปลงทุนในกิจกรรมหาผลตอบแทนสูงได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรการเงิน ภาคประชาชน ควรนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) มาใช้ในการสร้างกรอบการคิดและการดำเนินการ จะช่วยให้ความเสี่ยงจากการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชนลดลง มีความเข้มแข็งและยั่งยืน - ภาคประชาชนหรือสมาชิกกลุ่มควรมีการศึกษาทำความเข้าใจ และการดำเนินกิจกรรมกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชน และควรมีเป้าหมายของการเข้าร่วมเพื่อการสร้างแหล่งทุนและสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือชุมชน - ผู้นำหรือคณะกรรมการกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชน ต้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงาน สถาบันอุดมศึกษาในการช่วยคำนวณคณิตศาสตร์ประกันภัย เพื่อศึกษาถึงความอยู่รอดของกองทุน - ผู้นำหรือคณะกรรมการกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชน ต้องมีจิตอาสา มีธรรมาภิบาล และความโปร่งใสในการบริหารจัดการกองทุน - กลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชนควรเชิญหน่วยบริหารส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารส่วนปกครองท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ หรือที่ปรึกษาของกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชน - ผู้นำหรือคณะกรรมการกลุ่มหรือองค์กรการเงินชุมชน ต้องเข้ารับการศึกษาอบรมและฝึกประสบการณ์เกี่ยวกับหลักการลงทุน และวิธีการลงทุนในรูปแบบต่างๆ

3.6 บรรณานุกรม

กฤษฎา อุทยานิน. เอกสารประกอบการบรรยาย **Micro Finance**. ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจการเงิน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงพาณิชย์.

กลุ่มพัฒนากรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ 'ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.2546. **กรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.**

กองทุนสวัสดิการชุมชน. “**ความรู้ :กองทุนสวัสดิการชุมชน**” [ออนไลน์] เข้าถึงจาก : [ออนไลน์] เข้าถึงจาก : <http://www.cddphetchaburi.com/SAVER.html>. (วันที่ค้นข้อมูล 23 กุมภาพันธ์ 2554)

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. “**รู้จักกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**” [ออนไลน์] เข้าถึงจาก : <http://www.villagefund.or.th/index.aspx?pageid=469&parent=433&directory=1964&pageName=content>. (วันที่ค้นข้อมูล 23 กุมภาพันธ์ 2554).

ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียน. “**ประวัติความเป็นมาของ ช.ส.ค.**” [ออนไลน์] เข้าถึงจาก : <http://www.cultthai.coop/cum/main.php?url=hitory>. (วันที่ค้นข้อมูล 23 กุมภาพันธ์ 2554).

ณดา จันทร์สม. 2552. **การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการเงินบุคคล.** สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ และคณะ. **โครงการประเมินผลเปรียบเทียบในมิติต่างๆ ของประชาชนในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้.** คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. “**ประวัติการก่อตั้ง**” [ออนไลน์] เข้าถึงจาก : <http://www.baac.or.th/content-about.php>. (วันที่ค้นข้อมูล 23 กุมภาพันธ์ 2554).

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. “**วัตถุประสงค์การก่อตั้ง ธ.ก.ส.**” [ออนไลน์] เข้าถึงจาก : <http://www.baac.or.th/content-about.php>. (วันที่ค้นข้อมูล 23 กุมภาพันธ์ 2554).

พิริยะ ผลพิรุฬห์. **ระบบการเงินในระดับจุลภาค.** คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. 2550. **การออม.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.mfcwebactivity1.com/pegasus/mainmenu3.html>.

สถาบันไทยพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. “**ระดับความพอเพียง.**” [ออนไลน์] เข้าถึงจาก : <http://sufficiencyeconomy.blogspot.com/2006/02/3.html>. (วันที่ค้นข้อมูล 23 กุมภาพันธ์ 2554)

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2553). เอกสารประกอบการสัมมนา **ทุนชุมชนกับการขับเคลื่อนประเทศไทย**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. “วิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.” [ออนไลน์] เข้าถึงจาก : <http://www.codi.or.th>. (วันที่ค้นข้อมูล 23 กุมภาพันธ์ 2554).

สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน. “พันธกิจของเรา” [ออนไลน์] เข้าถึงจาก : <http://www.pda.or.th/tha/index.asp>. (วันที่ค้นข้อมูล 23 กุมภาพันธ์ 2554).

สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. “กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ จังหวัดจันทบุรี” [ออนไลน์] เข้าถึงจาก : [ออนไลน์] เข้าถึงจาก : http://km4fc.wu.ac.th/new_file/20100120-dGDkt.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล 23 กุมภาพันธ์ 2554).

สำนักงานพัฒนาชุมชน. “กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต” [ออนไลน์] เข้าถึงจาก : <http://www.cddphetchaburi.com/SAVER.html>. (วันที่ค้นข้อมูล 23 กุมภาพันธ์ 2554).

หอการค้าโพล ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย,2552

บทที่ 4

บทสรุปผู้บริหารโครงการย่อยที่ 3

การสร้างระบบกิจกรรมและเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.1 บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนพึ่งพาตนเอง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานและชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังเกิดวิกฤตปัญหาด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิต อย่างไม่เดือดร้อน โดยยึดหลักทางสายกลางในการดำเนินชีวิต คือ อยู่อย่างพอเพียง ประมาทตนตาม ฐานะ ตามอัตภาพทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับตัวเอง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ เพื่อให้เกิดความ พร้อมที่จะจัดการกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งจะทำให้ประชาชนสามารถ ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมหรือชุมชนได้อย่างมีความสุข เกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน

เมื่อก้าวถึงเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ เป็นตัวอย่างภาคปฏิบัติของแนวคิดนี้ ซึ่งมีอยู่ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่หนึ่ง เศรษฐกิจพอเพียงขั้นพื้นฐาน ขั้นที่สอง เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งเน้นความร่วมมือ การรวมกลุ่มของคน/ชุมชนที่มีความเข้มแข็งให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่ง และขั้นที่สาม คือเศรษฐกิจพอเพียงขั้นก้าวหน้า ใน ระดับเครือข่าย เป็นการขยายความร่วมมือออกไปสู่ภาคส่วนอื่นๆ ในชุมชนให้เกิดการเชื่อมโยง ประสานความร่วมมือกัน

ประกอบกับผลการวิจัยเบื้องต้นของโครงการ “การประเมินผลเปรียบเทียบในมิติต่างๆ ของ ประชาชน ในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้” (ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์และคณะ ,2551) เกี่ยวกับลักษณะการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในแต่ละชุมชน/พื้นที่ มีข้อสังเกตที่ น่าสนใจ คือ ชุมชนที่นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ หรือชุมชนที่เป็นกรณีตัวอย่าง (Good Practice) โดยส่วนใหญ่ มีระดับการปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ในระดับขั้นที่ 2 คือ เกิดการรวมกลุ่ม เพื่อ ดำเนินกิจกรรมเฉพาะอย่าง ของแต่ละกลุ่ม และกิจกรรมหลักๆ เน้นการเผยแพร่ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง การหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชน ในลักษณะ การประสานความร่วมมือกัน ส่งเสริมการออมและลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น มีเพียงบางชุมชน ที่ปฏิบัติตาม ทฤษฎีใหม่ในระดับขั้นที่สาม คือขั้นก้าวหน้าในระดับเครือข่าย เช่น ชุมชนตำบลหนองสาหร่าย ที่ บูรณาการรอบด้าน ตั้งแต่การสร้างพฤติกรรมและทัศนคติอยู่อย่างพอเพียงแก่คนในชุมชน สร้าง

กิจกรรมด้านเศรษฐกิจโดยการรวมกลุ่มผู้ผลิต เพื่อการผลิตสินค้าและบริการของชุมชน และด้านการพัฒนาแหล่งเงินทุนของชุมชน ซึ่งถือเป็นชุมชนหนึ่งที่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ ทำให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

4.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อส่งเสริมการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรมผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกลุ่มชุมชน
- 2) เพื่อพัฒนาชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าให้เน้นความพอเพียงในระดับเครือข่าย
- 3) เพื่อพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของชุมชน บนพื้นฐานความพอเพียง
- 4) เพื่อขยายเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน บนพื้นฐานความพอเพียง

4.3 วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ในการศึกษาได้แก่ ชุมชนบ้านปง 3 ตำบลอินทขิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยคัดเลือกจากชุมชนที่แสดงความจำนงต้องการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน และมีความต้องการให้มีเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน และเนื่องจากพื้นที่ชุมชนบ้านปง 3 เป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลากหลาย มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี การรวมตัวกันของคนในชุมชนมีความเข้มแข็ง เสียสละเพื่อส่วนรวม และมีความต้องการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มอื่นๆ ทั้งในและนอกอำเภอแม่แตง

4.3.1 ศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจของชุมชน ประกอบด้วยประเภทของธุรกิจชุมชน และลักษณะการทำการเกษตร ผลผลิตจากการเกษตร และวางแผนการสร้างเครือข่ายทางเศรษฐกิจในลักษณะของ Cluster

4.3.2 วิเคราะห์การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในกลุ่มต่างๆ และความเชื่อมโยงของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ในพื้นที่ชุมชนบ้านปง 3 ตำบลอินทขิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

4.3.3 พัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนบนพื้นฐานความพอเพียง ด้วยการจัดทำแผนธุรกิจ และการฝึกอบรมควบคู่ไปกับการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย แก่ประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันการเงินในชุมชน โดยจัดประชุมเพื่อศึกษารูปแบบความเป็นไปได้ในการสร้างเครือข่ายเพื่อสร้างแผนความร่วมมือในการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน

4.4 สรุปผลการวิจัย

4.4.1 ศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจของชุมชน

จากการศึกษาข้อมูลชุมชนบ้านปง 3 และการวิเคราะห์ศักยภาพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะเห็นได้ว่า ชุมชนบ้านปง 3 ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร และรับจ้าง มีรายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน เดือนละ 7,283.53 บาท แบ่งเป็นรายจ่ายที่จำเป็นครัวเรือน เดือนละ 5,700.44 บาท และรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เฉลี่ยครัวเรือน เดือนละ 1,583.09 บาท และสัดส่วนรายจ่ายที่จำเป็น: รายจ่ายที่ไม่จำเป็น เท่ากับ 3.60 : 1 มีหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนละ 110,843.86 บาท โดยเป็นหนี้กองทุนหมู่บ้านมากที่สุด มีเงินออมเฉลี่ยครัวเรือนละ 37,621.39 บาท โดยออมเป็นเงินสด ออมสังจะวันละบาท และออมในกองทุนต่างๆ มีพื้นที่พักอาศัยและใช้ในการประกอบอาชีพเฉลี่ยครัวเรือนละ 341.95 ตารางวา ด้านสุขภาพส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาสุขภาพ แต่เมื่อพิจารณาผู้ที่มีปัญหาสุขภาพ พบว่า ปัญหาสุขภาพที่พบมากที่สุด คือ ความดัน และหัวใจ รองลงมา คือ เบาหวาน ภาวะอาหาร ภูมิแพ้ กระดูก ข้อเสื่อมและไขมันในเลือดสูง

การดำเนินกิจกรรมกลุ่มเป็นการดำเนินในลักษณะเป็นอาชีพหรือกิจกรรมเสริม โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ รวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาชุมชน พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน สร้างความเข้มแข็งสามัคคี สร้างกิจกรรมให้ชุมชนมีการขับเคลื่อน และมีรายได้เสริม การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ส่วนใหญ่จะเข้าร่วมในหลากหลายกลุ่ม ทำให้มีความเชื่อมโยง

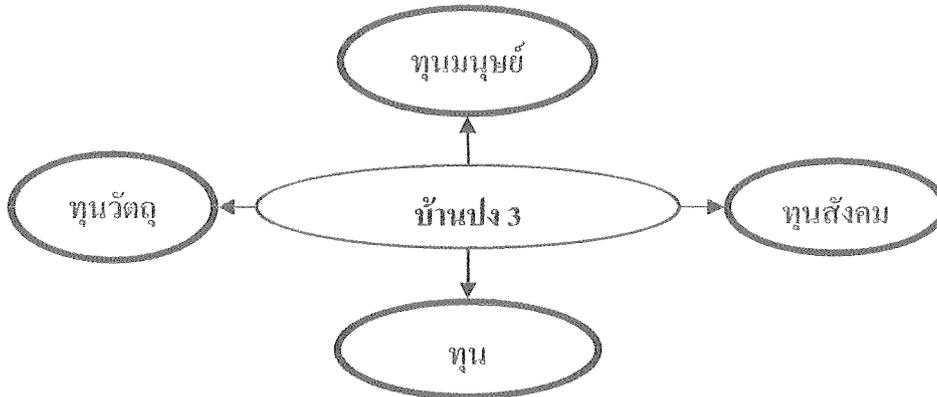
เป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของสังคมไทยชนบท คือ การอยู่ในชุมชนอย่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สมาชิกในชุมชนมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีศูนย์รวมจิตใจและทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน คือ วัดบ้านปง และที่ศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมสามัคคีชุมชน “คนสามวัย” ซึ่งเป็นศาลาศูนย์รวมกิจกรรมของสมาชิกในชุมชนตั้งอยู่บริเวณบ่อปลา ถนนคลองชลประทาน บ้านปง-หางดง สมาชิกในชุมชนต่างให้ความสำคัญกับการสร้างความสามัคคีระหว่างคน 3 วัย คือ วัยเยาวชน วัยทำงาน และวัยผู้สูงอายุ ให้ความสำคัญกับการร่วมกิจกรรมของชุมชน การส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมถึงการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรม ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เห็นได้ว่า ชุมชนบ้านปง 3 เป็นชุมชนที่มี “ทุน” ซึ่งจัดได้ว่าเป็นปัจจัยหลักของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้แก่

ทุนวัตถุ คือ ชุมชนมีอุปกรณ์ เทคโนโลยี บ้านพัก (เพื่อการประกอบอาชีพ) กลุ่มการเงิน

ทุนมนุษย์ คือ สมาชิกในชุมชน ประกอบด้วย คน 3 วัย คือ วัยเยาวชน วัยทำงาน และวัยผู้สูงอายุ ที่มีจิตอาสา พร้อมเรียนรู้ และมุ่งมั่น

ทุนสังคม คือ ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีความเข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มชุมชน มีหน่วยงานส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน

ทุนสิ่งแวดล้อม คือ มีผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย ทั้งพืชสวน พืชไร่ พืชผัก เลี้ยงสัตว์ รวมถึง ป่าไม้ มีทัศนียภาพและแหล่งท่องเที่ยว โบราณสถานและโบราณวัตถุความพร้อมของทุนดังกล่าวจะเป็นทุนที่เหมาะสมต่อการพัฒนาแบบก้าวหน้าที่เน้นความพอเพียงในระดับเครือข่ายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (ภาพที่ 4-1 และ 4-2)

ภาพที่ 4-1 ทุนของชุมชนบ้านปง 3 ตามหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน

4.4.2 วิเคราะห์ความเชื่อมโยงของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน

ชุมชนบ้านปง 3 มีกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ที่มีการขับเคลื่อนในชุมชนจำนวน 6 กลุ่ม คือ

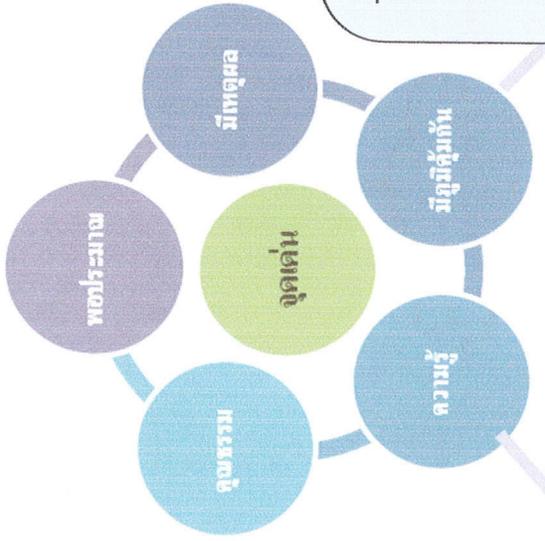
- 1) กลุ่มเยาวชน
- 2) กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
- 3) กลุ่มเกษตรกร
- 4) กลุ่มผู้สูงอายุ
- 5) กลุ่มแม่บ้าน
- 6) กลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อสวัสดิการชุมชน

ผลการศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มชุมชนต่างๆ ที่เป็นไปตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในบ้านปง 3 จำนวน 6 กลุ่ม มีดังนี้ (ภาพที่ 4-3 ถึง 4-14)

กลุ่มเยาวชน

การทำกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มฯ อยู่ภายใต้การใช้งบประมาณอย่างประหยัดและเรียนรู้ที่จะสร้างรายได้เพิ่ม

- สมาชิกมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มฯ
- สร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในกลุ่มฯ

- กลุ่มฯ มีการเขียนโครงการและจัดทำแผนดำเนินงานก่อนการทำกิจกรรมทุกครั้ง
- การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มฯ มีการประชุมแบ่งงานกันอย่างชัดเจน

- มีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ (มีการจัดสรรงบประมาณ) ตั้งคม (ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน มีความสามัคคีกัน) วัฒนธรรม (อนุรักษ์วัฒนธรรมผ่านโครงการอุทยานหลาน) สิ่งแวดล้อม (ทำโครงการเกษตรอินทรีย์)
- เด็กและเยาวชน ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
- มีการวางแผนเพื่อลำดับขั้นตอนการดำเนินงานและมอบหมายหน้าที่
- มีการจ้างให้ที่ปรึกษาและชุมชนทราบเมื่อมีการดำเนินกิจกรรม

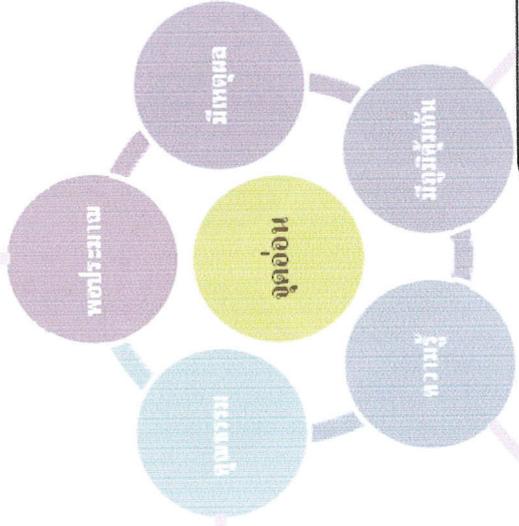
- มีความรอบรู้ทั้งด้านวิชาการ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดจากปราชญ์ชาวบ้านและเยาวชนสามารถถ่ายทอดความรู้ความสามารถที่ตนเองมีแก่ผู้อื่นได้
- เด็กและเยาวชน ได้รับรู้ประสบการณ์จากการดำเนินงานของกลุ่มฯ

ภาพที่ 4-3 วิเคราะห์จุดเด่นของกลุ่มเยาวชนชุมชนบ้านปง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มเยาวชน

กลุ่มฯ มีรายได้เพิ่มจากการทำกิจกรรม ไม่มากเพียงพอต่อการทำกิจกรรม ยังจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐและชุมชน

สมาชิกกลุ่มฯ บางคน ยังไม่มีส่วนร่วมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มฯ น้อย

การทำกิจกรรมกลุ่มฯ ในบางครั้ง สมาชิกกลุ่มฯ บางส่วนที่มีความคิดเห็นขัดแย้ง จะไม่เข้าร่วมกิจกรรม โดยมิได้พยายามเสนอแนะความคิดเห็นเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน

ยังไม่มีการจัดรวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ เป็นลายลักษณ์อักษร หากกลุ่มฯ ล้มเลิกไป หรือ ราษฎรชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้สูงอายุเสียชีวิต องค์ความรู้เหล่านั้นจะหายไป หรือองค์ความรู้จากตลาดเคลื่อนไปจากเดิม

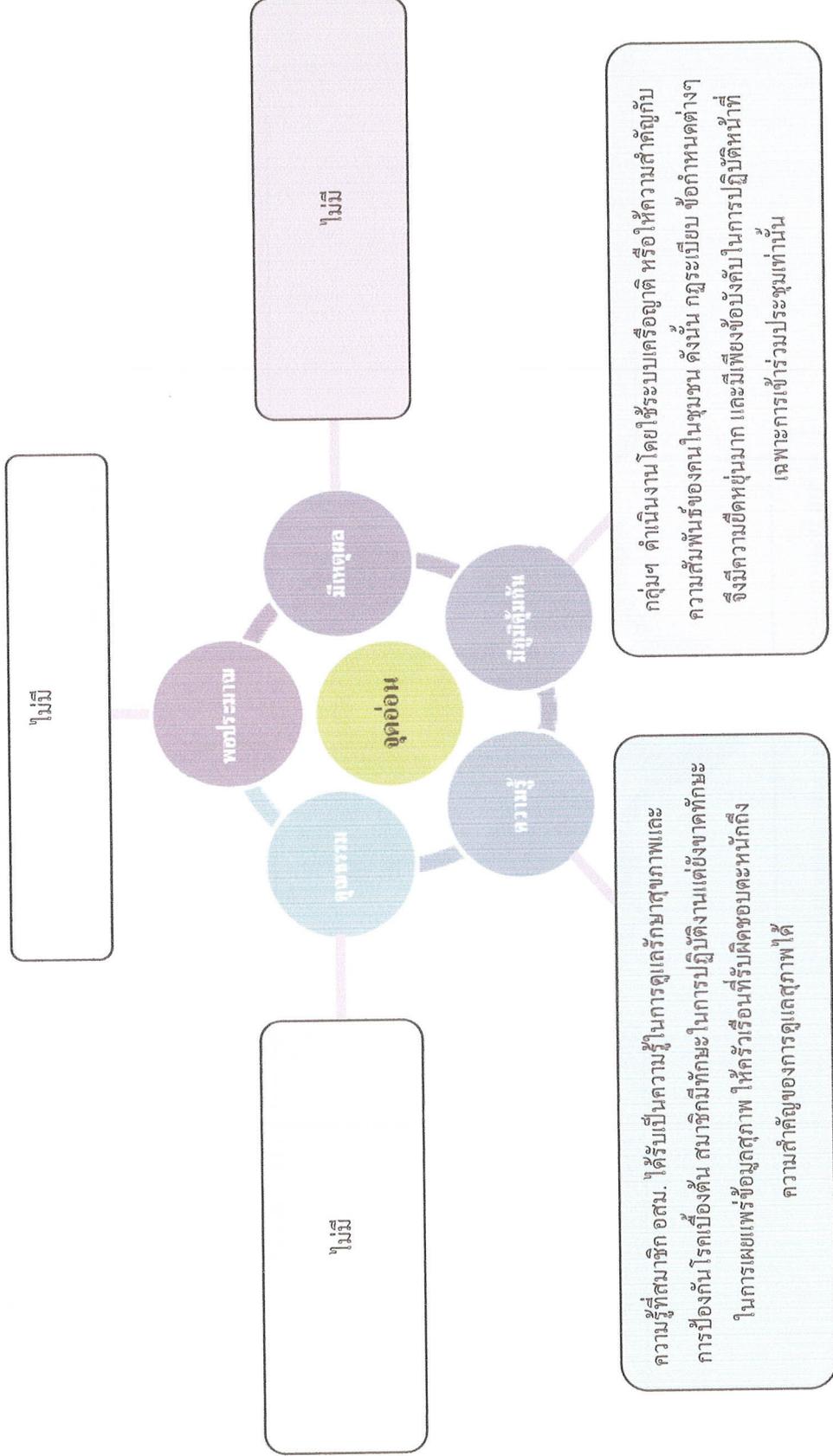
- ปัจจุบัน ประธานกลุ่มฯ และคณะกรรมการ เป็นผู้ที่มีอยู่และกำลังเข้าสู่ช่วงวัยผู้ใหญ่ และเป็นหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรมกลุ่มฯ ทำกิจกรรมด้วยจิตอาสา หากเยาวชนรุ่นหลังไม่รับช่วงต่อหรือไม่มีศักยภาพ กลุ่มฯ อาจต้องล้มเลิก

- คณะกรรมการ ทำงานตามหน้าที่

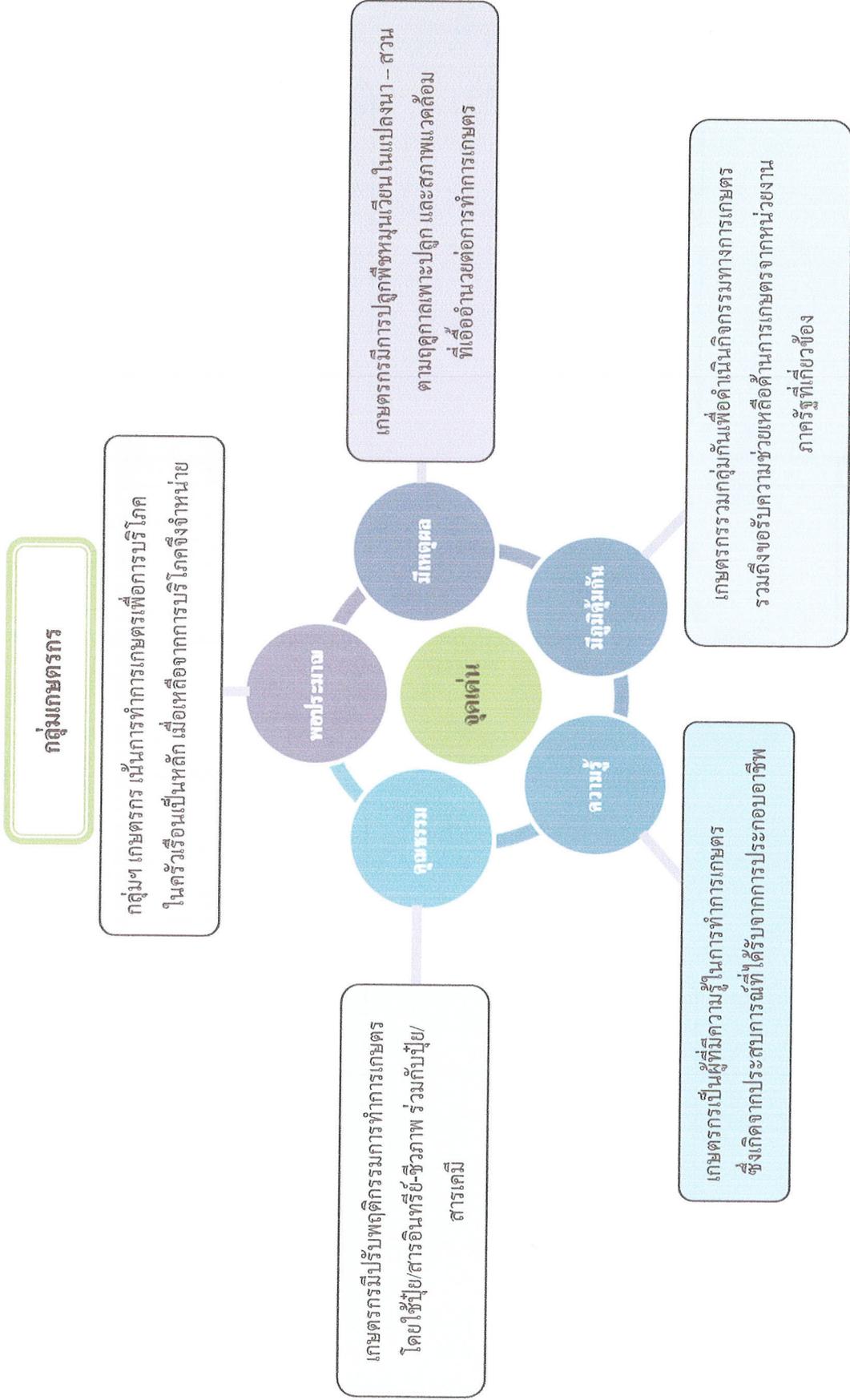
ภาพที่ 4-4 วิเคราะห์จุดด้อยของกลุ่มเยาวชนชุมชนบ้านบง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข

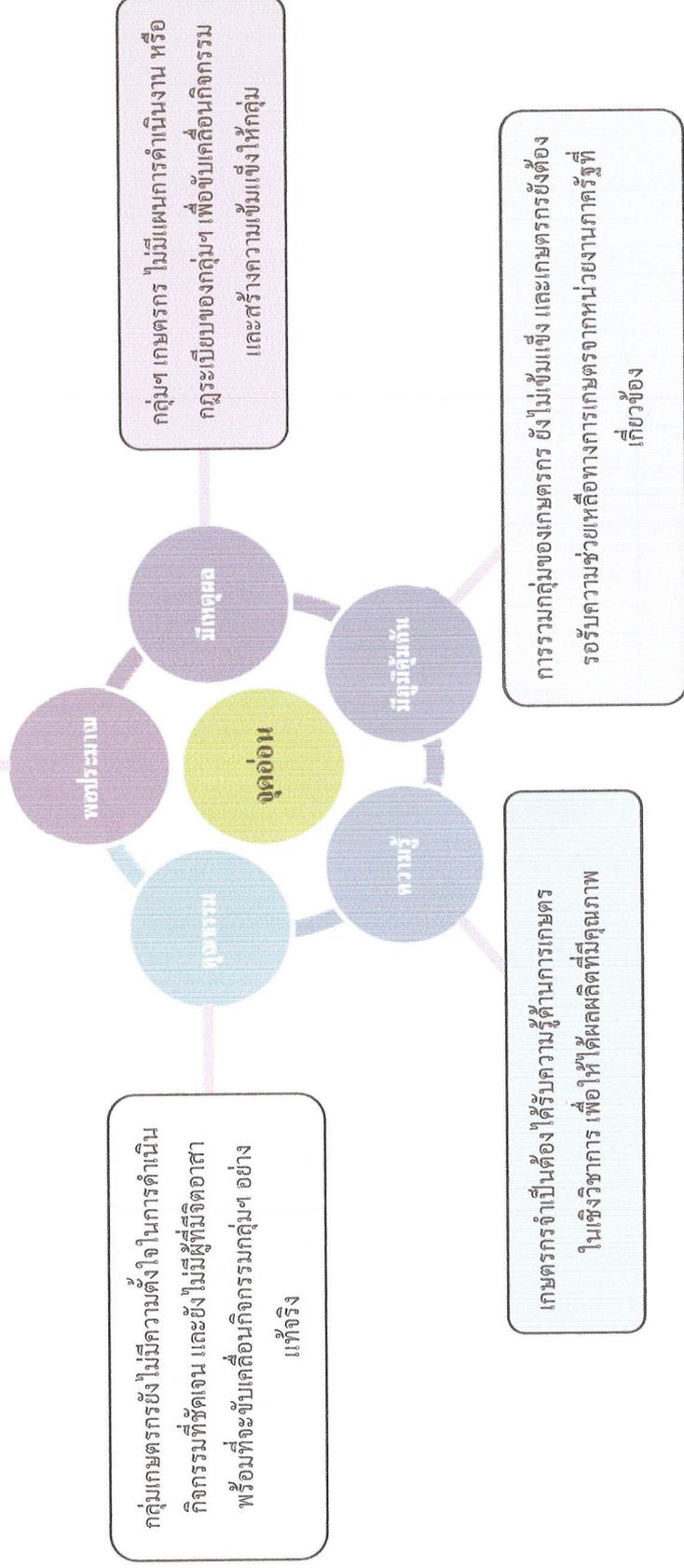
ภาพที่ 4-6 วิเคราะห์จุดอ่อนของกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนบ้านปง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 4-7 วิเคราะห์จุดเด่นของกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านบึง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มเกษตรกร

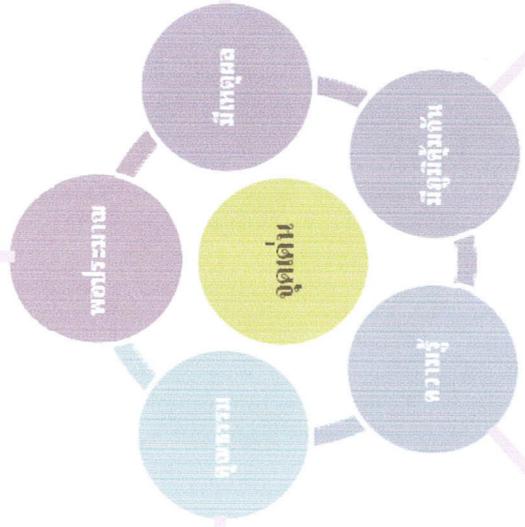
- เกษตรกรบางรายมีผลผลิตไม่เพียงพอต่อการบริโภคตลอดทั้งปีหรือมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค
- เกษตรกรบางรายยังทำการเกษตรแบบพึ่งพาพืช/ยา/สารเคมี และใช้ปริมาณมาก

ภาพที่ 4-8 วิเคราะห์จุดต่อของกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านบง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มผู้สูงอายุ

กลุ่มฯ มีกิจกรรมสร้างรายได้แก่สมาชิก ผลที่ได้รับนอกเหนือจากรายได้ก็คือ การอนุรักษ์วัฒนธรรม และผลด้านสุขภาพที่ดี

ผู้สูงอายุในชุมชนบ้านปง 3 มีความสนิทสนมและสามัคคี พร้อมทั้งจะทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน

การรวมกลุ่มเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมร่วมกันสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุ ประชาชน และเยาวชน (กิจกรรมระหว่างคน 3 วัย)

ผู้สูงอายุในชุมชนบ้านปง 3 เป็นผู้ที่มีความรอบรู้และสามารถถ่ายทอดคติประเพณีธรรม ประเพณีท้องถิ่นแก่เยาวชนได้

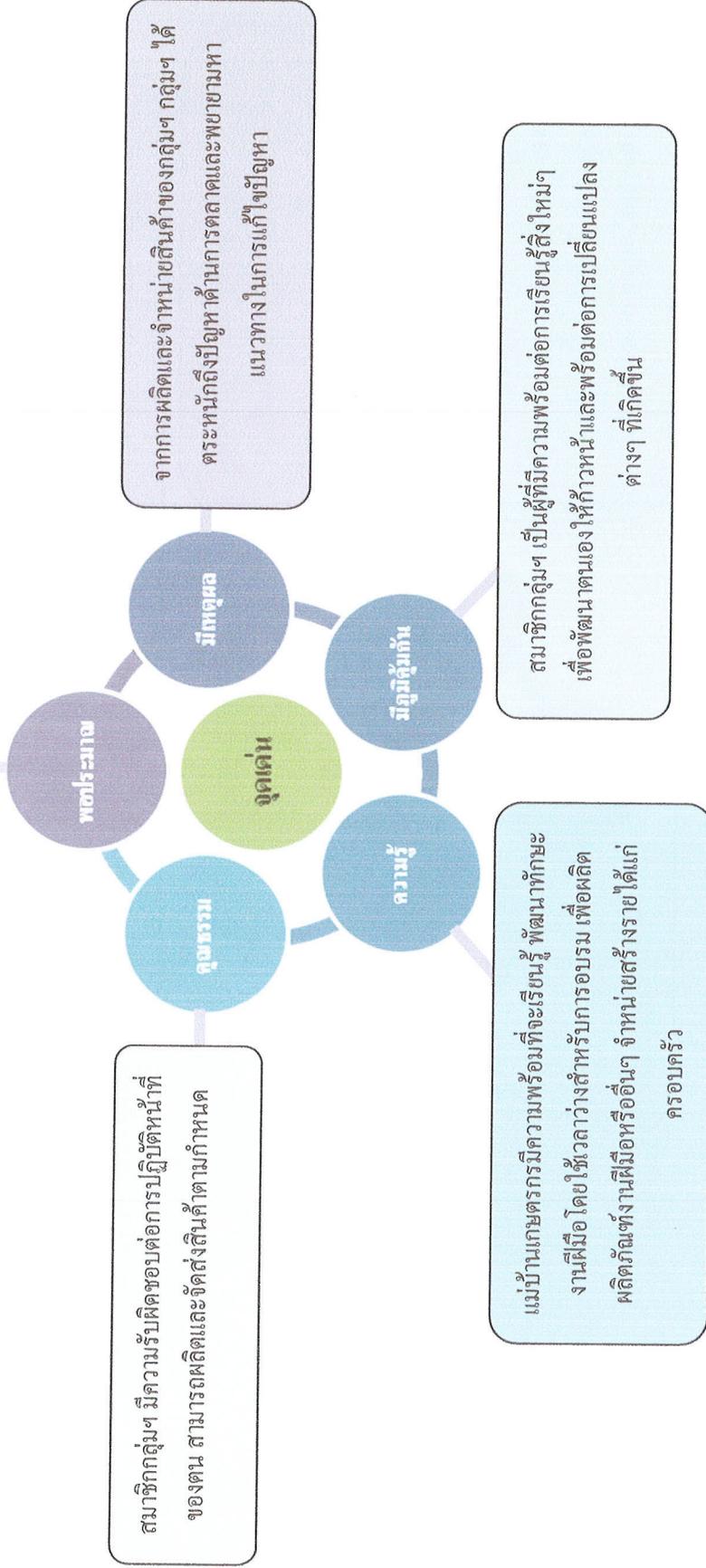
ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรม ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและตระหนักในคุณค่าของตนเอง และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า

ภาพที่ 4-9 วิเคราะห์จุดเด่น ของกลุ่มผู้สูงอายุ ชุมชนบ้านปง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

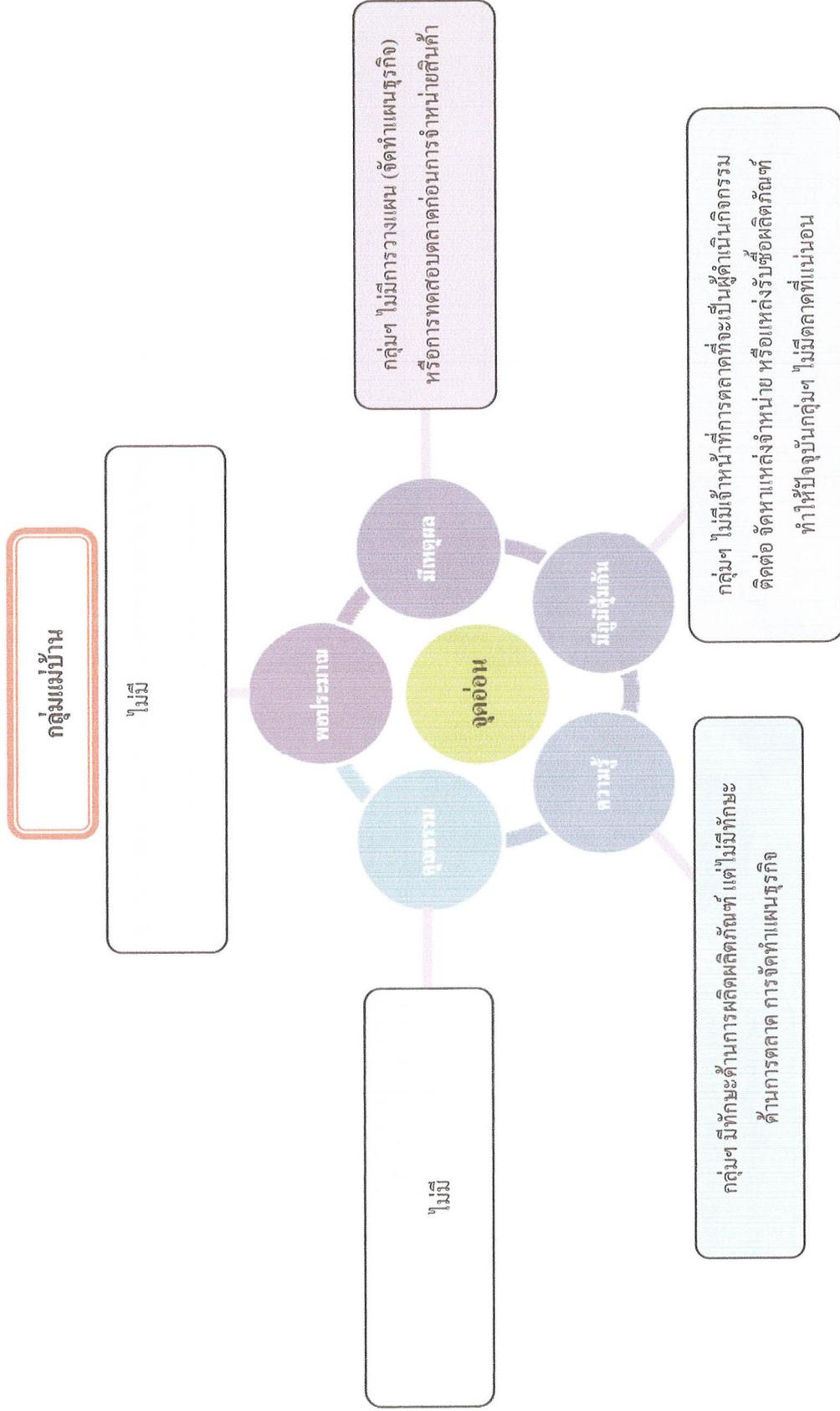

กลุ่มแม่บ้าน

แม่บ้านเกษตรกรที่ว่างเว้นจากการทำการเกษตร หาแนวทางสร้างรายได้เพิ่มเพื่อการดำรงชีพ โดยการใช้ทักษะฝีมือแรงงานที่มี ซึ่งเป็นการใช้ว่างที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์

ภาพที่ 4-11 วิเคราะห์ จุดเด่นของกลุ่มแม่บ้าน ชุมชนบ้านปง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

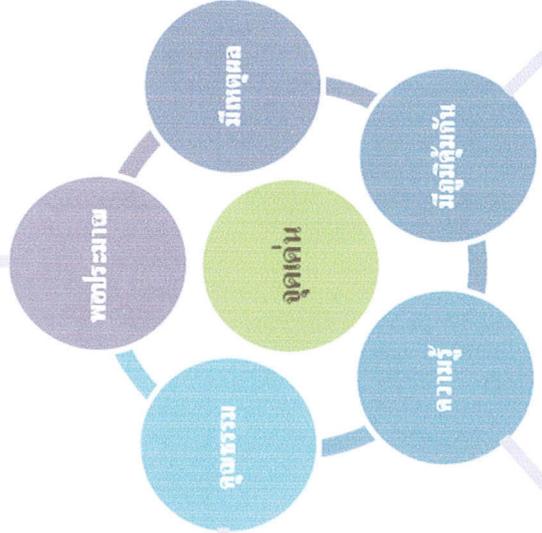

ภาพที่ 4-12 วิเคราะห์ จุดด้อย ของกลุ่มแม่บ้าน ชุมชนบ้านปง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มนี้จะยอมรับเพื่อสวัสดิการชุมชน

กลุ่มฯ กำหนดให้สมาชิกออมเงินวันละ 1 บาทซึ่งเป็นจำนวนเงินที่สมาชิกเห็นชอบและเหมาะสมกับศักยภาพทางการเงินของสมาชิก

คณะกรรมการกลุ่มฯ และสมาชิกปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบอย่างเคร่งครัด และมีความซื่อสัตย์ มีเอกสารหลักฐานทางการเงินเพื่อการตรวจสอบอย่างโปร่งใส

- กลุ่มฯ จัดสรรเงินออกเป็นสัดส่วนอย่างเหมาะสมตามความเห็นชอบของสมาชิกและสอดคล้องกับระเบียบการจัดตั้งกลุ่มการเงินชุมชน
- กลุ่มฯ มีระเบียบการบริหารจัดการกลุ่มฯ รวมถึงการบริหารจัดการเงินกองทุนอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร

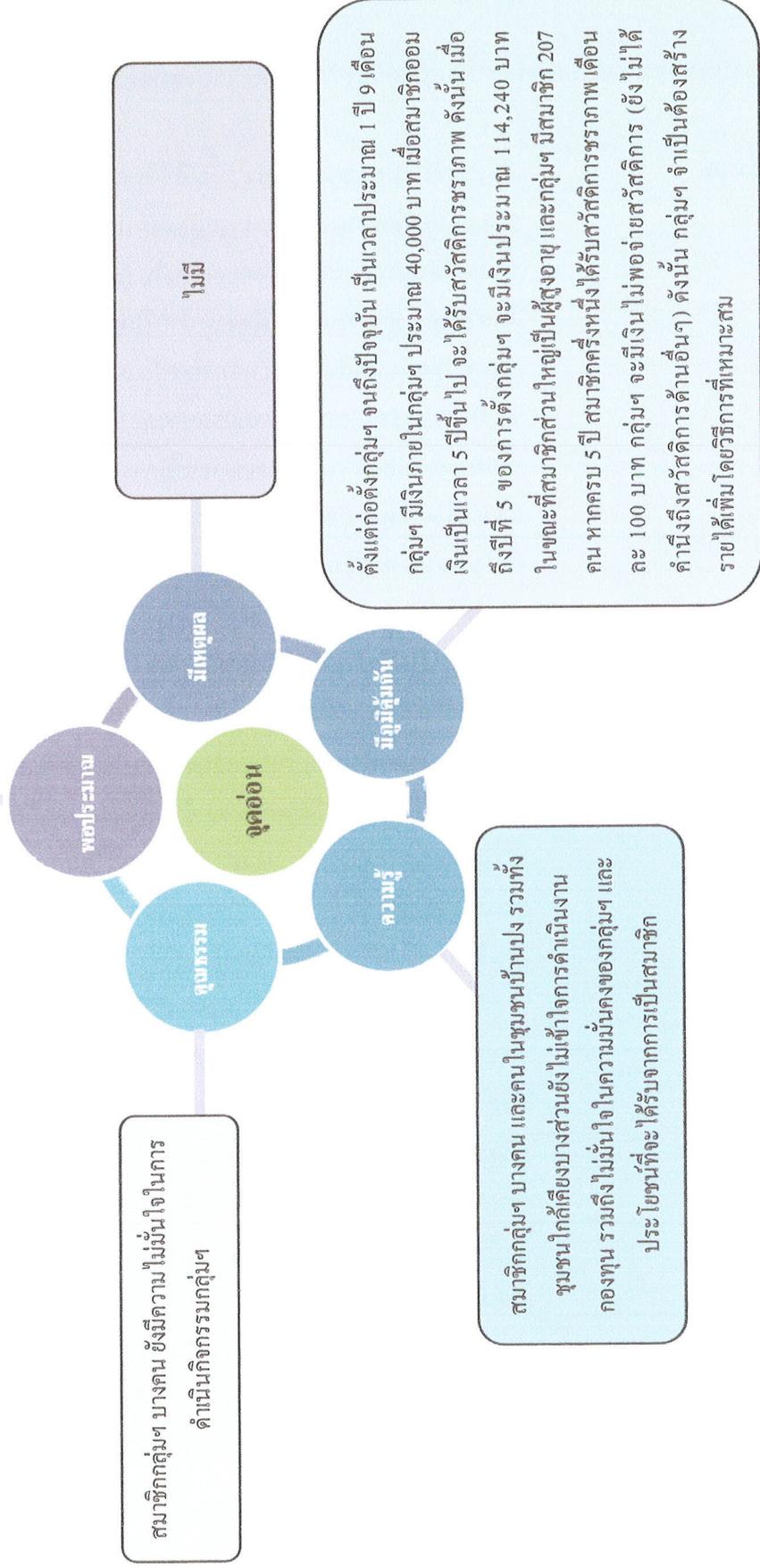
คณะกรรมการกลุ่มฯ เป็นผู้มีความรู้ และมีศักยภาพในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ รวมทั้งมีความพร้อมในการแสวงหาที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากลุ่มฯ ให้มีความก้าวหน้า และมีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สวัสดิการที่กำหนด มาจากความเห็นชอบของสมาชิก ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และสมาชิกมีมติเห็นชอบด้วย สวัสดิการในปัจจุบัน ประกอบด้วย สวัสดิการเกิด ชราภาพ เจ็บป่วย เสียชีวิต พุนการศึกษา พุนช่วยเหลือ รวมทั้งจัดสรรงบประมาณไว้สำหรับการพัฒนาองค์กรและประกันความเสี่ยง

ภาพที่ 4-13 วิเคราะห์ จุดเด่น ของกลุ่มนี้จะยอมรับเพื่อสวัสดิการชุมชน ชุมชนบ้านปง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มตั้งจะออมทรัพย์เพื่อสวัสดิการชุมชน

เงินรายได้ของกลุ่มฯ ส่วนหนึ่งมาจากเงินออมสังฆะของสมาชิก อีกส่วนมาจากเงินบริจาค และดอกเบี่ย ซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อการจ่ายสวัสดิการในอนาคต

ภาพที่ 4-14 วิเคราะห์ จุดด้อย ของกลุ่มตั้งจะออมทรัพย์เพื่อสวัสดิการชุมชน ชุมชนบ้านบึง 3 ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ดังนั้นหากมองตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านปง 3 ในภาพรวม

พบว่า

ความพอประมาณ

ประชาชนในชุมชนบ้านปง 3 มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ประกอบอาชีพตามสถานะความเป็นอยู่ แต่เนื่องจากความพร้อมของทุนชุมชน และศักยภาพของคนในชุมชนที่มีความสามารถในการผลิต สามารถผลิตเพื่อจำหน่ายในชุมชนได้ แต่การใช้ทุนของชุมชนยังไม่เต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรและความสามารถของแรงงาน และปัญหาความเชื่อมโยงกับตลาดนอกชุมชน หากมีการดำเนินกิจกรรมและมีแผนบริหารทุน ก็จะสามารถช่วยให้เกิดการใช้ทุนชุมชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และควรมีแผนการผลิตทุนเพื่อทดแทนการใช้ไป

ความมีเหตุมีผล

การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มชุมชนจะมีคณะกรรมการดำเนินงาน มีโครงสร้างการบริหารงาน และมีการประชุมเพื่อสร้าง วางแผน และดำเนินกิจกรรมกลุ่มและชุมชน แต่เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มดำเนินเฉพาะในชุมชน ไม่มีความเชื่อมโยงกับนอกชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนเป็นไปโดยไม่เต็มประสิทธิภาพ

การมีภูมิคุ้มกัน

การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มชุมชนจะมี ศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมสถานสัมพันธ์ชุมชน “คนสามวัย” เพื่อใช้เป็นสถานที่พบปะ ประชุม พุดคุยกันของคนในชุมชนอันจะเป็นการช่วยให้กลุ่มหรือชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยน ประชาสัมพันธ์ วางแผน ประสานงาน และทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นศูนย์รวมให้เกิดความสามัคคีของคนในชุมชน อันจะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดี สร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ความรู้

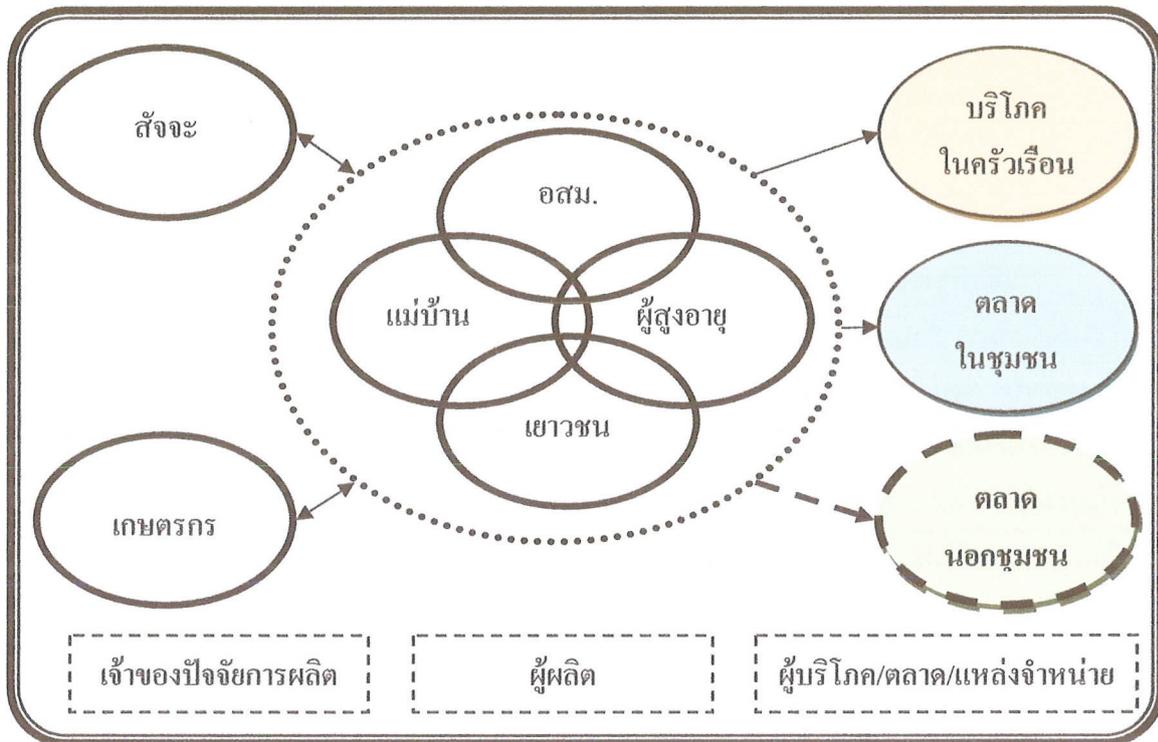
ประชาชนในชุมชนบ้านปง 3 ถึงแม้จะมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย แต่ก็มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง มีความตั้งใจในการทำงานเพื่อการพัฒนาชุมชน

คุณธรรม

ชุมชนบ้านปง 3 มีวัดบ้านปง เป็นศูนย์รวมจิตใจ ประชาชนมีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ มีความตั้งใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และที่สำคัญมีจิตสาธารณะที่ไม่หวังผลตอบแทนเพื่อประโยชน์ส่วนตน

เมื่อพิจารณาระดับความก้าวหน้าตามระดับของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า จากข้อมูลสภาพทั่วไปของชุมชนบ้านปง 3 และศักยภาพกลุ่มต่างๆ ของชุมชน และการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของกลุ่มชุมชน พบว่า ระดับของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชุมชนบ้านปง 3 อยู่ในเศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สอง เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับกลุ่มหรือองค์กร แต่ด้วยข้อจำกัดของทำเลที่ตั้งของชุมชน ที่อยู่ห่างไกลจากตลาดและกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย รวมถึงสมาชิกของชุมชนกลุ่มต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และมีอาชีพหลักทำประจำทำให้เกิดปัญหาหลัก คือ ปัญหาทางด้านการตลาด ในลักษณะการผลิตที่ไม่มีแหล่งจำหน่าย หรือมีผู้ช่วยรับผิดชอบทำการตลาด ในขณะที่ความพร้อมของทุนต่างๆ ของชุมชน ซึ่งหากไม่มีการขับเคลื่อนทุนเหล่านี้ อาจทำให้เกิดการเสียโอกาสทางเศรษฐกิจ ชุมชนจึงได้มีการประชาคมโดยมีแนวคิดที่จะยกระดับเศรษฐกิจพอเพียงสู่ระดับที่สาม เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับเครือข่าย เพื่อให้เครือข่ายมีบทบาทเป็นผู้ขับเคลื่อนทางการตลาด และชุมชนวางบทบาทในฐานะของเจ้าของปัจจัยการผลิต และผู้ผลิต

ชุมชนบ้านปง 3 หากมองในกลุ่มของเจ้าของปัจจัยการผลิต ผู้ผลิต และผู้บริโภค/ตลาด/แหล่งจำหน่าย พบว่ากลุ่มชุมชนบ้านปง 3 มีความเชื่อมโยงของกิจกรรมในชุมชนที่ดี แต่จะมีปัญหาเกี่ยวกับ ความเชื่อมโยงตลาดภายนอกชุมชน ซึ่งจะต้องมีการค้นหาแนวทางการเชื่อมโยงกับตลาดภายนอกชุมชนเพื่อให้เกิดการใช้ทุนของชุมชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ (ภาพที่ 4-15)

ภาพที่ 4-15 การเชื่อมโยงของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนบ้านปง 3

จากการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะเห็นได้ว่า ทุกกลุ่มกิจกรรมต่างยังคงมีจุดด้อยที่ต้องได้รับการแก้ไข อาทิเช่น กลุ่มฯ ต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน เพื่อให้ทราบแนวทางการปฏิบัติ การประเมินผล และการคำนึงถึงปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้น เพื่อจะได้มีความพร้อมต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่ไม่คาดคิด ซึ่งคณะวิจัยจะได้นำจุดด้อยเหล่านั้น มาให้ความรู้ และชี้แนะแนวทางให้กลุ่มต่างๆ ได้ตระหนักและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขจุดด้อยเหล่านั้นด้วยตนเองได้ ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับ

- (1) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- (2) รูปแบบการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้
- (3) แนวทางการจัดตั้งกลุ่มชุมชน
- (4) แนวทางการเชื่อมโยงเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน
- (5) การเขียนแผนธุรกิจตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

แต่จะเห็นได้ว่าจุดด้อยเหล่านั้น ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากลุ่มให้มีศักยภาพ และด้วยจุดเด่นที่กลุ่มต่างๆ มีอยู่ ประกอบกับสมาชิกในชุมชนมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้น การเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจ

ชุมชน จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และจะเป็นภูมิคุ้มกันที่สามารถทำให้กลุ่มเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เข้ามากระทบได้

4.4.3 พัฒนาศักยภาพของชุมชน และการสร้างเครือข่าย

(1) การทดสอบการพัฒนาศักยภาพ และยกระดับสู่เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สาม เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับเครือข่าย

ในการดำเนินการทดสอบพัฒนาศักยภาพและการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายของชุมชนบ้านโป่ง 3 ตำบลอินทจิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ นั้น ชุมชน นักพัฒนา และคณะวิจัยได้กำหนดเป้าหมายของการดำเนินงาน คือ ผลักดันให้เกิดเครือข่าย

- 1) ด้านเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ด้านการผลิต และการตลาดสินค้า OTOP
- 3) ด้านสถาบันการเงินชุมชน

ในการผลักดันให้เกิดเครือข่ายคณะวิจัยได้กำหนดให้แต่ละกลุ่มชุมชนดำเนินการด้วยตนเอง ร่วมกับนักพัฒนาภายในชุมชน โดยมีคณะวิจัยเป็นที่ปรึกษา ภายใต้เป้าหมายดังกล่าวชุมชนได้กำหนดวิธีการทดสอบเพื่อยกระดับสู่เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สาม ดังนี้

วิธีการหรือขั้นตอนการทดสอบเพื่อยกระดับ ทำการทดสอบโดย

1) ชุมชนดำเนินกระบวนการจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน เรียนรู้ประสบการณ์ เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนบ้านโป่ง 3 ได้เรียนรู้รูปแบบกิจกรรมจากกรณีตัวอย่างที่มีความเข้มแข็งและประสบผลสำเร็จในการดำเนินการ เกิดความต้องการพัฒนาชุมชนของตนเอง กิจกรรมศึกษาดูงานของชุมชนบ้านโป่ง 3 ได้แก่

1.1) ศึกษาดูงาน องค์การการเงินต้นแบบ ที่มีการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ชุมชนบ้านสามขา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง และสถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

1.2) ศึกษาดูงาน องค์การด้านการผลิต การตลาด สินค้า OTOP ที่มีการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ชุมชนบ้านสามขา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง สถาบันการเงินชุมชน ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และบางแม่หม้ายโฮมสเตย์จังหวัดสุพรรณบุรี

1.3) ศึกษาดูงานรูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน ชุมชนตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

2) ชุมชนดำเนินกระบวนการฝึกอบรมวิเคราะห์ และจัดทำแผนธุรกิจ โดยชุมชนแต่ละกลุ่มได้นำประสบการณ์จากการศึกษาดูงาน มาวิเคราะห์ศักยภาพของตนเองและจัดทำเป็นแผนธุรกิจเสนอคณะวิจัย เพื่อจัดฝึกอบรมพัฒนาอาชีพหรือดำเนิน โครงการกิจกรรมพัฒนาชุมชน

3) ชุมชนดำเนินกระบวนการจัดฝึกอบรมวิชาชีพ หรือดำเนิน โครงการกิจกรรมพัฒนาชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ขั้นต้นก่อน ระหว่าง และหลังการฝึกอบรม หรือดำเนิน โครงการกิจกรรมพัฒนาชุมชน โดยใช้งบประมาณจากโครงการวิจัยสนับสนุนกิจกรรม

4) ชุมชนดำเนินกระบวนการจัดทำแผนดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจหรือชุมชนทดลองผลิตเพื่อส่งให้เครือข่ายจำหน่าย หลังการฝึกอบรมวิชาชีพ และดำเนิน โครงการกิจกรรมพัฒนาชุมชน โดยแต่ละกลุ่มชุมชนร่วมกับคณะวิจัยได้ร่วมลงทุน ในกรณีการฝึกอบรมวิชาชีพ จะทำการทดลองผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายในชุมชนและใกล้เคียง และทำการประเมินผล ปรับปรุงจนเป็นที่น่าพอใจ ก่อนส่งให้เครือข่ายจำหน่ายต่อไป และในกรณีโครงการกิจกรรมพัฒนาชุมชน กลุ่มชุมชนจะดำเนินการตามแผนกิจกรรมและประเมินความเป็นไปได้ และผลของโครงการที่เกิดขึ้นกับชุมชน

5) คณะวิจัยประเมินผลการสร้างเครือข่ายชุมชน และสร้างแผนการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน

(2) ผลการทดสอบเพื่อยกระดับ ได้ผลดังนี้

จากการนำสมาชิกกลุ่มต่างๆ ของชุมชนบ้านปง 3 ไปศึกษาดูงานการเชื่อมโยงเครือข่าย องค์การการเงินต้นแบบ องค์การด้านการผลิต การตลาด สินค้า OTOP ที่มีผลการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ชุมชนบ้านสามขา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง สถาบันการเงินชุมชน ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี บางแม่หม้ายโฮมสเตย์ จังหวัดสุพรรณบุรี และชุมชนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และนำประสบการณ์ที่ได้รับมาระดมความคิดเห็น

ผลจากการระดมความคิดเห็นนั้น ทำให้ทราบว่า สมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชนบ้านปง 3 มีความต้องการพัฒนาอาชีพที่หลากหลายตามความถนัดของแต่ละกลุ่ม และต้องการสร้างกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน และจากการศึกษาดูงาน พบว่า ชุมชนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลากหลาย ปัญหาทางด้านการตลาด คือ การผลิตที่ไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด ในผลิตภัณฑ์กระเป๋าคู่ตากการบูร ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ขัด จะเห็นได้ว่าปัญหาทางการตลาดของชุมชนตำบลดอนแก้ว เป็นปัญหาที่สอดคล้องกับปัญหา

ของชุมชนบ้านปาง 3 ที่มีกำลังการผลิตแต่ไม่มีตลาด จึงได้มีแนวคิดที่จะฝึกอาชีพที่จะผลิตผลิตภัณฑ์ ส่งให้กลุ่มชุมชนคอนแก้วจำหน่าย แต่เพื่อให้เกิดการค้าเงินธุรกิจอย่างยั่งยืน

ดังนั้น คณะวิจัยจึงได้เสริมความรู้เพื่อให้กลุ่มได้เรียนรู้ที่จะพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยได้จัดฝึกอบรมให้ความรู้และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับ “การเขียนแผนธุรกิจและการดำเนินธุรกิจอย่างพอเพียง” ทำให้กลุ่มได้เรียนรู้เกี่ยวกับธุรกิจที่ต้องการดำเนินการ ได้คำนึงถึงปัจจัยต่างๆ อย่างรอบคอบ ได้รู้จักวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ประเมินโอกาสและอุปสรรค เพื่อให้รู้จักความพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม อันจะทำให้เกิดความเสี่ยงในการดำเนินการน้อยที่สุด ผลจากการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มชุมชนได้นำเสนอแผนธุรกิจ จำนวน 7 แผน ได้แก่

- 1) แผนธุรกิจ การผลิตผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ขัด โดยกลุ่มผู้สูงอายุ
- 2) แผนธุรกิจ การผลิตดอกไม้จันทน์ โดยกลุ่มผู้สูงอายุ
- 3) แผนธุรกิจ การผลิตตุ๊กตากระบุงผ้า โดยกลุ่มผู้สูงอายุ
- 4) แผนธุรกิจ การผลิตหมอนใบชาและกระเป๋าผ้า โดยกลุ่มแม่บ้าน
- 5) แผนธุรกิจ การผลิตซาลาเปา โดยกลุ่มแม่บ้าน
- 6) แผนธุรกิจ โครงการคัดแยกขยะในครัวเรือน และโครงการขยะมีค่าสร้างชุมชนน่าอยู่ โดย กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข ร่วมกับ กลุ่มเยาวชน
- 7) แผนธุรกิจ โครงการกบคอนโด โดยกลุ่มเกษตรกร

แผนธุรกิจดังกล่าว คณะวิจัยจะสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมตามแผน โดยให้กลุ่มเป็นผู้ดำเนินการในขบวนการฝึกอบรมทั้งหมด ตั้งแต่การติดต่อวิทยากร การจัดทำหนดการฝึกอบรม การจัดเตรียมสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ โดยแต่ละแผนธุรกิจจะมีตัวชี้วัดความสำเร็จในการฝึกอบรม หลังการฝึกอบรมได้มีการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อการดำเนินการทดลองการผลิต และทดลองตลาดภายในชุมชน จนเป็นที่น่าพอใจ จึงได้จัดจำหน่ายโดยส่งให้เครือข่ายซึ่งได้แก่ กลุ่มชุมชนตำบลคอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ผลจากการทดสอบเพื่อยกระดับเบื้องต้น พบว่า การยกระดับเศรษฐกิจพอเพียงสู่ระดับที่สาม เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับเครือข่าย มีความเป็นไปได้สูง เนื่องจาก

- 1) ความพอประมาณ ชุมชนบ้านปาง 3 มีการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อเป็นกรอบหรือขอบเขตแนวทางการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มที่ชัดเจน ทำให้ผู้นำและสมาชิกมีกรอบและเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน

2) การมีเหตุผล ชุมชนบ้านโป่ง 3 มีการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และจัดทำแผนธุรกิจ เพื่อนำเป็นข้อมูลแลกเปลี่ยนกับกลุ่มเครือข่ายก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและเชื่อถือกับเครือข่ายที่ร่วมดำเนินการ

3) ภูมิคุ้มกัน ชุมชนบ้านโป่ง 3 มีความสมบูรณ์ และสมดุลของทุนชุมชน อันจะเป็นภูมิคุ้มกันที่ช่วยเกื้อกูลการดำเนินกิจกรรมเครือข่าย แต่การนำทุนชุมชนมาใช้ ต้องมีกิจกรรมที่ทำให้เกิดการหมุนเวียนทดแทนของทุนชุมชน

4) ความรู้ ชุมชนบ้านโป่ง 3 มีความตั้งใจ กระตือรือร้น และฝ่าฝืนในการหาความรู้ที่จะพัฒนาฝีมือตัวเอง

5) คุณธรรม ชุมชนบ้านโป่ง 3 มีจิตอาสา มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา ตั้งใจที่จะผลิตผลิตภัณฑ์ที่ดี และมีการรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์

4.5 ข้อเสนอแนะ

4.5.1 การพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน บนพื้นฐานความพอเพียงจะต้อง

(1) ในด้านทุนของชุมชน ได้แก่ ทุนวัตถุ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม และทุนสิ่งแวดล้อม พบว่าชุมชนที่มีทุนของชุมชน จะเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมให้การดำเนินเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจมีความยั่งยืน หากแต่การนำทุนของชุมชนออกมาใช้เพื่อการผลิต ในระดับการสร้างเครือข่าย จะต้องมีการนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) มาใช้เป็นแนวคิด เพื่อให้เกิดความคงอยู่หรือการหมุนเวียนของทุนชุมชน

(2) การจะยกระดับสู่เครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจจะต้องมีหน่วยเศรษฐกิจครบวงจร ซึ่งได้แก่ เจ้าของปัจจัยการผลิต (เช่น กลุ่มเกษตรกร) กลุ่มการเงิน ผู้ผลิต (เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม OTOP) และผู้บริโภคหรือตลาด (เช่น ตลาดในชุมชน และตลาดนอกชุมชน) จะต้องมีการเชื่อมต่ออย่างครบวงจร หากในชุมชนขาดหน่วยเศรษฐกิจใดหน่วยเศรษฐกิจหนึ่งจะต้องมีการสร้างเครือข่ายในหน่วยเศรษฐกิจนั้นๆ เช่น ชุมชนบ้านโป่ง 3 มีจุดค้อยเรื่องผู้บริโภคหรือตลาด และเจ้าของปัจจัยการผลิตในการการเงินที่ยังไม่เข้มแข็ง จึงได้มีการสร้างเครือข่ายทางการตลาดกับกลุ่มชุมชนบ้านดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และทางด้านการเงินของชุมชนบ้านโป่ง 3 ยังไม่เข้มแข็งจึงได้มีการสร้างเครือข่ายทางการเงินกับกองทุนสวัสดิการสังจะวันละบาท อำเภอแม่แตง

(3) การสร้างแผนธุรกิจที่ดี ซึ่งแผนธุรกิจที่ดีต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน และเป็นแผนภายใต้พื้นฐานข้อมูลที่ต้อง อันจะทำให้ผู้นำกลุ่ม สมาชิก มีเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มที่ชัดเจน เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และเครือข่ายเห็นความชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมของของ

กลุ่มชุมชน เป็นการกำหนดขอบเขตกิจกรรมดำเนินงานในด้านความพอประมาณ มีเหตุมีผลในการดำเนินการ และมีภูมิคุ้มกันที่จะลดความเสี่ยงจากการดำเนินกิจกรรมเครือข่ายได้

(4) การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ชุมชนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน มีจิตจิตสาธารณะสูง จะส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในการสร้างเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

4.5.2 ปัจจัยสู่ความยั่งยืนในการสร้างเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน

จากการสังเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยสู่ความยั่งยืนในการสร้างเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน มีดังนี้ (ตารางที่ 4-1)

ตารางที่ 4-1 ปัจจัยสู่ความยั่งยืน

ด้าน	ปัจจัย	การเพิ่มศักยภาพ
1. ผู้นำ	<ul style="list-style-type: none"> - มีความสามารถในการบริหารจัดการ - สามารถสร้างระเบียบวินัย ให้กับองค์กร และมีความสามารถในการแก้ไขปัญหา - มีคุณธรรม - มีความรู้ในด้านแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 	<ul style="list-style-type: none"> - รู้จักการสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่าย และหน่วยงานภายนอก - ภาครัฐและหน่วยงานภายนอก ควรให้การสนับสนุนในการบริหารจัดการ การจัดการเงินทุน การทำบัญชี การวางแผนการใช้จ่าย
2. สมาชิกชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - มีจิตร่วมในการทำงานเป็นกลุ่ม - มีความสามัคคี มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา - ยอมรับในกฎเกณฑ์ของกลุ่ม - ร่วมกันรับผิดชอบในปัญหาที่เกิดขึ้น และพร้อมที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาอยู่เสมอ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการพัฒนาความรู้ คุณธรรม ติดตามข่าวสารการเปลี่ยนแปลงของโลกสม่ำเสมอ - มีการแลกเปลี่ยนแนวความคิดกับคนในและนอกชุมชน
3. การผลิตสินค้าของชุมชน		
3.1 เงินทุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีแหล่งเงินทุนเพียงพอเพื่อการผลิต - มีการบริหารจัดการเงินทุน และเงินหมุนเวียน โดยใช้หลักความพอเพียงในการลดความเสี่ยงด้านเงินทุน - มีระบบการบริหารจัดการเงินทุน ระบบบัญชีที่เป็นปัจจุบันและโปร่งใส 	<ul style="list-style-type: none"> - การสนับสนุนจากองค์กรภายนอก - ฝึกฝนเรียนรู้หลักการเงิน การลงทุน การบัญชี การวิเคราะห์ทางการเงิน

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ด้าน	ปัจจัย	การเพิ่มศักยภาพ
3.2 วัตถุดิบ	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประยุกต์ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น - ใช้วัตถุดิบให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการบริหารระบบทดแทนหรือสร้างวัตถุดิบทดแทนจากการนำไปใช้ - รวมกลุ่มซื้อวัตถุดิบ เพื่อลดต้นทุนการผลิต
3.3 แรงงาน	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความสนใจในงานการผลิตและความต้องการของลูกค้า - พัฒนาความรู้และทักษะ คุณธรรมในการผลิตอยู่เสมอ 	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างและพัฒนาแรงงานรุ่นใหม่ที่จะสืบทอดภูมิปัญญาดั้งเดิมซึ่งเป็นผลกระทบต่อความยั่งยืนของกลุ่ม
3.4 การตลาด	<ul style="list-style-type: none"> - ผลิตภัณฑ์ที่ดี มีคุณภาพ เหมาะสมกับราคา บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน - มีการแนะนำ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อแขนงต่าง ๆ เพื่อให้กลุ่มเป็นที่รู้จัก เป็นส่วนผลักดันให้กลุ่มและเครือข่ายดำเนินกิจกรรมอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน - สร้างเอกลักษณ์เฉพาะของสินค้า 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้คุณค่าและสนับสนุนต่อทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดขึ้น - สร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของตลาด - ขยายตลาดเพื่อทำการส่งออก (นอกชุมชน)
4. องค์กรที่ให้การสนับสนุน (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น , NGOs , มูลนิธิ ฯลฯ)	<ul style="list-style-type: none"> - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรและผลผลิตของชุมชน - NGOs / มูลนิธิ มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - องค์กรต่างๆ ควรให้การสนับสนุนในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พัฒนากลุ่ม พัฒนาบุคลากร ให้การฝึกอบรม ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับภูมิปัญญามากขึ้น

4.5.3 การขยายเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนบนพื้นฐานความพอเพียง

จากผลการทดสอบการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของชุมชน บนพื้นฐานความพอเพียง แนวทางการขยายเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน บนพื้นฐานความพอเพียง จะต้องมีแนวทาง ดังนี้

1. ต้องวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน และนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ (3 ห่วง 2 เงื่อนไข)
2. ต้องวิเคราะห์ความพร้อมและศักยภาพของ “ทุนชุมชน” ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนวัตถุ และทุนสิ่งแวดล้อม

3. ต้องวิเคราะห์ความเชื่อมโยงและเครือข่ายของชุมชนที่มี ว่ามีความเชื่อมโยงกันอย่างไร มีแนวทางการเชื่อมโยงกับกลุ่มหรือกิจกรรมภายในและภายนอกชุมชนกับใคร ที่ไหน อย่างไร?

4. ต้องคิดภายใต้การจำลองชุมชนคือ 1 กลุ่มเศรษฐกิจ ที่ต้องมียุทธศาสตร์ประกอบคือ

- เจ้าของปัจจัยการผลิต เช่น กลุ่มการเงิน กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ หรือกลุ่มเกษตรกร
- ผู้ผลิต เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มอสม
- ผู้บริโภค / ตลาด / แหล่งจำหน่าย เช่น บริโภคในครัวเรือน ตลาดในชุมชน และ ตลาดนอกชุมชน

5. ต้องสร้างเครือข่ายกิจกรรมทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนในรูปแบบ เครือข่ายในชุมชน และเครือข่ายนอกชุมชนที่จะเกื้อหนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในภาพรวมของชุมชนในลักษณะที่เป็นกลไกมีความเชื่อมโยงกัน

6. ต้องมีพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน บนพื้นฐานความพอเพียง มีการวางแผนชุมชน หรือแผนธุรกิจเพื่อกำหนดขั้นตอน เป้าหมาย และตัวชี้วัดในการดำเนินการ โดยจะต้องมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ระยะเวลา และกิจกรรมดำเนินการที่ชัดเจน

7. ต้องมีการทำความเข้าใจในทุกฝ่าย และกับเครือข่ายอย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเครือข่ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และแบ่งปันผลประโยชน์ลงตัว

4.5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. จากการดำเนินโครงการ ยังไม่เห็นผลชัดเจนในด้านความเข้มแข็งยั่งยืน จึงควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มชุมชนต่อ

2. การดำเนินกิจกรรมเครือข่ายของชุมชนมีความพร้อมในทุนด้านต่างๆ เพื่อการขับเคลื่อนเครือข่ายภายนอกชุมชน แต่ยังคงขาดกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนความเชื่อมโยงของเครือข่ายในชุมชน กิจกรรมหนึ่งที่น่าจะเป็นกิจกรรมขับเคลื่อนได้ คือ กิจกรรมโฮมสเตย์มาตรฐานไทย (Thai Homestay Standard) หรือที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท อันจะเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะทำให้เกิดการใช้ทุนของชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการหมุนเวียนทดแทนกันได้ และอีกกิจกรรมหนึ่งคือ ดำเนินกิจกรรมชุมชนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล และหลัก Corporate Social Responsibility (CSR) ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหของชุมชน เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ปัญหาสุขภาพ ปัญหาทรัพยากร ปัญหาสิ่งแวดล้อม และอื่นๆ และจะสร้างสมดุลแห่งความยั่งยืนให้กับทุนของชุมชน

4.6 บรรณานุกรม

กรมการพัฒนาชุมชน. “แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาชุมชน.” [ออนไลน์] เข้าถึงจาก :

<http://www.bannongjik.com/cddforums/index.php?topic=229.msg362#msg362>. (วันที่ค้นข้อมูล 23 กุมภาพันธ์ 2554)

ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ และคณะ. โครงการประเมินผลเปรียบเทียบในมิติต่างๆ ของประชาชนในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ทศพล กฤตยพิสิฐ. “กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน.” [ออนไลน์] เข้าถึงจาก :

<http://www.bannongjik.com/cddforums/index.php?topic=230.0>. (วันที่ค้นข้อมูล 23 กุมภาพันธ์ 2554)

สถาบันไทยพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. “ระดับความพอเพียง.” [ออนไลน์] เข้าถึงจาก :

<http://sufficiencyeconomy.blogspot.com/2006/02/3.html>. (วันที่ค้นข้อมูล 23 กุมภาพันธ์ 2554)

อภิชัย พันธเสน. (2546). วิจัยและพัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง : เล่มที่ 1 บทสังเคราะห์. รายงานการศึกษา เสนอต่อ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). กรุงเทพฯ.